

Programmabegroting 2019

Inhoudsopgave

VOORWOORD.....	4
BEGROTING 2019 IN ÉÉN OVERZICHT	7
LEESWIJZER	8
DE BELEIDSBEGROTING	11
DEEL 1: PROGRAMMABEGROTING	11
00 BESTUUR EN ONDERSTEUNING.....	11
01 VEILIGHEID	19
02 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	23
03 ECONOMIE.....	29
04 ONDERWIJS	33
05 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE.....	39
06 SOCIAAL DOMEIN.....	45
07 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	57
08 VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING	63
DEEL 2: PARAGRAFEN	70
PARAGRAAF A LOKALE HEFFINGEN.....	71
PARAGRAAF B WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	77
PARAGRAAF C ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	85
PARAGRAAF D FINANCIERING	91
PARAGRAAF E BEDRIJFSVOERING.....	95
PARAGRAAF F VERBONDEN PARTIJEN.....	105
PARAGRAAF G GRONDBELEID	115
PARAGRAAF H HORIZONTALE VERANTWOORDING	125
B. FINANCIËLE BEGROTING	128

Voorwoord

Voor u ligt de programmabegroting 2019. Deze begroting is de eerste van deze bestuursperiode. Deze begroting bevat (financiële) informatie over de vele activiteiten die de gemeente Waalre uitvoert. De activiteiten zijn een combinatie van activiteiten die al (veel) eerder zijn besloten en opgestart, een ander deel van de activiteiten vloeit voort uit het Waalres Akkoord 2018 – 2022.

In verband met de verkiezingen in maart en de daaropvolgende installatie van vier (nieuwe) wethouders op 7 juni 2018 was het vaststellen van een kadernota als basis voor deze begroting vanwege de te beperkte voorbereidingstijd niet mogelijk. Wel heeft het college het Waalres Akkoord naar een concreet Uitvoeringsprogramma vertaald. Naast de opdrachten die direct voortvloeien uit dit Akkoord zijn hierin ook de lopende majeure projecten en nieuwe ontwikkelingen meegenomen. Op 21 augustus 2018 is dit Uitvoeringsprogramma in de gemeenteraad oordeelsvormend besproken en de reactie van de raad hierop is vervolgens ook meegenomen bij het opstellen van deze begroting. Dit Uitvoeringsprogramma is daarmee naast alle "lopende zaken" mede basis geweest voor deze begroting.

Voorliggende begroting borduurt dus voort op lopend beleid, maar bevat ook behoorlijk wat nieuw en versterkt beleid. Met gepaste trots presenteren wij u dan ook deze sluitende meerjarenbegroting.

Onze grootste opgaven

Kritische succesfactor voor het uitvoeren van het Waalres Akkoord is het thema Bestuurscultuur en de "Lerende raad". De raad heeft zichzelf de opdracht gegeven middels een raads werkgroep dit thema op te pakken. Haar eigen rol en de wijze waarop die wordt ingevuld en haar rol ten opzichte van de inwoners van Waalre staat daarbij centraal. Burgerparticipatie, één van de twee hoofdsporen uit de Kracht van Waalre, vloeit hier direct als centraal thema uit voort. Onze opgave is meer dan ooit "Buiten" naar "Binnen" te halen: vraag bij onze inwoners na wat ze verwachten van ons als lokale overheid, betrek ze bij beleid en uitvoering en laat inwoners ook weten wat we doen en vier (samen) successen. Dit vraagt niet alleen om interactieve en vernieuwende vormen van burgerparticipatie, maar meer nog om een intrinsieke motivatie van alle betrokkenen om zo te werken. Dit vraagt om een cultuuromslag, één die al enige tijd geleden is ingezet, maar de komende tijd extra aandacht vraagt.

Belangrijk (beleids)uitgangspunt bij al ons handelen is de Inclusieve samenleving. Iedereen kan op voet van gelijkwaardigheid meedoen in onze samenleving, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten en beperkingen. Op basis van een op te stellen visie worden concrete maatregelen genomen.

Wij voelen verder een grote verantwoordelijkheid ten aanzien van jeugdzorg, die zowel kwantitatief als kwalitatief beantwoordt aan de zorgbehoefte die bestaat en waarvan tegelijkertijd de kosten beheerst kunnen worden. De mogelijkheid voor ontmoeten in elke wijk hoort hierbij, maar ook een armoedebeleid waarbij de focus op vroegsignalering ligt.

De nieuwe moderne Woonvisie, die een belangrijke bouwsteen vormt voor de op te stellen Omgevingsvisie, zorgt ervoor dat wonen in de excellente woongemeente Waalre voor iedereen mogelijk is en blijft. Uitgangspunt van beleid is de woningbehoefte en de koppeling met voorzieningen, zodat wijken meer levensloopbestendig worden. Bijzondere aandacht vraagt in dit kader ook de openbare ruimte. Hier zal een inhaalslag gemaakt moeten worden, willen we blijven voldoen aan de eisen die hieraan door onze inwoners gesteld worden. Niet alleen renovatie van de openbare ruimte is noodzakelijk, ook nieuwe beleidsterreinen als biodiversiteit en klimaatadaptatie dienen hierbij een plek te krijgen.

De kwaliteit van wonen wordt tevens bepaald door de verkeersinfrastructuur en de daaruit voortvloeiende verkeersveiligheid en bereikbaarheid. Op dit terrein hebben we een aantal opgaven, waarbij Duurzaam door Waalre centraal staat.

Er is overigens niet alleen aandacht voor de bebouwde kom van Waalre, maar ook voor het buitengebied. Er is weinig (nieuw in te zetten) agrarische grond, maar er liggen op het gebied van natuur, toerisme en

recreatie vele kansen in het mooie buitengebied van Waalre. Uitdaging is deze waar mogelijk te stimuleren.

Een ander belangrijk thema dat op vele beleidsterreinen speelt en waarop ingezet zal worden is Duurzaamheid. Waalre loopt voorop in de regio op het gebied van duurzame energie en de zorg voor een beter milieu en wil deze voortrekkersrol blijven vervullen. Bij onze afvalinzameling is scheiding bij de bron het uitgangspunt. Een nieuwe afvalproef wordt voorbereid om gedragen en duurzaam tot een effectieve afvalinzameling in Waalre te komen.

Uit het Waalres akkoord vloeit verder een opdracht aan het college voort om een nieuw Kunst- en Cultuurbeleid voor te bereiden. Een onderwerp dat we bezien in relatie tot educatie, vrijetijdsbesteding, preventie in het kader van jeugdzorg en ouderenbeleid, inpassing in de openbare ruimte en het bevorderen van toerisme.

Tenslotte staat integriteit hoog op de agenda. Van onze samenleving en dus ook van ons gemeentebestuur. In dit kader wordt serieus werk gemaakt van ondermijning, maar ook van informatieveiligheid en privacy. Gezien de grote uitdagingen op deze terreinen vraagt dit de komende periode extra inzet.

Samenwerking

Gemeenteraad, college en organisatie zijn zich er terdege van bewust dat de rol van de lokale overheid aan het veranderen is. In lopende en nieuwe initiatieven wordt steeds gekeken wie welke rol heeft, waarbij steeds getracht wordt de rol van de inwoners te versterken. Als gemeente doen we meer dan voorheen een stapje terug en vervullen we een stimulerende en faciliterende rol. De rol van "netwerkversterker" zal daarbij steeds vaker aan de orde zijn. De raadswerkgroep zal in dit kader nadere voorstellen doen.

In 2018 is het Huis van Waalre geopend. De ontmoetingsplek waar inwoners, verenigingen, bestuur, ambtenaren, ondernemers en anderen elkaar ontmoeten om samen te werken aan een vitale en solidaire samenleving, waar het voor eenieder goed is te wonen en werken. Het afgelopen jaar hebben we al ervaren dat de samenwerking tussen de verschillende samenlevingspartners zoals beoogd in de visie De Kracht van Waalre inderdaad wordt versterkt door dit multifunctionele gemeentehuis. Zo hebben verenigingen een plek gekregen in het Huis van Waalre, heeft de Bibliotheek een groot aantal nieuwe leden mogen begroeten en heeft burgerparticipatie met een Woon- en Groencafé een herkenbaar gezicht gekregen.

Naast Het Huis van Waalre wordt deze verschuiving in rollen ondersteund door vernieuwende werkwijze van de organisatie op diverse terreinen: het nieuwe dienstverleningsconcept (Hostmanship), het zaakgericht werken, het nieuwe kantoorconcept (het nieuwe samenwerken) en de inzet van steeds meer (experimentele) instrumenten voor burgerparticipatie. De basis staat, een verdere ontwikkeling zal in 2019 plaatsvinden. Alles in het teken van het nog beter tegemoet komen aan de wensen van onze inwoners.

Het tweede spoor van samenwerking (naast burgerparticipatie) binnen de Kracht van Waalre is onze regionale samenwerking. In 2019 zal het samenwerkingsakkoord van de Metropoolregio Eindhoven van kracht worden. De thema's waar met 21 gemeenten op zal worden samengewerkt zijn Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Naast die samenwerking is voor ons de Samenwerking in het Stedelijk Gebied van groot belang. Hier werken we samen met 9 gemeenten op de thema's Economie, Wonen, Ruimte en Voorzieningen & Evenementen. De samenwerking in het Sociaal Domein blijft plaatsvinden binnen de Dommelvallei+. Als partner in die samenwerkingsverbanden hebben wij een verantwoordelijkheid onze samenwerkingskracht in het belang van onze inwoners zoveel mogelijk te versterken.

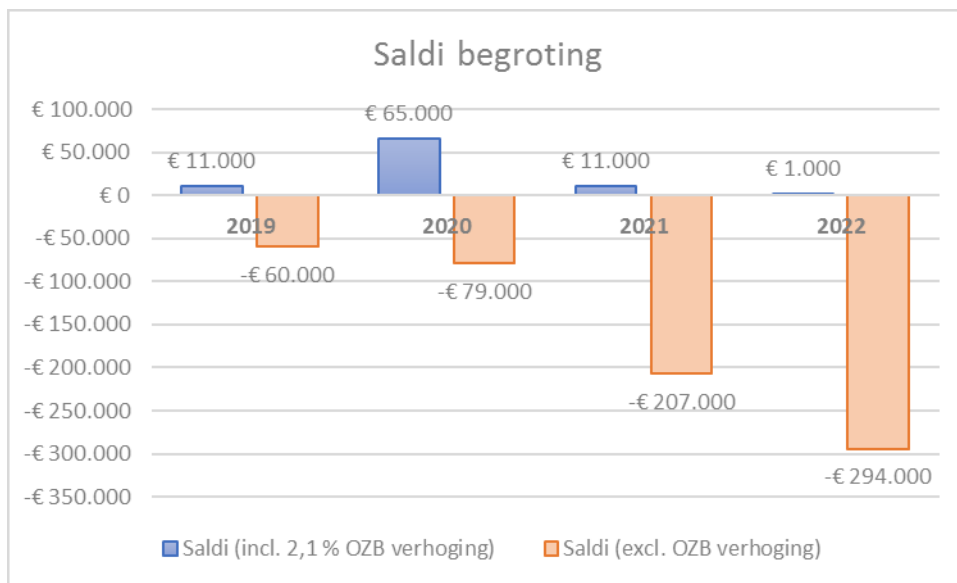
Openbare ruimte

Steeds meer elementen in de openbare ruimte zijn de komende periode aan het eind van hun levensduur. Dat betekent dat de komende periode in het teken staat van groot onderhoud en vervanging. De consequenties van de onderhoudsplanningen (beheer Openbare Ruimte) worden nog separaat aan u voorgelegd, maar wij hebben op basis van een representatief onderzoek, ramingen opgenomen. Om deze infrastructurele maatregelen, waarbij niet 'meegelift' kan worden met vervanging van de riolering en niet gedekt kunnen worden uit de bestaande onderhoudsbudgetten, zijn extra middelen noodzakelijk. Omdat wij in het verleden hiermee onvoldoende rekening hebben gehouden, zit die ruimte nu, voor de komende 5 jaar, wel opgenomen in onze begroting.

Financiële vertaling

Wij zijn erin geslaagd om u een meerjarig sluitende begroting te presenteren. Hiermee wordt voldaan aan het financiële kader zoals vastgesteld in het Waalres Akkoord 2018 - 2022: "Zorg voor een jaarlijks meerjarig sluitende begroting, waarbij als uitgangspunt geldt dat de OZB slechts gemotiveerd mag worden verhoogd. Zorg voor een adequate en kwalitatief goede risicoanalyse en monitoring en continueer de periodieke Tussenrapportages (Turaps)".

Saldi begroting 2019 – 2022

Het lukt ons alleen om de begroting meerjarig sluitend te krijgen indien u ons voorstel om de OZB-opbrengsten te verhogen overneemt. Wij adviseren u om ingaande 2019 de OZB-tarieven met 2,1% per jaar te verhogen.

Toekomstbestendig Waalre

De bewegingen voortvloeiende uit de visie "De Kracht van Waalre" dragen bij aan een verdere versterking van onze bestuurskracht en toekomstbestendigheid.

Waalre is financieel gezond - ook gezien de kengetallen in de weerstandsparagraaf - en loopt weinig risico bij de grondexploitatie. Dit blijkt ook uit de winsten die we de afgelopen jaren hebben genomen. Daarbij blijken de woonlasten in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal nog steeds op een gemiddeld niveau te liggen. Zelfs nadat een verhoging wordt toegepast.

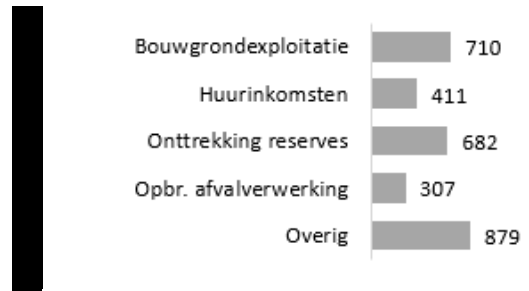
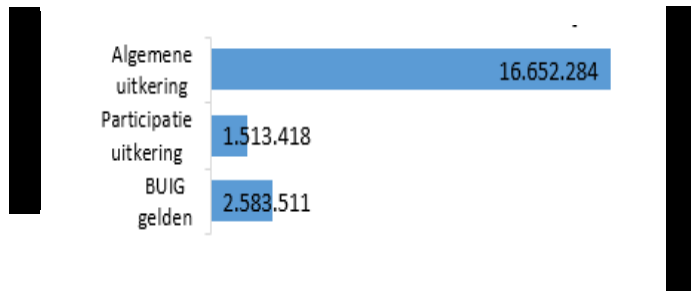
De bouw van het nieuwe Huis van Waalre, bekostigd uit voornamelijk de verzekeringsgelden, het vervallen van de huur van de gebouwen in Aalst en een sterke verbetering van de exploitatie (door verduurzaming) van het gebouw hebben een bijdrage geleverd aan onze verbeterde financiële positie.

Begroting 2019 in één overzicht

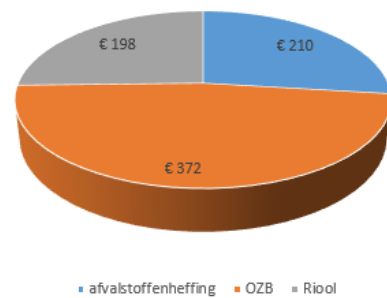
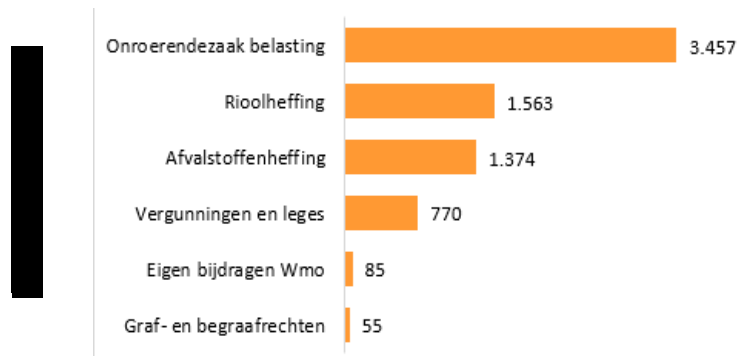
Baten: € 31.053.000

■ Van het Rijk ■ Van de inwoners ■ Overige inkomsten

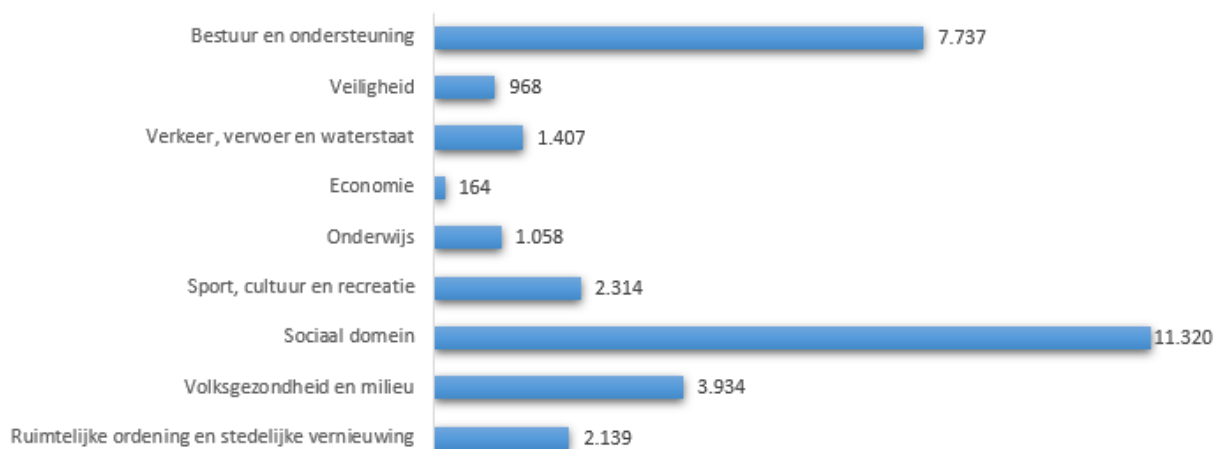

Lokale lasten 2019

Lasten: € 31.041.000

Lasten (x € 1.000)

Leeswijzer

De programmabegroting bestaat volgens het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) uit de beleidsbegroting, de financiële begroting en de bijlagen. De beleidsbegroting bestaat uit het programmaplan en de paragrafen.

Programmaplan 2019

In afwijking op voorgaande jaren bestaat het programmaplan vanaf 2019 uit 9 programma's. In het programmaplan wordt antwoord gegeven op de drie W-vragen: 'Wat willen we bereiken?', 'Wat gaan we daarvoor doen?' en 'Wat mag het kosten?'. Omdat we dit jaar een nieuwe indeling hebben van de programma's begint elk programma met "wat hoort er bij dit programma". Elk programma is onderverdeeld in één of meerdere taakvelden. Bij de nummering kan het voorkomen dat dit niet netjes doorloopt omdat wij de landelijk gebruikte nummers gebruiken. Nummers zoals "0.63 Parkeerbelasting" en "2.3 recreatieve havens" worden door ons niet gebruikt.

Bij het beschrijven van de opdrachten in deze begroting 2019 is uiteraard gekeken naar de opdracht vanuit de raad. De kern van beschrijving van de opdrachten is dat we één op één de relatie kunnen leggen tussen "wat willen we bereiken" in de begroting 2019 en "wat hebben we bereikt" in de jaarrekening 2019.

Doorberekening salariskosten en overhead

Salariskosten die direct aan een taakveld kunnen worden toegerekend zijn opgenomen in de lasten bij het betreffende taakveld. Salariskosten overhead worden volledig toegerekend aan het taakveld 0.4 overhead. Naast de salariskosten overhead worden ook de materiële kosten overhead aan taakveld 0.4 toegerekend. Een eventueel te verklaren verschil tussen begroting en jaarrekening betreft dan een verschil in uitgaven of inkomsten. Daar waar het nodig is, voor de berekening van kostendekkende tarieven (grondexploitatie, afval en riool), worden overheadkosten incidenteel nog wel toegerekend aan de betreffende taakvelden.

Paragrafen

De paragrafen geven conform het BBV een dwarsdoorsnede van de programmabegroting.

De paragraaf A. lokale heffingen bevat geraamde inkomsten uit lokale heffingen, beleid ten aanzien van lokale heffingen, inzicht in kostendekkendheid van de tarieven voor riool- en afvalstoffenheffing, duiding van de lokale lastendruk en inzicht in het kwijtscheldingsbeleid.

In paragraaf B. Weerstandsvermogen en Risicobeheersing wordt inzicht verschaft in de financiële risico's die Waalre loopt, de benodigde weerstandscapaciteit om deze risico's af te dekken en het beschikbare weerstandsvermogen. Conform de eis vanuit Provincie en accountant is het weerstandsvermogen beoordeeld met een norm. Daarnaast wordt de financiële positie van Waalre geduid met behulp van 5 verplichte financiële kengetallen.

De paragraaf onderhoud C. kapitaalgoederen gaat in op het beleid en benodigde middelen voor onderhoud van o.a. wegen, riolering, openbaar groen en gebouwen.

In de paragraaf D. financiering wordt inzicht gegeven in de kaders voor de financiering van de activiteiten van de gemeente. Er wordt onder andere ingegaan op Waalres rentelasten, het renteresultaat, de wijze waarop rente aan investeringen, grondexploitaties en taakvelden wordt toegerekend en de eventuele investeringsbehoefte.

De paragraaf E. bedrijfsvoering geeft de stand van zaken en ambities weer op het gebied van de huisvesting, personeel en organisatie, communicatie, financiën en control en andere bedrijfsvoering aspecten.

De paragraaf F. verbonden Partijen maakt inzichtelijk in welke partijen Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft, wat het doel hiervan is, wat de financiële positie is van de partijen waar Waalre een belang in heeft, welk risico Waalre loopt en hoe dit risico is afgedekt.

De paragraaf G. grondbeleid geeft inzicht in de actuele stand van zaken van het grondbeleid en de grondexploitatie.

In paragraaf H. horizontale verantwoording (niet verplicht vanuit de BBV) komen de ontwikkelingen aan bod op het gebied van horizontale verantwoording en interbestuurlijk toezicht.

Financiële begroting

De financiële begroting bestaat, conform BBV, uit een overzicht van baten en lasten, de meerjarenramingen, een uiteenzetting van de financiële positie, een berekening van het EMU-saldo en voor de eerste keer een geprognostiseerde balans.

In dit begrotingsonderdeel zijn de totaalcijfers van de lasten en baten van de thema's gerecapituleerd, inclusief de meerjarenramingen in duizenden euro's. Volgens de voorschriften dient afzonderlijk te worden aangegeven welke bedragen aan de reserves worden toegevoegd c.q. onttrokken. Om deze reden wordt eerst het saldo vóór bestemming weergegeven, vervolgens de resultaatbestemming zelf (toevoegingen/onttrekkingen reserves) en daarna het saldo na bestemming.

Financiële positie

In het overzicht financiële positie wordt onder meer ingegaan op de financiële gevolgen van nieuw opgenomen beleid, de financiering 2019-2022, het verloop van de reserves/voorzieningen en de ontwikkeling van de meerjarenramingen.

Investeringsplan 2019-2022

In de begroting worden jaarlijks middelen opgenomen voor nieuw beleid in de vorm van investeringen en beleidsintensiveringen. In een afzonderlijk onderdeel is het investeringsplan met de hieruit voortvloeiende (kapitaal)lasten opgenomen.

Overzicht reserves en voorzieningen

In de bijlagen bij deze begroting is een overzicht van de diverse reserves en voorzieningen met toelichting opgenomen om uw raad inzicht te verschaffen in de reservepositie van de gemeente.

Beleidsindicatoren

In deze begroting zijn de verplichte beleidsindicatoren opgenomen. Ieder jaar leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2019 zijn de cijfers van medio 2018 gebruikt. We merken op dat niet alle indicatoren jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd en dat in enkele gevallen de bronhouder gewijzigd is. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit de begroting 2018 (cijfers medio 2017) opgenomen.

De beleidsbegroting

Deel 1: Programmabegroting

00 Bestuur en ondersteuning

Wat hoort er bij dit programma?:

0.1 - Bestuur

Tot dit taakveld behoort de facilitering van de bestuursorganen:

- college van burgemeester en wethouders (loonkosten, reiskosten en verblijfkosten e.d.);
- raad en raadscommissies (vergoedingen, excursies e.d.);
- de ondersteuning van de raad, de griffie;
- regionale, landelijke en internationale bestuurlijke samenwerking;
- lokale rekenkamer, lokale ombudsfunctie, accountantscontrole.

0.2 - Burgerzaken

Tot dit taakveld behoren de volgende burgerzaken:

- paspoorten en rijbewijzen;
- bevolkingsregister;
- straatnaamgeving en kadastrale informatie;
- burgerschap;
- verkiezingen, referenda;
- Burgerzaken leges opbrengsten

0.3 - Beheer overige gebouwen en gronden

Tot dit taakveld behoren taken met betrekking tot onroerend goed dat niet in exploitatie is en niet aan een specifiek beleidsveld is toe te delen:

- beheer, verhuur, instandhouding van gebouwen, gronden en landerijen die de gemeente (al of niet tijdelijk) in bezit heeft en niet in exploitatie neemt.

0.4 - Overhead

Tot dit taakveld behoren de kosten van overhead, d.w.z. alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van medewerkers in het primaire proces:

- financiën, toezicht en controle gericht op de eigen organisatie;
- personeel en organisatie;
- de gemeentesecretaris;
- inkoop (incl. aanbesteding en contractmanagement);
- juridische zaken;
- bestuurszaken en bestuursondersteuning;
- informatievoorziening en automatisering van systemen;
- facilitaire zaken en huisvesting (incl. beveiliging);
- documentaire informatievoorziening (DIV);
- management(ondersteuning) primair proces.

0.5 - Treasury

Tot dit taakveld behoren de activiteiten van de gemeente met betrekking tot de treasury-functie:

- Financiering, beleggingen, dividenden etc. waaronder dividend nutsbedrijven;
- Schenkingen en legaten.

0.61 - OZB woningen

Tot dit taakveld behoren de onroerend zaakbelasting op de woning:

- *belasting op eigendom woningen;*
- *heffing en waardering woningen;*
- *uitvoering OZB;*
- *bezwaar en beroep.*

0.62 - OZB niet-woningen

Tot dit taakveld behoort de onroerend zaakbelasting op niet-woningen:

- *belasting op eigendom en gebruik bedrijven, heffing en waardering onroerende zaken;*
- *heffingen invordering;*
- *bezwaar en beroep.*

0.64 - Belastingen overig

Tot dit taakveld behoren overige gemeentelijke belastingen, zoals:

- *hondenbelasting;*
- *precariobelasting;*
- *reclamebelasting;*
- *heffing en invordering;*
- *bezwaar en beroep.*

0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Tot dit taakveld behoren de uitkeringen uit het gemeentefonds:

- *algemene uitkering;*
- *integratie-uitkeringen;*
- *decentralisatie-uitkeringen;*
- *artikel 12-uitkering.*

0.8 - Overige baten en lasten

Tot dit taakveld behoren:

- *stelposten, taakstellende bezuinigingen, begrotingsruimte, etc.*
- *(schatting) niet voorziene uitgaven*

0.9 - Vennootschapsbelasting (VpB)

- *Op dit taakveld wordt (de raming van) het te betalen bedrag vennootschapsbelasting als last geboekt.*

0.10 - Mutaties reserves

- *Op dit taakveld worden alle toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves geboekt die verband houden met de taakvelden 0 tot en met 8.*

0.1 Bestuur

Dit taakveld gaat over zaken met betrekking tot de gemeenteraad, het college van burgemeester en wethouders, de griffie, de bestuurlijke samenwerking en de ondersteuning die de gemeenteraad krijgt van de rekenkamercommissie.

De ambities van de raad en het college zijn in de volgende hoofdstukken van deze begroting uitgewerkt. Op deze plek in de begroting treft u voor deze onderdelen enkele financiële kengetallen aan. De Rekenkamer en de Bestuurlijke Samenwerking zijn hieronder wel inhoudelijk uitgewerkt.

Rekenkamercommissie

Wat willen we bereiken?:

Een effectieve en efficiënte werking van de rekenkamercommissie, die de doelmatigheid, de doeltreffendheid en de rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde bestuur onderzoekt.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019 -2022

De rekenkamercommissie heeft één à twee onderzoeken per jaar uitgevoerd aan de hand van de volgende vragen:

- Heeft het gemeentebestuur (college en raad) bereikt wat ze wilde bereiken?
- Heeft het gemeentebestuur gedaan wat het zou doen?
- Heeft dit gekost wat het mocht kosten en zijn daarbij de (vastgelegde) regels en afspraken nageleefd?

Jaar 2019

- In 2019 zijn één of twee onderzoeken gedaan die aansluiten op de sturingswensen van de Raad. De thema's sluiten aan op de vraagstukken waar Raad, College en organisatie mee bezig is.

Bestuurlijke samenwerking

Wat willen we bereiken?:

Taken en verantwoordelijkheden zijn daar belegd waar de grootste kwaliteit wordt behaald. Dat betekent dat een aantal taken beter in een (regionaal) samenwerkingsverband gedaan kunnen worden. Hier worden goede resultaten behaald.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

De vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben zich betrouwbare samenwerkingspartners in de regio getoond en hebben positief bijgedragen aan de gezamenlijk behaalde resultaten, niet alleen voor Waalre, maar voor de (sub)regio als geheel.

Jaar 2019

- Het nieuwe Samenwerkingsakkoord van de Metropoolregio Eindhoven is vastgesteld en vertegenwoordigers van de gemeente Waalre hebben een belangrijke bijdrage geleverd in de opstart van de nieuwe samenwerking.
- De samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven is met de nieuwe Samenwerkingsagenda versterkt en de inzet van Waalre is structureel geborgd.
- De samenwerking in de Dommelvallei+ is in ontwikkeling en zorgt ervoor dat Waalre inspeelt op de behoeften van de inwoners.
- Op basis van een convenant met Veldhoven hebben we over en weer gebruik gemaakt van elkaars sterke kanten en zijn we meer geworden dan incidentele samenwerkingspartners.
- Wij zijn voortdurend alert geweest op mogelijkheden van bestuurlijke samenwerking, die voor Waalre en onze partners een meerwaarde opleveren.

0.2 Burgerzaken

Tot dit taakveld behoren de wettelijke taken rondom het verstrekken van paspoorten en rijbewijzen, het bijhouden van het bevolkingsregister, straatnaamgeving, burgerschap en het lokaal organiseren van verkiezingen en referenda.

- Het zijn over het algemeen bekende taken van een gemeente die vaak het beeld bepalen van onze dienstverlening bij onze inwoners.
- Wat willen we bereiken?
- Betrouwbare en kwaliteitsvolle dienstverlening op het gebied van burgerzaken die steeds aansluit bij de wensen van onze klanten.
- Waalre is een aantrekkelijke gemeente voor huwelijksvoltrekkingen.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- De dienstverlening is afgestemd op de verschillende doelgroepen. Daarbij wordt nadrukkelijk ruimte geboden voor persoonlijk contact in het Huis van Waalre.
- De adreskwaliteiten zijn op niveau.

Jaar 2019

- Op 20 maart 2019 vinden de verkiezingen van Provinciale Staten en de Waterschapsverkiezingen en op 23 mei 2019 de verkiezing van de leden van het Europese Parlement op een ordelijke en correcte wijze plaats. Hierbij is iedere inwoner optimaal in staat gebracht om zijn/haar stem uit te brengen.
- Waalre is op de kaart gezet als een aantrekkelijke gemeente om te trouwen.

0.7 - Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds

Het **Gemeentefonds** bestaat uit een **Algemene Uitkering** en een **uitkering deelfonds Sociaal Domein**. Gemeenten worden door middel van circulaire drie keer per jaar (mei, september en december) geïnformeerd over de ontwikkeling van het totale fonds. Het kabinet presenteert traditiegetrouw de plannen voor het volgend jaar op Prinsjesdag, de derde dinsdag in september. De "Prinsjesdag 2018" circulaire is dan ook nog niet verwerkt in deze begroting 2019.

In het Raadsvoorstel Programmabegroting 2019 informeren wij u over de verdere effecten septembercirculaire 2018 en de doorwerking hiervan (1^e begrotingswijziging 2019) voor Waalre in de programmabegroting 2019 en verder.

De opbouw van de algemene uitkering voor de onderdelen WMO en jeugdzorg verandert vanaf 2019. Deze onderdelen worden toegevoegd aan het algemene deel. In onderstaande tabel is een overzicht van de hoogte van de algemene uitkering weergegeven.

Het totale **Gemeentefonds** (€ 18,16 miljoen voor 2019) laat de komende jaren weer een stijgende trend zien.

In onderstaande tabel zijn de bedragen voor de algemene uitkering uit de meicirculaire weergegeven.

	2019	2020	2021	2022
Algemene uitkering				
Algemeen deel gemeentefonds	16.653.000	16.839.000	16.973.000	17.087.000
Deelfonds Sociaal Domein				
decentralisatie AWBZ naar WMO	-	-	-	-
decentralisatie Jeugdzorg	-	-	-	-
decentralisatie Participatie	1.083.000	1.021.000	981.000	968.000
Voogdij/18+	430.000	430.000	430.000	430.000
totaal deelfonds sociaal domein	1.513.000	1.451.000	1.411.000	1.398.000
totaal	18.166.000	18.290.000	18.384.000	18.485.000

Wat mag het kosten? (bedragen x € 1.000)

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
Uitgaven bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	1.893	1.531	1.560	1.566	1.560	1.560
0.2 burgerzaken	222	402	366	307	345	336
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	26	23	23	23	23
0.4 Overhead	4.825	5.036	5.151	5.129	5.094	5.064
0.5 Treasury	1	-	-	-	-	-
0.61 OZB woningen	-	-	-	-	-	-
0.62 OZB niet-woningen	-	-	-	-	-	-
0.64 Belastingen overig	193	248	245	245	245	245
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	-	-	-	-	-	-
0.8 Overige baten en lasten	6.556	452	190	280	370	460
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	18	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	280	90	202	277	327	327
Totaal uitgaven bestuur en ondersteuning	13.988	7.785	7.737	7.827	7.964	8.015
Inkomsten bestuur en ondersteuning						
0.1 Bestuur	96	18	23	23	23	23
0.2 burgerzaken	367	326	187	187	196	169
0.3 Beheer overige gebouwen en gronden	-	73	58	59	59	60
0.4 Overhead	53	116	21	21	21	21
0.5 Treasury	22	12	18	18	18	17
0.61 OZB woningen	2.624	2.706	2.819	2.887	2.956	3.027
0.62 OZB niet-woningen	581	589	638	653	668	684
0.64 Belastingen overig	3	2	2	2	2	2
0.7 Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds	17.142	17.844	18.166	18.290	18.384	18.485
0.8 Overige baten en lasten	-3	-	-	-	-	-
0.9 Vennootschapsbelasting (VpB)	-	-	-	-	-	-
0.10 Mutaties reserves	7.439	1.620	682	386	304	200
Totaal inkomsten bestuur en ondersteuning	28.324	23.306	22.614	22.526	22.631	22.688
saldo bestuur en ondersteuning	-14.336	-15.521	-14.877	-14.699	-14.667	-14.673

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) en meerjarig levert de volgende verschillen op:

0.1 Bestuur (nadeel 24.000)

Ophoging budget kracht van Waalre/burgerparticipatie/burgerinitiatieven van 20.000 naar 30.000 i.v.m. extra impuls.

Door een hogere voorziening personele verplichtingen wethouders en een hoger rentepercentage dienen wij meer te storten in deze voorziening.

Toelichting meerjarenramingen:

In 2020 is een budget opgenomen voor periodieke burgerpeiling.

0.2 burgerzaken (nadeel 102.000)

In 2019 vinden er 2 verkiezingen plaats. Dit brengt extra kosten met zich mee.

Door de levensduur van paspoorten en ID-kaarten te verlengen naar 10 jaar ontstaat er een structureel nadeel.

Toelichting meerjarenramingen:

Als gevolg van het aantal verkiezingen (2019 2x, 2021 1x en 2022 1x) fluctueren de kosten.

Door de levensduur van paspoorten en ID-kaarten te verlengen naar 10 jaar ontstaan er mutaties in de meerjarenbegroting.

0.3 beheer overige gebouwen en gronden (nadeel 12.000)

Nadeel door het afstoten van woningen en inbreng van pachtgronden in het gebied Dommeldal de Hogt.

0.4 overhead (nadeel 210.000)

Door aanpassingen in de formatie (ca. € 100.000) en stijging van de salariskosten door CAO aanpassingen en extra pensioenpremie (samen 4%) stijgt de overhead.

Toelichting meerjarenramingen:

20 februari 2018 is de raad akkoord gegaan met het verzoek formatie t.b.v. burgerparticipatie beschikbaar te stellen van 160.000 voor 2 jaar (2018: 45.000; 2019: 80.000 en 2020: 35.000).

05 treasury (voordeel 6.000)

Voordeel door een geraamde hogere dividend aandelen BNG (voor een toelichting zie paragraaf D Financiering).

061 ozb woningen (voordeel 113.000)

Voordeel door areaaluitbreiding en stijging van de tarieven met 2,1% (zie ook paragraaf A Lokale heffingen).

062 ozb niet-woningen (voordeel 49.000)

Voordeel door areaaluitbreiding en stijging van de tarieven met 2,1%.

0.64 belastingen overige (voordeel 3.000)

Geen verschil van betekenis.

0.7 algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds (voordeel 321.000)

Door aanpassingen van aantallen, de bedragen per eenheden en de stijging van het accres stijgt het gemeentefonds volgens de meicirculaire.

0.8 overige baten en lasten (voordeel 262.000)

In de begroting 2018 hebben we lasten opgenomen ten laste van de post onvoorzien (bijvoorbeeld storting in de verliesvoorziening Troliuslaan), alsmede het nog niet bestede deel van de post onvoorzien. Dit geeft een voordeel in 2019 ten opzichte van 2018.

Toelichting meerjarenramingen:

Voor structureel onvoorzien wordt jaarlijks 90.000 geraamd.

0.9 vennootschapsbelasting (Vpb)

In de paragraaf grondbeleid wordt een inhoudelijke toelichting gegeven op de raming van vennootschapsbelasting.

0.10 mutaties reserves (nadeel 1.051.000)

Een bijdrage voor kredieten is geraamd in 2018 van 690.000. Bijdrage 300.000 voor grondexploitatie Heistraat-zuid. Ophoging storting in reserve wegen en bruggen.

Toelichting meerjarenramingen:

Afbouw van de reserves Bouwfonds en wettelijke verplichtingen ten gunste van de exploitatie.

Lagere onttrekking reserve vrij besteedbaar voor eenmalige zaken.

Hogere storting in reserves onderhoud en beheer openbare ruimte en bruggen.

01 Veiligheid

De gemeente is regisseur op het gebied van openbare orde en veiligheid. Door een aantal factoren wordt op de gemeente een steeds groter beroep gedaan om deze rol te vervullen. We zien niet alleen een toename van complexe casuïstiek, maar ook van ondermijning en georganiseerde criminaliteit. Daarnaast krijgt de burgemeester steeds meer bevoegdheden. Ook op het terrein van de crisisbeheersing en rampenbestrijding zien we dat omvang en complexiteit toenemen. Het huidige beleid is nog onvoldoende toegespitst op deze ontwikkelingen en de ambtelijke capaciteit om het beleid vorm te geven en uit te voeren is op dit moment onvoldoende beschikbaar.

Wat hoort er bij dit programma?:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer.

Tot dit taakveld behoren:

- *Organisatie en uitvoering van de brandweezorg en inrichting van de gemeentelijke en regionale crisisbeheersingsorganisatie (conform de Wet VeiligheidsRegio's);*
- *Brandbestrijding;*
- *Rampenbestrijding.*

1.2 Openbare orde en veiligheid.

Tot dit taakveld behoren alle gemeentelijke taken op het gebied van de openbare orde en veiligheid waaronder:

- *Tegengaan en (gezamenlijk) aanpakken van georganiseerde criminaliteit en ondermijning door inzet van het bestuursrechtelijk instrumentarium (o.a. Wet Bibob en inzet Bijzondere opsporingsambtenaren (BOA's))*
- *Aanpakken en terugdringen van overlast en criminaliteit gepleegd door jeugdigen;*
- *Aanpakken en terugdringen van overlast en onveilige situaties veroorzaakt door personen met verward gedrag (o.a. wet BOPZ);*
- *Tegengaan en aanpakken van huiselijk geweld (o.a. Wet Tijdelijk huisverbod);*
- *Tegengaan van high impact crimes als woninginbraken in samenwerking met partners;*
- *Uitvoering geven aan de gemeentelijke verantwoordelijkheid voor de nazorg ex-gedetineerden;*
- *Tegengaan en aanpakken van (signalen van) polarisatie en radicalisering;*
- *Weerbaar maken van zowel de interne organisatie als burgers en ondernemers tegen cybercrime.*

Wat willen we bereiken?:

1.1 Crisisbeheersing en brandweer.

De organisatie van de brandweezorg betreft zowel het treffen van maatregelen ter voorkoming en beperking van brand (via adviezen, controles en het geven van voorlichting) als de daadwerkelijke uitvoering van de brandweezorg. Voor de rampenbestrijding is een regionale multidisciplinaire crisisorganisatie en een lokale crisisorganisatie ingericht. De gemeenten uit de regio (verantwoordelijk voor Bevolkingszorg) werken hierin multidisciplinair met de hulpdiensten samen.

1.2 Openbare orde en veiligheid

Op het gebied van veiligheid wordt intensief samengewerkt met de Integraal Veiligheidscoördinatoren van de Kempengemeenten en partners als politie, OM, belastingdienst, Veiligheidsregio, Zorg- en Veiligheidshuis, het Regionaal Informatie en Expertise Centrum (RIEC) en de woningcorporaties.

Het Integraal Veiligheidsplan voor de periode 2019 – 2022 kent de volgende doelstellingen voor basisteam de Kempen:

- Een verdere afname van de criminaliteit;
- Een toename van het veiligheidsgevoel;
- Het verankeren van veiligheid in de kernen, wijken en buurten;
- Het voorkomen en bestrijden van criminaliteit, incidenten en verstoringen van de openbare orde.

Daarbij is bijzondere aandacht voor de volgende thema's:

- High Impact Crimes (woninginbraken, straatroven, overvallen);
- Ondernijning en georganiseerde criminaliteit (vrijplaatsen, buitengebied, mensenhandel/ arbeidsuitbuiting, drugs, weerbaarheid);
- Verbinding zorg en veiligheid (personen met overlastgevend en /of verward gedrag; jeugd in relatie tot overlast, criminaliteit en middelen gebruik; polarisatie, radicalisering en maatschappelijke onrust);
- Fysieke veiligheid (brandveiligheid en crisisbeheersing);
- Cybercrime en cybersecurity.
- Het is noodzakelijk om mee te gaan in de verdergaande professionalisering van de aanpak van ondernijning op basisteamniveau. Dit kan door samen met de acht Kempengemeenten een basisteamprogrammaleider ondernijning aan te stellen. Een intensieve samenwerking op basisteamniveau naar het voorbeeld van het Peelland Interventie Team om de kwaliteit en effectiviteit van bestuursrechtelijke handhaving te vergroten behoort eveneens tot de ambitie. Dit vraagt vanaf 2019 ook een basisteam-brede investering (dus van alle acht gemeenten van het basisteam de Kempen). Hiermee bereiken we ons doel om ondernijning en illegale praktijken nog slagvaardiger aan te pakken en zijn we een betrouwbare partner in de regio.
- Naast de noodzakelijke (gezamenlijke) investeringen op het niveau van het basisteam vergt de toename van gemeentelijke verantwoordelijkheden op het gebied van openbare orde en veiligheid ook lokaal een investering. Door de transities van het Sociaal Domein ligt de verantwoordelijkheid voor het voorkomen en afhandelen van sociale calamiteiten en de daarmee samenhangende complexe problematieken bij ons als gemeente. Dergelijke casuïstiek vergt nadrukkelijk en steeds meer de verbinding tussen zorg en veiligheid. Steeds vaker gaat complexe casuïstiek gepaard met overlast en/of (gevoelens van) onveiligheid dan wel daadwerkelijk onveilige situaties voor de omgeving. In dat geval is het veiligheidsdomein betrokken en voert procesregie in de aanpak. Tevens is er de relatief nieuwe uitdaging van informatieveiligheid. Met de noodzakelijke komst van een Chief Information Security Officer en een Functionaris Gegevensbescherming is op dit thema al een belangrijke stap gezet. Desalniettemin vergt met name privacy binnen het veiligheidsdomein specifieke kennis en expertise, vanwege de vele samenwerkingsvormen en behandeling van (bijzondere) persoonsgegevens.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- High impact crime: We investeren in beperking van de slachtofferkans, vergroting van de pakkans van daders en verhoging aangiftebereidheid onder slachtoffers.
- Ondernijning en georganiseerde criminaliteit: De gezamenlijke aanpak van Ondernijning is geprofessionaliseerd door het aanstellen van een programmaleider ondernijning voor basisteam de Kempen;
- De mogelijkheid voor het vergroten van de effectiviteit van bestuursrechtelijke handhaving door het op Kempenniveau inrichten van een Kempen Interventieteam is onderzocht;
- Een programma bestuurlijke weerbaarheid is ontwikkeld en geïmplementeerd;
- De weerbaarheid van kwetsbare doelgroepen, o.a. ondersteuning van de agrarische sector in relatie tot verhuur van leegstaande gebouwen, is vergroot;
- Verbinding zorg en veiligheid: Er is geïnvesteerd in een sluitende zorg- en veiligheidsketen door inzet op preventie, vroegsignalering en inrichting van procesregie bij complexe casuïstiek;
- Problematische jeugdgroepen en jeugdcriminaliteit worden aangepakt door een juiste combinatie van maatregelen op het gebied van zorg en straf;
- Fysieke veiligheid: Kwetsbare doelgroepen worden bewust gemaakt van de risico's bij brand;
- Er is een professionele crisisbeheersingsorganisatie georganiseerd die op haar taak is toegerust.
- Cybercrime en cybersecurity: De weerbaarheid van onze medewerkers, inwoners en ondernemers in het digitale domein is vergroot.

Jaar 2019

- De aanpak van georganiseerde criminaliteit en ondermijning is verder geprofessionaliseerd door het in gezamenlijkheid aanstellen van een basisteamprogrammameider Ondermijning;
- De effectiviteit van bestuursrechtelijke handhaving is vergroot door het gezamenlijk inrichten van een Kempen Interventieteam naar voorbeeld van het PIT in basisteam Peelland;
- Een actieplan normalisatie Broekweg is opgesteld en uitgevoerd;
- Een dekkend netwerk van buurtwhatsappgroepen is gecreëerd;
- Een actieplan voor de verhoging van het brandveiligheidsbewustzijn van kwetsbare doelgroepen is opgesteld en uitgevoerd;
- Personen van wie gedrag leidt tot ernstige mate van overlast dan wel onveilige situaties in de buurt zijn in beeld en worden adequaat aangepakt door een juiste combinatie van maatregelen uit het zorg- en veiligheidsdomein om zodoende de overlast te doen afnemen;
- De gemeentelijke crisisorganisatie is conform de structuren, werkwijzen en uitgangspunten van de nieuwe Visie op crisisbeheersing voorbereid en ingericht.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
6	Verwijzing- en Halt	Het aantal verwijzingen naar Halt, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 12-17 jaar	Waalre	75,3	83	123	Bureau Halt 2017
			Landelijk	139,7	137	131	
8	Winkeldief- stallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners	Waalre	0,6	0,3	0,9	CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2017
			Landelijk	2,4	2,3	2,2	
9	Gewelds- misdrijven	Het aantal geweldsmisdrijf en per 1.000 inwoners	Waalre	2,1	2,1	1,5	CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2017
			Landelijk	5,4	5,3	5,0	
10	Diefstallen uit woning	Het aantal diefstallen uit woningen per 1.000 inwoners	Waalre	4,5	3,2	2,6	CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2017
			Landelijk	3,9	3,3	2,9	
11	Vernielin- gen en beschadi- gingen in de openbare ruimte	Het aantal vernielingen en beschadigingen per 1.000 inwoners	Waalre	3,3	3,8	2,6	CBS – Geregistreerde criminaliteit & diefstallen 2017
			Landelijk	6,1	5,6	4,8	

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	700	739	754	754	754	754
1.2 Openbare orde en veiligheid	90	113	214	219	219	219
	790	852	968	973	973	973
inkomsten veiligheid						
1.1 Crisisbeheersing en brandweer	62	70	69	68	67	67
1.2 Openbare orde en veiligheid	-	-	-	-	-	-
	62	70	69	68	67	67
saldo veiligheid	728	782	899	905	906	906

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

1.1 Crisisbeheer en brandweer (nadeel 15.000)

De bijdrage aan de VRBZO wordt met 15.000 geïndexeerd.

1.2 openbare orde en veiligheid (nadeel 101.000)

Capaciteitsuitbreiding van 1 fte medewerker openbare orde en veiligheid + bijdrage programmaleiding ondermijning.

Toelichting meerjarenramingen:

In verband met de nieuwbouw van het dierenopvangcentrum stijgen de kosten vanaf 2020 met 5.000.

02 Verkeer, vervoer en waterstaat

Wat hoort er bij dit programma?:

2.1 Verkeer en vervoer

Tot dit taakveld behoren taken op het gebied van verkeer te land (inclusief voetgangers) en bijbehorende droge infrastructuur:

- Verkeersbeleid;
- Verkeersmaatregelen: verkeersborden, verkeersregelinstallaties, bewegwijzering en straatmeubilair t.b.v. verkeersregulering;
- Beïnvloeden verkeersgedrag met het oog op verkeersveiligheid;
- Aanleg, reconstructie en onderhoud van verharde openbare ruimte: wegen, pleinen, fietspaden, voetpaden en overige verhardingen;
- Civiel technische kunstwerken: inspectie, beheer en onderhoud bruggen;
- Verlichting wegen: aanleg, beheer en onderhoud;
- Gladheidbestrijding: sneeuwruimen en strooien;
- Straatreiniging: schoonmaken en (toezien op) schoonhouden van de openbare ruimte van veeg- en zwerfafval;
- Reguleren openbare ruimte: vergunningen voor inritten, aanleg kabels, verhuren standplaatsen (grond, benzinestations);
- Verwijderen verkeersobstakels en vergunningen voor het tijdelijk plaatsen van voorwerpen op de openbare weg.

2.5 Openbaar vervoer

Tot dit taakveld behoren taken op het gebied van openbaar vervoer en bijbehorende (omvangrijke) infrastructurale voorzieningen:

- Bus;
- Voorzieningen en informatievoorziening ter ondersteuning van het openbaar vervoer;
- Bushaltes;
- OV experimenten.

2.1 Verkeer en vervoer

Wegen

Wat willen we bereiken?:

Het verbeteren en in stand houden en daar waar gewenst vernieuwen van de infrastructuur, om de kwaliteit van de openbare ruimte te verhogen.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Uitvoering van het wegenbeheersplan (2019-2028) is opgestart.
- Het meerjaren- en uitvoeringsprogramma onderhoud bruggen is opgesteld en uitgevoerd.
- De openbare ruimte in combinatie met de aanleg van riolering is in de volgende straten/wijken heringericht: Molenstraat en omgeving, winkelcentrum de Voldijn e.o., westzijde Juliana de Lannoylaan, M. de Ruijterstraat e.o. en de N69.
- Het contract Beheer Openbare Ruimte: schoonhouden van wegen en groenonderhoud is uitgevoerd.
- Het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties is uitgevoerd.

Jaar 2019

- Maatregelen uit het wegenbeheersplan 2019-2028 zijn uitgevoerd.
- De begaanbaarheid van voet- en fietspaden zijn in samenspraak met ervaringsdeskundigen (ouderenraad en ander belangengroeperingen) verbeterd.
- In samenspraak met inwoners is de Molenstraat e.o., in combinatie met vervanging riolering, heringericht.
- Voorbereiding herinrichting M. de Ruijterstraat en directe omgeving in combinatie met vervanging van de riolering.
- Groot onderhoud aan civiele kunstwerken (bruggen) is eind 2019 in uitvoering genomen..

Verkeer

Wat willen we bereiken?:

Het verbeteren van de verkeersveiligheid, de luchtkwaliteit en de leefomgeving.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- In het kader van het project 'Duurzaam door Waalre' is een concreet, realistisch en haalbaar plan opgesteld voor de Eindhovenseweg en de Traverse, dat na realisatie van de West-parallel, een belangrijke bijdrage levert aan het verbeteren van de verkeersleefbaarheid.
- De doorgaande routes zoals de Eindhovenseweg en de Traverse onaantrekkelijk te maken voor doorgaand autoverkeer en te verbieden voor (doorgaand)vrachtverkeer. Het ontmoedigen van het doorgaand (vracht)verkeer op de oost-west route (Julianalaan-Willibrorduslaan) en in de woonwijken.
- Uitvoeringsplan maatregelenpakket voortkomend uit fietsbeleidsplan is opgesteld.

- Verbeteren van de fietsinfrastructuur tussen Aalst en Waalre.
- Verkeersmaatregelen die de veiligheid in woonwijken vergroten en doorgaand verkeer ontmoedigen zijn integraal opgenomen en uitgevoerd met maatregelen in het kader van vervanging riolering en/of wegonderhoud.

Jaar 2019

- Op basis van de input van de burgerparticipatie in het kader van 'Duurzaam door Waalre' is de Nota van Uitgangspunten in een voorlopig ontwerp uitgewerkt in samenspraak met de Raad voor herinrichting van de Eindhovenseweg en de Traverse.
- Onderzoek naar de mogelijkheden van een tweede oost-west verbinding ter ontlasting van de Julianalaan-Willibrorduslaan is uitgevoerd.
- Het fietsbeleidsplan is geactualiseerd en een uitvoeringsprogramma is opgesteld.

Openbare Verlichting

Wat willen we bereiken?:

Het verbeteren van de lichtkwaliteit van de openbare verlichting om de sociale veiligheid te verhogen en de lichtvervuiling en lichthinder te reduceren. Het realiseren van een verdere energiebesparing en beperking van de energielasten van de openbare verlichting.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Oude lichtmasten (> 40 jaar) langs wijkontsluitingswegen (waar hoge masten staan) vervangen om het risico van het omvallen van oude verroeste masten te voorkomen. Tegelijkertijd zijn armaturen op deze masten, die aan vervanging toe waren, vervangen.
- LED verlichting is ingezet bij nieuwbouwprojecten en renovaties van de openbare verlichting om een verdere energiebesparing te realiseren.
- Het vervangen van de openbare verlichting is zoveel mogelijk meegenomen bij grotere reconstructies.

Jaar 2019

- In de Molenstraat en omgeving zijn, gelijktijdig met de vervanging van het riool, alle oude lichtmasten en armaturen vervangen door nieuwe LED armaturen.
- De armaturen aan de O.L. Vrouwedijk zijn vervangen.

Kabels en Leidingen

Wat willen we bereiken?:

Het minimaliseren van overlast voor inwoners bij de aanleg en het onderhoud door regievoering op de uitvoering van de ondergrondse infrastructuur (kabels en leidingen). Het beperken van het aantal storingen door regulier onderhoud. Het reduceren van kosten en het verlenen van goede en snelle afhandeling bij vergunningen, meldingen en klachten.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Vergunningen zijn verleend, toezicht is gehouden en werkzaamheden zijn gecoördineerd op het gebied van kabels en leidingen.
- De Verordening Ondergrondse Infrastructuur 2018 (VOI 2014) en het Handboek Kabels en Leidingen (HKL) zijn i.s.m. de werkgroep Kabels en Leidingen MRE verder geïmplementeerd.
- Regulier onderhoud en herstel van storingen is door Nuts- en Telecombedrijven uitgevoerd.

- Aanleg van nieuwe kabels- en leidingen door Nuts- en Telecombedrijven is zoveel mogelijk gecombineerd met de uitvoering van gemeentelijke projecten.
- Bestratingen als gevolg van verzakkingen door werkzaamheden aan kabels en leidingen zijn hersteld.

Jaar 2019

- Toezicht is verleend, gecoördineerd en gehouden bij reconstructies/aanleg van gas- en waterleidingen in de omgeving van de Molenstraat.
- De vergunningverlening is gecoördineerd en het toezicht is gehouden bij de aanleg van Fase 3 (de Voldijn) glasvezel door Telecom aanbieder KTWaalre BV (najaar 2019/2020, onder voorbehoud).

2.5 Openbaar Vervoer

Wat willen we bereiken?:

Een fijnmazig en vraagafhankelijk openbaar vervoer; laagdrempelig en betaalbaar met meer maatwerk. Richting de provincie hoog inzetten op het realiseren van een Hoogwaardig Openbaar Vervoerinfrastructuur op de N69 in het kader van het project 'Duurzaam door Waalre'.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- In samenwerking met de provincie is de Hoogwaardige Openbaar Vervoer (HOV) lijn op de N69 tussen Eindhoven en Valkenswaard voorbereid.
- Bravoflex is geïntroduceerd waarbij deze een rol kan vervullen als servicedienst (halte tot halte) of een feederfunctie (halte tot ov-knooppunt).
- Waar mogelijk is het WMO-vervoer geïntegreerd in Bravoflex.

Jaar 2019

- In het kader van het project 'Duurzaam door Waalre' is de herinrichting van de N69 verder uitgewerkt en hierbinnen is de HOV verbinding Valkenswaard–Aalst-Eindhoven nadrukkelijk gepositioneerd.
- Bravoflex is geïntroduceerd als een extra servicesysteem, aanvullend op het reguliere OV en de buurtbus, met name in de avonduren en het weekend.

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	1.235	1.316	1.407	1.417	1.442	1.630
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
	1.235	1.316	1.407	1.417	1.442	1.630
inkomsten verkeer, vervoer en waterstaat						
2.1 Verkeer en vervoer	62	20	32	32	32	32
2.5 Openbaar vervoer	-	-	-	-	-	-
	62	20	32	32	32	32
saldo verkeer, vervoer en waterstaat	1.173	1.296	1.375	1.385	1.410	1.598

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

2.1 Verkeer en vervoer (nadeel 79.000)

Verhoging van de kosten voor onderhoud straten en pleinen met 100.000.

Extra kosten toezicht kabels en leidingen en beheer bruggen met 20.000.

Budgetten die wel in 2018 voorkomen maar niet in 2019 zoals onderzoek bruggen en vervangen 2 evenementenkasten leveren een voordeel op in 2019.

Toelichting meerjarenramingen:

Jaarlijkse stijging voor onderhoud wegen volgens het wegenbeheerplan.

Vanaf 2022 opnemen van onderhoudskosten voor N69.

In 2019 is een eenmalig krediet toegevoegd voor onderzoek naar de Oost-West verbinding.

2.5 Openbaar vervoer

Geen verschil.

03 Economie

Wat hoort er bij dit programma?:

3.1 Economische ontwikkeling

Tot dit taakveld behoort algemeen beleid ter versterking van de economische bedrijvigheid:

- *Clusterontwikkeling en versterking van sectoren, stimulering van (samenwerkings-)projecten van onderzoeksinstituten en bedrijven;*
- *Lokale, regionale, bovenregionale, internationale op versterking van de economische structuur en innovatie gerichte samenwerkingsverbanden;*
- *Samenwerking met bedrijfsleven en kennis- en onderzoeksinstituten;*
- *Ontwikkelen van stedelijke en wijkgerichte economische programma's.*

3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen

Tot dit taakveld behoren de op bedrijven en ondernemers (inclusief bedrijven en ondernemers in land- en tuinbouw en veeteelt) gerichte ondersteuning en dienstverlening van de gemeente:

- *Bedrijvenloket, ondernemersloket;*
- *Stimuleren van en onderwijs aan startende ondernemers;*
- *Aantrekken en faciliteren van nieuwe bedrijven;*
- *Financiële steunregelingen voor bedrijven waaronder land- en tuinbouw, veeteelt en visserij;*
- *Regelen straathandel, markten alsook veemarkten;*
- *De BIZ-bijdrage;*
- *Marktgelden en staanplaatsgelden markten.*

3.4 Economische promotie

Tot dit taakveld behoren activiteiten gericht op het "op de kaart zetten" van de gemeente:

- *Promotionele activiteiten, gericht op het aantrekken van nieuwe bedrijvigheid en nieuwe werkers;*
- *Aantrekken van overige instellingen ter versterking van het profiel van de gemeente;*
- *Investeren in bovenlokale, regionale, landelijke en internationale kennis- en economische relatienetwerken;*
- *Promotie toerisme;*
- *Toeristenbelasting.*

3.1 Economische ontwikkeling

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
14	Functie-menging	de verhouding tussen banen en woningen. 0 % is alleen wonen, 100 % alleen werken	Waalre	44,3%	38,1%	38,1%	LISA 2017
			Landelijk	51,3%	52,4%	52,4%	
16	Vestiging-en	Het aantal vestigingen (incl. ZZP-ers) per 1.000 inwoners van 15 – 64 jaar	Waalre	157,8	160,6	160,6	LISA 2017
			Landelijk	122,4	139,7	139,7	
36	Nieuwbouw woningen	Het aantal nieuwbouw woningen per 1.000 woningen	Waalre	17,5	8,5	3,0	ABF – Systeem Woning-voorraad 2016
			Landelijk	6,6	6,4	7,2	
37	Demogra-fische druk	De som van het aantal personen van 0-15 en van 65 jaar en ouder i.r.t. aantal personen van 15 – 65 jaar	Waalre	68%	88,2%	88,4%	CBS – Bevolkings-statistiek 2017
			Landelijk	53%	69%	69,6%	

Lokaal Economisch Programma

Wat willen we bereiken?:

Het behouden en versterken van een vitaal economische gemeenschap in Waalre.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Er is gewerkt aan de versterking van de centra van Aalst en Waalre-dorp.
- Toerisme en recreatie zijn gestimuleerd.
- Een nieuwe toekomstvisie op bedrijventerreinen en kantoorlocaties is vastgesteld, de positie van Waalre in de Brainport regio alsook de werkgelegenheidssituatie is voor het programma van belang.
- In samenspraak met het bedrijfsleven is het lokaal economisch programma voor Waalre geactualiseerd.

Jaar 2019

- Samen met het Overlegplatform Economische Zaken is een startnotitie voor de actualisering van het Lokaal Economisch Programma opgesteld.
- Op basis van een marktscan van onze werklocaties is een toekomstvisie en strategie voor onze bedrijventerreinen en kantoorlocaties gemaakt.

Samenwerking binnen het Stedelijke gebied Eindhoven, Metropoolregio en Brainport

Wat willen we bereiken?:

De regio Zuidoost-Brabant wil haar positie als één van de best presterende regio's van Nederland en één van de meest technologisch innovatieve regio's van Europa behouden en versterken. Lokaal werken we aan het verder verstevigen van de positie van ons bedrijfsleven en het bieden van een aantrekkelijke woonomgeving voor werknemers in de gehele Brainport.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Het actieprogramma Economie uit de Samenwerkingsagenda Stedelijk Gebied Eindhoven 2018-2025 is uitgevoerd.
- Er is geparticipeerd in het samenwerkingsverband van de Metropoolregio Eindhoven binnen het thema Economie.
- De positie en opgave van Waalre in de Brainport regio is nader bepaald en meegenomen in het Lokaal Economisch Programma.

Jaar 2019

- Binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven (SGE) is een start gemaakt met de projecten: steviger participeren in Brainport, Regionaal Ontwikkelingsfonds Werklocaties, kwaliteitsslag werklocaties en de doorontwikkeling van het 1-loket.
- Het gesprek met Brainport Development heeft plaatsgevonden om te kijken of er concrete afspraken kunnen worden gemaakt over wederzijdse bijdrage aan de versterking van elkaars economische doelstellingen.

3.3 Bedrijfscontactfunctie

Wat willen we bereiken?:

Goed contact onderhouden met het Waalres bedrijfsleven en hun behoeftes en wensen duidelijk in beeld hebben.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Huisvestingsvraagstukken van bedrijven zijn gezamenlijk bekeken binnen het 1-Loket SGE waardoor de meest passende locaties in de regio zijn aangeboden. Zo behouden wij en trekken wij bedrijven aan voor de regio.
- Er is regelmatig overleg en contact geweest met lokale bedrijven en ondernemersverenigingen.
- Waalre heeft als secretaris deelgenomen aan het 1-loket in het SGE waar bedrijfshuisvestingsvraagstukken worden behandeld.
- Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden met ondernemersverenigingen (Ondernemers Contact Waalre, Bedrijven Investerings Zone Den Hof, Toeristisch Recreatief Platform Waalre) en individuele bedrijven (onder andere door bedrijfsbezoeken).

3.4 Recreatie en toerisme

Wat willen we bereiken?:

Het regionaal positioneren van Waalre als de 'groene' schakel c.q. toegangspoort tussen (de zuidzijde van) het SGE en grotere, groene, recreatieve gebieden zoals 'de Kempen' en 'transnationaal park De Programmabegroting 2019

Grote Heide'. Het vergroten van de aantrekkelijkheid van het Waalres buitengebied op het gebied van recreatie en toerisme; van Waalre en voor de inwoners van het stedelijk gebied.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

In samenspraak met stakeholders is een beleidsnotitie Toerisme & Recreatie inclusief uitvoeringsprogramma opgesteld en uitgevoerd. De projecten hebben betrekking op het behoud en verbeteren van de toeristisch recreatieve infrastructuur (routes, natuurpoorten, extra voorzieningen) het verbeteren van de samenwerking, informatievoorziening en promotie.

Jaar 2019

- De beleidsnotitie Toerisme en Recreatie inclusief uitvoeringsprogramma is voor de komende jaren opgesteld.
- Het ruiter- en men routenetwerk is samen met omliggende gemeenten en Visit Brabant uitgevoerd.
- Het Toeristisch Recreatief Platform Waalre is in een nieuwe vorm opgericht.

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven economie						
3.1 Economische ontwikkeling	54	66	66	46	86	86
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	15	57	57	57	57	57
3.4 Economische promotie	15	41	41	41	41	41
	84	164	164	144	184	184
inkomsten economie						
3.1 Economische ontwikkeling	6	2	2	2	2	2
3.3 Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	7	50	52	52	52	52
3.4 Economische promotie	-	129	129	129	129	129
	13	181	183	183	183	183
saldo economie	71	-17	-19	-39	1	1

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

3.1 Economische ontwikkeling

Geen verschil.

Toelichting meerjarenramingen:

In 2019 is er budget voor aanpak van het winkelcentrum Den Hof.

Vanaf 2021 zijn kapitaallasten opgenomen ter dekking van de investeringslast Centrumontwikkeling Aalst (Kadernota 2018).

3.3 bedrijvenloket en bedrijfsregelingen (voordeel 2.000)

Geen verschil van betekenis.

3.4 Economische promotie

Geen verschil.

04 Onderwijs

Wat hoort er bij dit programma?:

4.1 Openbaar basisonderwijs

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken met betrekking tot het openbaar basisonderwijs:

- Primair openbaar basisonderwijs, bewegingsonderwijs (inclusief schoolzwemmen);
- De huur van bijvoorbeeld een gymnastieklokaal;
- Passend onderwijs.

4.2 Onderwijshuisvesting

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken op het gebied van onderwijshuisvesting voor openbaar en bijzonder onderwijs:

- Nieuwbouw, aanpassing en uitbreiding van bestaande schoolgebouwen;
- De verhuur van gebouwen (bijvoorbeeld een gymnastieklokaal);
- Opstellen programma onderwijshuisvesting;
- Vandalismebestrijding.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Tot dit taakveld behoren het lokaal onderwijsbeleid en de leerlingenvoorzieningen:

- Onderwijsondersteuning: ondersteuning leerkrachten en directie;
- Uitgaven bijzonder onderwijs (excl. huisvesting);
- Achterstandenbeleid;
- Coördinatie samen naar school, passend onderwijs;
- Peuterspeelzalen;
- Leerling-zorg en leerlingbegeleiding;
- Leerlingenvervoer;
- Stimuleren schooldeelname;
- Leerplicht en voorkomen voortijdig schoolverlaten.

4.1 Brede Scholen

Wat willen we bereiken?:

Een soepele overgang van de ene ontwikkelingsfase naar de andere om achterstand of uitval te voorkomen. Onderwijs, sociaal-culturele en sportvoorzieningen versterken elkaar.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- De samenwerking tussen het onderwijs, de voor- en naschoolse voorzieningen (kinderopvang en peuterspeelzaalwerk) en de omgeving is tot stand gebracht waarbij de onderwijshuisvesting ondersteunend is geweest aan deze samenwerking.
- De Lokale Educatieve Jeugd Agenda 2016-2020 is uitgevoerd.

Jaar 2019

Programmabegroting 2019

4.2 Onderwijshuisvesting

Wat willen we bereiken?:

Goede huisvesting om het brede-school-concept mogelijk te maken. Door middel van een multifunctionele inzet van de schoolgebouwen willen we de ontmoeting tussen verschillende groepen vergemakkelijken en wijkgebonden activiteiten mogelijk maken.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

Er zijn goede afspraken gemaakt met de schoolbesturen over de uitvoering van het onderhoud aan de scholen en over het multifunctioneel inzetten van de gebouwen.

Jaar 2019

De schoolbesturen van primair onderwijs hebben zelf de financiële middelen gekregen voor het klein en groot onderhoud van hun schoolgebouwen. Er zijn afspraken gemaakt met de gemeente over de kwaliteitsnormen waaraan de schoolgebouwen moeten voldoen. De afspraken over het toezicht op de uitvoering zijn gecontinueerd en verfijnd.

4.3 Lokaal onderwijsbeleid

Wat willen we bereiken?:

Een samenhangende onderwijs-, ondersteunings- en hulpstructuur voor de jeugd en een positief opvoed- en opgroeiklimaat. De ondersteuning die het onderwijs biedt (passend onderwijs) sluit aan bij de ondersteuning die de gemeente biedt op basis van de Jeugdwet en de WMO.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Ouders zijn en blijven primair verantwoordelijk voor het opgroeien en de opvoeding van hun kinderen.
- Ondersteuningsvragen zijn snel gesignaleerd en aangepakt door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld'. Dit resulteert in een snellere en adequatere reactie en minder ondersteuningsvragen die opgeschaald worden naar specialistische hulpverlening.
- Ondersteuningsplannen Passend Onderwijs van het samenwerkingsverband Passend Onderwijs zijn afgestemd met de deelnemende gemeenten.
- Gemeentelijke beleidsplannen voor jeugd zijn afgestemd met de Samenwerkingsverbanden Passend Onderwijs (Primair en Voortgezet Onderwijs).

Jaar 2019

Vanuit de notitie aansluiting primair onderwijs – jeugdhulp zijn dit de doelen die we willen bereiken voor 2019.

- Op een aantal heiochtenden komen professionals (coördinatoren en uitvoerders) vanuit onderwijs en jeugdhulp bijeen om de verbeterpunten vanuit de notitie onderwijs en jeugdhulp op de vijf thema's om te zetten in acties om deze vervolgens volgens een implementatieplan ten uitvoer te brengen waardoor de aansluiting onderwijs en jeugdhulp doeltreffender en doelmatiger zal moeten gaan verlopen. De vijf thema's zijn:
 - Verantwoordelijkheidsverdeling
 - Communicatie en contactpersonenEr is een contactpersonenlijst jeugdhulp-onderwijs-leerplicht opgesteld. Deze zal worden geplaatst op de website van het samenwerkingsverband en daar actueel gehouden worden.
 - Rol van de ouders als pedagogisch partner
 - Toeleiding naar zorg; Aandachtspunt hierbij zijn de huisartsen binnen de subregio's.
 - Expertise
- Zorg Advies Teams (ZAT's), PlusTeam en GGD (preventieve inzet van de jeugdgezondheidszorg) werken effectief samen.

4.4 Leerlingenvervoer

Wat willen we bereiken?:

Leerlingen die niet zelfstandig naar school kunnen gaan en waarvan de ouders/verzorgers dit vervoer redelijkerwijs niet zelf kunnen uitvoeren, kunnen gebruik maken van het leerlingenvervoer, op basis van de Verordening Leerlingenvervoer gemeente Waalre.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- De contracten voor Leerlingenvervoer zijn samen met de gemeente Eindhoven afgesloten en lopen tot en met 1 augustus 2021 en worden uitgevoerd door de vervoersbedrijven Connexxion, Taxiservice en Willemsen de Koning.
- De aanbestedingsprocedure voor het leerlingenvervoer is gestart. Vóór het schooljaar 2021-2022 is bekend welke vervoersbedrijven gecontracteerd zijn.
- De mogelijkheden van de integratie van het leerlingenvervoer en het Wmo-vervoer (Taxibus) met het openbaar vervoer zijn samen met de regio gemeenten van Taxibus onderzocht.
- Het zelfstandig reizen van leerlingen waar dit leerbaar en haalbaar is, is gestimuleerd. De ouders zijn geïnformeerd over best practices in Waalre.

Jaar 2019

- De Verordening leerlingenvervoer is in werking getreden.
- Op basis van het uitgangspunt 'stimuleren van de zelfredzaamheid van leerlingen, ook in het vervoer' hebben CMD en het Plusteam advies gegeven over de leerbaarheid om zelfstandig te reizen naar school. De ouders en het kind zijn hierbij betrokken.
- De begeleiding van "Mee op weg" is aangeboden om kinderen te leren zelfstandig naar school te fietsen of te reizen met het Openbaar Vervoer.
- De voorbereidingen voor de aanbesteding van het leerlingenvervoer zijn gestart.
- De mogelijkheden van een opstapplaats in Waalre voor leerlingen om collectief naar het PIUS X college in Bladel te gaan zijn onderzocht.
- Het aantal loosmeldingen is teruggebracht (taxi staat voor de deur maar kind gaat niet mee) door ouders te stimuleren om ritten zelf op tijd af te melden in Vervoersmanagement Online.
- We hebben deelgenomen aan het project Slimme Mobiliteit voor doelgroepen.

4.5 Leerplicht

Wat willen we bereiken?:

Voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

De leerplichtambtenaren in de regio Zuidoost Brabant hebben meldingen van schoolverzuim in behandeling genomen en een bijdrage geleverd aan het voorkomen en bestrijden van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Hierbij is nauw samengewerkt met verschillende partners in de regio zoals regiogemeenten, (samenwerkingsverbanden van) scholen, jeugdhulp, jeugdbescherming en het openbaar ministerie.

Jaar 2019

Continuering van de manier waarop in de 21 gemeenten in onze regio op een uniforme wijze uitvoering wordt gegeven aan het voorkomen van schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten van de ruim 233.000 jongeren in de leeftijd van 5 tot 23 jaar die wonen in onze regio.

Beleidsindicatoren:

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
17	Absoluut verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat niet staat ingeschreven op een school	Waalre	1	1,1	0,37	Ingrado 2017
			Landelijk	5	2,01	1,82	
18	Relatief verzuim per 1.000 leerlingen	Het aantal leerplichtigen dat wel staat ingeschreven op een school, maar ongeoorloofd afwezig is	Waalre	10	5,13	8,59	Ingrado 2017
			Landelijk	60	26,88	26,58	
19	Voortijdige schoolverlaters totaal (VO + MBO) %	Het % van het totaal aantal leerlingen (12-23 jaar) dat voortijdig, d.w.z. zonder startkwalificatie, het onderwijs verlaat	Waalre	1,6%	1,1%	1,3%	Ingrado 2017
			Landelijk	3,2%	2%	1,7%	

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	72	72	72	72	72	72
4.2 Onderwijshuisvesting	659	554	556	557	557	558
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	508	473	430	432	430	430
	1.239	1.099	1.058	1.061	1.059	1.060
inkomsten onderwijs						
4.1 Openbaar basisonderwijs	-	-	-	-	-	-
4.2 Onderwijshuisvesting	217	138	231	252	253	255
4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken	11	4	4	4	4	4
	228	142	235	256	257	259
saldo onderwijs	1.011	957	823	805	802	801

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

4.1 Openbaar basisonderwijs

Geen verschil.

4.2 Onderwijshuisvesting (voordeel 91.000)

Hogere huurbijdrage kinderopvang van 55.000 voor 2019.

Bijdrage OBS en Christoffelschool voor groot onderhoud 37.000 (storting in reserve via taakveld 0.10).

Toelichting meerjarenramingen:

De verhuur van de leegstaande lokalen Brede School Ekenrooij (BSE) aan kinderopvang levert vanaf 2020 structureel 20.000 extra op.

4.3 Onderwijsbeleid en leerlingenzaken (voordeel 43.000)

Lagere toerekening salariskosten.

05 Sport, cultuur en recreatie

Wat hoort er bij dit programma?:

5.1 Sportbeleid en activering

Tot dit taakveld behoren de niet-fysieke maatregelen ter stimulering van professionele- en amateursport:

- *Stimuleren van (amateur en professionele) topsport;*
- *Ondersteunen en stimuleren recreatieve sportbeoefening;*
- *Ondersteunen van organisaties die zich met sport bezighouden;*
- *Sport in de buurt en combinatiefuncties.*

5.2 Sportaccommodaties

Tot dit taakveld behoren alle accommodaties voor sportbeoefening:

- *Sporthallen, zwembaden, schaatshallen etc.;*
- *(Groene en kunst) velden, terreinen en opstallen, inclusief faciliteiten en technische voorzieningen;*
- *Trapveldjes in de wijk.*

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie

Tot dit taakveld behoren activiteiten ter bevordering van beeldende kunst, muziek, dans en toneel:

- *Subsidiëren van podia voor muziek, dans en toneel;*
- *Subsidiëren gezelschappen voor muziek, dans en toneel;*
- *Accommodaties voor beeldende kunst;*
- *Subsidies voor beeldend kunstenaars en projecten;*
- *Kunstaankopen waaronder kunstwerken in de openbare ruimte;*
- *Subsidiëren van cultuuruitingen op het gebied van film en video;*
- *Kunstzinnige vorming en cultuureducatie, bevorderen van een educatief aanbod;*
- *Culturele manifestaties waaronder herdenkingen;*
- *Overkoepelende organen voor kunstbeoefening.*

5.5 Cultureel erfgoed

Tot dit taakveld behoren taken gericht op conserveren en voor publiek toegankelijk maken van cultureel erfgoed:

- *Historische gebouwen, beschermde stads- en dorpsgezichten en overige objecten met historische waarde in de publieke ruimte;*
- *Subsidie, beheer, onderhoud, toezicht en handhaven van cultureel erfgoed;*
- *Het (digitaal) zichtbaar maken van cultuurhistorische waarden.*

5.6 Media

Tot dit taakveld behoren de zorg voor fysieke en elektronische cultuurdragers:

- *Bibliotheken, artotheek, videotheek;*
- *Lokale pers, lokale omroep;*
- *Lokale informatievoorziening (bijvoorbeeld m.b.v. ICT);*

- *Overkoepelende organen.*

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie

Tot dit taakveld behoren openbaar groen, natuur en recreatie:

- *Natuurbescherming, onderhoud bos, heide en overige natuurgebieden;*
- *Aanleg, onderhoud openbaar groen inclusief plaatsen en onderhouden van kunstwerken in de openbare ruimte;*
- *Aanleg en onderhoud van openbaar water: vijvers en kleine watergangen, waaronder schoonhouden sloten, onderhouden taluds en betuining;*
- *Aanleg en onderhoud van speelvoorzieningen, recreatievoorzieningen;*
- *Hobbyclubs en volkstuinderverenigingen.*

5.1-5.2 Sport

Wat willen we bereiken?:

Door middel van het aanbieden van sport- en speelactiviteiten en -faciliteiten een bijdrage leveren aan een gezonde leefstijl van alle bewoners, leefbaarheid in wijken en buurten.

Vergroten van de verantwoordelijkheid en betrokkenheid van verenigingen en de samenleving bij de uitvoering van deze maatschappelijke opgaven.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- De sportaccommodaties en sportvoorzieningen zijn multifunctioneel ingezet; ook op andere beleidsterreinen zoals onderwijs en Wmo;
- Sporthal 't Hazzo is omgebouwd tot een duurzame sporthal;
- Er zijn voorbereidingen getroffen voor de situatie dat sporthal 't Hazzo niet meer gekoppeld is aan het zalencentrum.
- Duurzame beheersituatie gecreëerd voor de sportaccommodaties voor binnen- en buitensport.

Jaar 2019

- Er zijn netwerk- en themabijeenkomsten georganiseerd voor sportverenigingen.
- Deelname aan Sjors Sportief en Creatief is gecontinueerd;
- Deelname aan de Nationale Sportweek is verder uitgebouwd;
- De ombouw van sporthal 't Hazzo is gestart;
- De landelijke richtlijn t.a.v. compensatie btw-vrijstelling op sportaccommodaties is geïmplementeerd.

5.3 Cultuur

Wat willen we bereiken?:

Een bijdrage leveren aan de brede ontwikkeling van de inwoners van Waalre (o.a. historisch erfgoed, muziek, literatuur, kunst), waarbij de eigen verantwoordelijkheid en het organiserend vermogen van de inwoners en organisaties leidend is. De gemeente neemt hierin wel een faciliterende en stimulerende rol.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Tot en met 2020 is een deel van de middelen voor muzikeducatie ingezet voor het stimuleren van deelname aan cultuuractiviteiten door kinderen uit minimagezinnen. Bij het nieuw op te stellen cultuurbeleid bekijken we hoe we een grotere doelgroep kunnen bereiken met het beschikbare geld voor muzieksubsidies;
- De culturele verenigingen hebben dezelfde financiële ondersteuning gekregen en ondersteuning in middelen of advies als andere verenigingen, waar mogelijk maken we concrete prestatieafspraken;
- Het huidige Kunst- en Cultuurbeleid van de gemeente Waalre is heroverwogen, zowel wat betreft inhoud als het beoogde effect.

Jaar 2019

- De gemeente werkt samen met het Jeugdfonds Cultuur Brabant heeft dit steeds onder de aandacht gebracht;
- De organisaties en verenigingen die een prestatie, maatschappelijke of pilot- subsidie ontvangen, hebben de afspraken uitgevoerd die met hen gemaakt zijn en zij hebben hierover verantwoording afgelegd;
- Bij meerjarige subsidieafspraken op het gebied van cultuur is de subsidie opnieuw verleend;
- Er is een startnotitie Kunst- en Cultuurbeleid opgesteld.

5.5 Cultureel erfgoed

Het cultureel erfgoed in Waalre blijft zoveel mogelijk behouden en toegankelijk voor publiek.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Stichting Waalres Erfgoed heeft het erfgoed van Waalre bewaard.

Jaar 2019

- Het Waalres Erfgoed is gehuisvest in Het Huis van Waalre en zij hebben een meerjarige subsidie ontvangen. De stichting geeft indien mogelijk jaarlijks een boek uit over het cultureel erfgoed van Waalre.

5.6 Media

De bibliotheek zorgt voor leesbevordering, taalontwikkeling en mediawijsheid bij kinderen op basisscholen en zorgt voor een aanbod voor volwassenen. De lokale omroep (een wettelijke verplichting) houdt Waalrenaren op de hoogte van lokaal nieuws in Waalre en Eindhoven en omgeving.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Er is een meerjarig subsidiecontract met Bibliotheek Eindhoven gesloten;
- Waalre is voor 5 jaar aangesloten bij Stichting Omroep Eindhoven en Omgeving, gebaseerd op wat in 'De Kracht van Waalre' is aangegeven: focus op en samenwerken met partners van het stedelijk gebied Eindhoven.

Jaar 2019

- Subsidie aan Bibliotheek Eindhoven is verleend;
- De bibliotheek heeft een grote rol verworven in Het Huis van Waalre;
- Waalre is aangesloten bij Stichting Omroep Eindhoven en Omgeving en verleent deze lokale omroep subsidie. Deze omroep is gebruikt als een communicatiemiddel.

5.7 Openbaar Groen en Openluchtrecreatie

Wat willen we bereiken?:

De groene uitstraling als essentieel en karakteristiek onderdeel van de gemeente Waalre behouden en waar mogelijk versterken. Waalre hiermee positioneren als aantrekkelijke woon-, verblijf- en werkomgeving. In samenspraak met bewoners komen tot een integrale aanpak van de openbare ruimte.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Het Groenbeleidsplan is geactualiseerd en bestaat uit 4 modules: Groenvisie/groenstructuur, Groenbeleid/Bomenbeleid en herbeoordeling lijst waardevolle bomen. Biodiversiteit, burgerparticipatie, klimaatverandering en duurzaamheid maken onderdeel uit van dit Groenbeleidsplan.
- Het Openbaar Groen is (daar waar mogelijk) gerenoveerd of vervangen als onderdeel van de integrale uitvoering van het 'Meerjaren- en uitvoeringsplan openbare ruimte (groen, wegen, riolering) 2018-2024'.

Jaar 2019

- De in 2018 vastgestelde groenvisie en groenstructuur is nader uitgewerkt in groenbeleid- en beheer.
- Het contract "Integraal Beheer Openbare Ruimte" is op basis van burgertevredenheid voor de 2^e keer verlengd.
- In samenspraak met inwoners het Openbaar Groen Molenstraat en omgeving heringericht in het kader van vervanging riolering.
- Bij het bouw- en woonrijp maken van diverse bouwlocaties (o.a. Waalre-Noord, Berkenlaan, Meester Slootsweg) is de voorbereiding en (mogelijke) uitvoering ingevuld voor het onderdeel Groen.
- In het kader van de natuurcompensatie "Waalre Noord" en aanleg van fietspad Dommeldal-de Hogt is nieuwe natuur ontwikkeld in het buitengebied, onder meer door landbouwpercelen om te vormen naar natuur.

Beleidsindicatoren:

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
20	Niet-sporters (van 2018 niet-wekelijkse sporters)	Het percentage inwoners dat niet wekelijks sport ten opzichte van het totaal aantal inwoners	Waalre	39,2%	43,3%	43,3%	Gezondheids-enquête (CBS, RIVM) 2016
			Landelijk	49,9%	48,7%	48,7%	

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven sport, cultuur en educatie						
5.1 Sportbeleid en activering	48	52	52	52	52	52
5.2 Sportaccommodaties	542	618	610	657	641	640
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	44	46	47	47	47	47
5.5 Cultureel erfgoed	17	16	20	20	20	20
5.6 Media	261	271	274	274	274	274
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	1.091	1.230	1.311	1.336	1.361	1.361
	2.003	2.233	2.314	2.386	2.395	2.394
inkomsten sport, cultuur en educatie						
5.1 Sportbeleid en activering	-	-	52	52	52	52
5.2 Sportaccommodaties	187	203	204	204	205	206
5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie	-	-	-	-	-	-
5.5 Cultureel erfgoed	-	-	-	-	-	-
5.6 Media	-	-	-	-	-	-
5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie	-	11	11	11	11	11
	187	214	267	267	268	269
saldo sport, cultuur en educatie	1.816	2.019	2.047	2.119	2.127	2.125

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

5.1 Sportbeleid en activering (voordeel 52.000)

De rijksbijdrage voor de combinatiefunctionaris wordt nu hier verantwoord.

5.2 sportaccommodaties (voordeel 9.000)

Met de 5^e wijziging 2018 is nog een bijdrage geraamd voor extra subsidie voor 't Hazzo.

Hogere toerekening salariskosten aan sportaccommodaties.

Toelichting meerjarenramingen:

Aanpassing kapitaallasten door afschrijvingen en investeringen.

5.3 Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie (nadeel 1.000)

Geen verschil van betekenis.

5.5 Cultureel erfgoed (nadeel 4.000)

Hogere energie- en onderhoudskosten van de fonteinen in de dorpskernen.

5.6 Media (nadeel 3.000)

Nadeel door indexeringsbijdrage aan bibliotheek Eindhoven.

5.7 Openbaar groen en (openlucht) recreatie (nadeel 81.000)

Door uitbreiding onderhoud Bosgroep gebied Dommeldal de Hogt stijgen de kosten.

Op basis van het nieuwe groenbeleidsplan stijgen de kosten voor onderhoud in 2019 met 125.000.

In 2018 is er eenmalig budget voor o.a. stormschade opgenomen. Uiteraard hebben we dit in 2019 niet opgenomen.

Toelichting meerjarenramingen:

Verhoging budget als gevolg van het groenbeleidsplan en areaaluitbreiding.

06 Sociaal domein

Wat hoort er bij dit programma?:

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie

Tot dit taakveld behoren algemene voorzieningen (waarvoor geen individuele beschikking van de gemeente nodig is) gericht op participatie:

- Ondersteunen op participatie gerichte burgerinitiatieven, ondersteuning vrijwilligers en mantelzorg;
- Sociaal en cultureel werk, Algemeen Maatschappelijk Werk (AMW), wijkopbouw;
- Preventie (bijv. eenzaamheidsbestrijding, preventie op het gebied van GGZ);
- Wijkcentra;
- Collectief aanvullend vervoer;
- Toegankelijkheid voorzieningen (inclusie);
- Kinderopvang: toezicht op en handhaving van de kwaliteit van de kinderopvang en peuterspeelzalen;
- Noodopvang vluchtelingen;
- Vreemdelingen.

6.3 Inkomensregelingen

Tot dit taakveld behoren alle inkomens- en bijstandsvoorzieningen:

- Inkomensvoorzieningen en loonkostensubsidies op grond van de Participatiewet;
- Geneeskundige en andere adviezen in verband met de bijstandsverlening;
- IOAW (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers);
- IOAZ (Wet inkomensvoorzieningen oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen);
- Kosten van levensonderhoud uit het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz 2004);
- Kosten levensonderhoud voor startende ondernemers uit Bbz 2004;
- Sociale zekerheidsregelingen van het rijk zoals bijvoorbeeld eenmalige uitkeringen voor minima;
- Gemeentelijke armoedebeleid: bijzondere bijstand, kwijtschelding gemeentelijke belastingen en heffingen, korting op musea, sportclubs etc., meerkosten bij werk in geval van handicap of chronische ziekte, etc.

6.4 Begeleide participatie

Tot dit taakveld behoren voorzieningen ter bevordering van maatschappelijke participatie, waarbij dagbesteding niet gericht is op doorstromen naar reguliere arbeid:

- Beschut werken;
- Bestaande werkverbanden sociale werkvoorziening, bestaande Wsw en begeleid werken dienstbetrekkingen;
- Dagbesteding.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)

Tot dit taakveld horen materiële voorzieningen om zelfstandig te kunnen functioneren (WMO) voor mensen met fysieke beperkingen die op basis van een beschikking verstrekt worden:

- Huisautomatisering (domotica);
- Woningaanpassingen;
- Hulpmiddelen;
- Overige voorzieningen gehandicapten;
- Eigen bijdragen.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+

Tot dit taakveld behoort dienstverlening aan individuele cliënten met een beperking (fysiek/psychisch), die zelfstandig wonen en die ondersteuning behoeven in de vorm van beschikbare uren op basis van een toekenningsbeschikking:

- Individuele begeleiding;
- Huishoudelijke verzorging;
- Respijtzorg ten behoeve van mantelzorgers;
- Individueel vervoer;
- Financiële tegemoetkoming voor personen met een fysieke beperking, een psychische of psychosociale beperking van daarmee verband houdende extra kosten;
- Schuldhulpverlening;
- PGB WMO;
- Eigen bijdragen.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Tot dit taakveld behoren vormen van jeugdhulp die door de gemeente als individuele (niet vrij toegankelijke) voorziening worden aangemerkt waaronder begrepen:

- Begeleiding 18-, jeugd- en opvoedhulp;
- Jeugd-GGZ;
- Jeugdzorg aan verstandelijk beperkten;
- Vervoer (18-);
- PGB Jeugd;
- Persoonlijke verzorging en kortdurend verblijf voor de doelgroep 18-;
- Jeugdzorg-plus (gesloten jeugdhulp).

6.82 Geëscaleerde zorg 18-

Tot dit taakveld behoren maatregelen gericht op de opvang en het verbeteren van de veiligheid van kinderen en jeugdigen 18- met inbegrip van maatwerk dienstverleningsmaatregelen voor jeugdigen die in de desbetreffende opvangvoorzieningen verblijven:

- Kinderbeschermingsmaatregelen, aanpak kindermishandeling;
- Jeugdreclassering;
- Opvang (18-);
- Vrouwenopvang/huiselijk geweld (18-);
- Beschermd wonen (18-);
- Programma's rond verslaving (18-);
- PGB jeugd;
- Individuele maatwerkdienstverlening voor jeugdigen 18- in opvangvoorziening;
- Ouderbijdragen.

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (CMD/ Plusteam)

Wat willen we bereiken?:

Een laagdrempelige voorziening voor alle vragen over zorg en welzijn zoals de Wmo, jeugd en gezin, leerplicht, minimaregelingen, werk en inkomen, schuldhulpverlening en mantelzorg.

Er wordt uitgegaan van een integrale aanpak met een preventief karakter. Er is één contactpersoon per gezin of alleenstaande. Er wordt nadrukkelijk gekeken naar de zelfredzaamheid, wat iemand zelf kan en waar hulp/ondersteuning bij nodig is.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Het Centrum Maatschappelijke Dienstverlening (CMD) is doorontwikkeld met als doel de versterking van de kwaliteit van dienstverlening aan de inwoner in het gehele sociale domein;
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam;
- Integrale benadering "één gezin, één plan, één coördinator" is gemeengoed;
- Softwarematige ondersteuning en alle bijbehorende functionaliteiten functioneert goed en werkt ondersteunend voor het CMD en PlusTeam (administratieve lastenvermindering) en genereert managementinformatie;

Jaar 2019

- Het in 2018 aangegane samenwerkingsverband met de gemeente Veldhoven is verder doorontwikkeld;
- Alle individuele jeugdhulpcliënten uit de gemeente Waalre en hun gezinnen zijn in beeld gebracht en hebben een vaste coach uit het CMD of PlusTeam.

Wijkcentra

Wat willen we bereiken?:

Inwoners de mogelijkheid bieden om deel te nemen aan en/of gebruik te maken van cultureel maatschappelijke activiteiten, van wijkzorg en van wijk-overstijgende activiteiten. We bieden levensloopbestendige wijken en buurten. Wij borgen de mogelijkheid voor ontmoeten in elke wijk voor nu en later.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019 – 2022

- Accommodaties zijn multifunctioneel ingezet;
- De (zorg)activiteiten in de wijkcentra zijn doorontwikkeld conform zorgcontracten;
- Wijken en buurten zijn levensloopbestendig. De voorzieningen zijn voor iedereen goed bereikbaar;
- De sociaal culturele activiteiten zijn gesubsidieerd volgens het geldende subsidiebeleid voor deze periode.
- Heldere visie op de mate van privatisering van gemeentelijk vastgoed. We organiseren hier voor een raads-brede discussie rondom de gemeenschapshuizen en sportaccommodaties.
- Verdere ontwikkeling van Het Huis van Waalre als ontmoetingsplek.

Jaar 2019

- Nieuwe activiteiten in 'Het Huis van Waalre' zijn gestimuleerd en gefaciliteerd;
- Er is een visie opgesteld over de mate van privatisering van wijkcentra;
- Bij sporthal 't Hazzo is een start gemaakt met de bouw van een nieuwe kantine/ ontmoetingsruimte;
- Voor het jaar 2019 is een nieuwe meerjarige prestatieovereenkomst opgesteld voor Gemeenschapshuis 'De Pracht'.

6.3 Inkomensregelingen

Wat willen we bereiken?:

- Het garanderen van een bestaansminimum voor inwoners, die geheel of gedeeltelijk niet zelfstandig kunnen voorzien in de noodzakelijke kosten van levensonderhoud.
- Inwoners met arbeidsvermogen de noodzakelijke ondersteuning (loonkostensubsidie, werkplekaanpassing en begeleiding) bieden zodat zij in staat zijn het wettelijk minimumloon te verdienen (Participatiewet).

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019 -2022

- Uitvoeren van de Participatiewet (bijstandsuitkeringen) en de regelingen Ioaw, Ioaz, Bbz ;
- Integrale benadering van personen en gezinnen bij vraagstukken op het gebied van het sociale domein.
- Doorlopende bestandanalyse met als doel uitstroom naar arbeid.

Jaar 2019

- Garanderen van een bestaansminimum.
- Ontwikkeling van de integrale benadering die moet leiden tot een betere kwalitatieve dienstverlening en tot participatie (arbeid).

6.3.1 Minimabeleid

Wat willen we bereiken?:

- Het minimabeleid heeft als speerpunt het bestrijden van armoede. Voorop staat participatie in de samenleving en verhoging van de zelfredzaamheid van de inwoner. De nadruk ligt op de kwetsbare volwassenen en kinderen in de gemeente die minder goed voor zichzelf kunnen zorgen;
- Speciale aandacht voor doelgroepen die door stapeling van kortingen op toelagen en verhoging van kosten in de problemen komen;
- Bestrijding van armoede en de uitvoering van het minimabeleid en inkomensondersteuning door het Centrum voor Maatschappelijke Deelname (CMD);
- Het CMD werkt vanuit een integrale benadering en neemt bij armoedebestrijding en uitvoering van het minimabeleid de versterking vanuit de drie decentralisaties mee (Wmo/ Jeugdwet/ Participatiewet);
- Pro actieve schulddienstverlening met aandacht voor preventie;
- Inzetten op preventie om schuldensituaties te voorkomen door "vroegsignalering" en een bijdrage leveren aan het Netwerk Waalre Schuldenvrij (burgerinitiatief);
- Doelgerichte inzet "Klijnsma middelen" ter bestrijding van armoede onder kinderen.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Bevorderen integrale aanpak door ontwikkeling van het CMD te stimuleren;
- Het verstrekken van individuele Bijzondere bijstand;
- Het verstrekken van een individuele inkomenstoelage;
- Ondersteuning van minima door aanvullende regelingen zoals de "Meedoen bijdrage", deelname aan het Jeugdsportfonds en Jeugdcultuurfonds, korting op de premie van de ziektekostenverzekering en faciliteren van Stichting Leergeld;
- Uitvoering van schulddienstverlening door het lokale CMD;
- Inzetten en "Vroeg signalering" en samenwerking met Burgerschuldhulp Waalre in het voorkomen van schuldensituaties.

Jaar 2019

- Preventieve maatregelen door inzet van vroeg signalering van mogelijke schuldensituaties door uitwisseling van gegevens met diverse externe partners (Thuis. VGZ, CZ, Brabant water en Netwerk Waalre schuldenvrij);
- Samenwerking met Burgerschuldhulp Waalre om schuldensituaties in een vroeg stadium op te lossen;
- Meer aandacht voor preventie in het voorkomen van schulden met name bij jongeren.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
21	Banen per 1.000 inw 15-64jr	Het aantal banen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	591,3	462,9	462,9	LISA 2017
			Landelijk	721,7	758,2	758,2	
23	% kinderen in uitkeringsgezin	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat in een gezin leeft dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen	Waalre	2,22%	3,36%	3,36%	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2015
			Landelijk	5,66%	6,58%	6,58%	
24	Netto arbeidsparticipatie	Het percentage van de werkzame beroepsbevolking ten opzichte van de beroepsbevolking	Waalre	66,8%	66,7%	66,8%	CBS - Arbeidsdeelname 2017
			Landelijk	65,4%	65,8%	66,7%	
26	% werkloze jongeren	Het percentage werkloze jongeren (16-22 jaar)	Waalre	0,48	0,72	0,72	Verwey Jonker Instituut - Kinderen in Tel 2015
			Landelijk	1,21	1,52	1,52	
27	Bijstandsuitkeringen	Het aantal personen met een bijstandsuitkering (18 jaar en ouder), per 1.000 inwoners	Waalre	18,8	20,2	21,0	CBS - Participatie Wet 2017
			Landelijk	40,5	41,9	41,1	
28	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar	Waalre	11,9	11	9,0	CBS - Participatie Wet 2017
			Landelijk	50,1	27,1	29,0	

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
22	Jongeren met delict voor rechter	Het % jongeren (12-21 jaar) dat met een delict voor de rechter verscheen	Waalre	1,34	0,52	0,52	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel 2015
			Landelijk	2,57	1,45	1,45	
29	Jongeren met jeugdhulp t/m 18 jr	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	9,8%	8,5%	8,9%	CBS-Beleidsinformatie Jeugd 2017
			Landelijk	10%	8,8%	9,7%	
30	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming	Het % jongeren tot 18 jaar met jeugdbeschermingsmaatregel t.o.v. alle jongeren tot 18 jaar	Waalre	0,6%	0,7%	0,8%	CBS-Beleidsinformatie Jeugd 2017
			Landelijk	1,2%	1%	1%	
31	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12-22 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel t.o.v. alle jongeren (12-22 jaar)	Waalre	0%	0%	0%	CBS-Beleidsinformatie Jeugd 2017
			Landelijk	0,5%	0,4%	0,4%	
40	Melding kindermishandeling	Het percentage kinderen tot 18 jaar dat bij de Bureau Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK) is gemeld	Waalre	0,22%	0,17%	0,17%	Verwey Jonker Instituut – Kinderen in Tel 2015
			Landelijk	0,91%	0,70%	0,70%	

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
32	Wmo-cliënten met een maatwerkarrangement	Het aantal verstrekkingen specialistische ondersteuning in kader van Wmo v.a. 2018 per 1.000 inwoners	Waalre	431	20	22	CBS 2017
			Landelijk	567	54	57	

6.4 Begeleide participatie

Wat willen we bereiken?:

- Doel van de Participatiewet is inwoners een bestaansminimum te garanderen door een bijstandsuitkering te verstrekken en/of inwoners met een arbeidsvermogen kansen op regulier werk te bieden. Voor inwoners met een arbeidsvermogen van 30 tot 80% wordt ondersteuning ingezet. De Participatiewet en het gemeentelijke beleid leveren een bijdrage aan de versterking van gelijke kansen voor inwoners met een arbeidsvermogen op de reguliere arbeidsmarkt.
- Zorg dragen voor een natuurlijke afbouw van de Wet sociale werkvoorziening (Wsw) waarvan de toegang vanaf 1 januari 2015 is afgesloten.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- De Participatiewet in samenwerking met en door de gemeente Veldhoven wordt uitgevoerd op basis van een samenwerkingsovereenkomst;

- We nemen deel in het "Participatiebedrijf" GRWRE (de gemeenten Eindhoven, Veldhoven, Heeze-Leende en Valkenswaard);
- We participeren in het Regionaal Werkbedrijf Brabant Zuidoost (04werkt);
- Uitvoering en afbouw van de Wsw door Ergon als onderdeel van de GRWRE;
- Inwoners worden begeleid naar werk door het aanbieden van participatievoorzieningen;
- Loonkostensubsidie wordt aangeboden aan inwoners met arbeidsvermogen van 30% tot 80%;
- We voldoen aan de wettelijke taakstelling m.b.t. "beschut werk". Het bieden van een loonkostensubsidie aan inwoners met arbeidsvermogen van 0% tot 30%;
- Werkzoekenden verrichten onbeloonde maatschappelijk nuttige werkzaamheden naast of in aanvulling op reguliere arbeid (werkzaamheden die niet leiden tot verdringing op de arbeidsmarkt);
- Een studietoelage wordt aangeboden aan inwoners die studeren en een arbeidshandicap hebben;
- Er zijn participatieplaatsen/ werkstages beschikbaar gesteld binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak.

Jaar 2019

- Verdere analyse van het bijstands- uitkeringsbestand en begeleiding richting de arbeidsmarkt en /of participatie.
- Versterking samenwerking met de gemeente Veldhoven met als doel meer individuele aandacht voor de uitkeringsgerechtigden zodat ze meer kansen krijgen om uit de bijstand te stromen.
- De wettelijke taak in het kader van loonkostensubsidies wordt uitgevoerd inclusief "Beschut Werk";
- Participatieplaatsen/ werkstages binnen de gemeente Waalre vanwege de banenafpraak, is gerealiseerd.

6.6 Wmo-beleid/ AWBZ transitie

Wat willen we bereiken?:

Inwoners in staat stellen op een zo volwaardig en gelijkwaardig mogelijke manier deel te nemen aan de samenleving en onderdeel uit te laten maken van die samenleving;

Dit geldt in het bijzonder voor inwoners die wij tot de "kwetsbare burgers" rekenen. Hierbij geldt dat de inwoner zelf in eerste instantie naar oplossingen binnen het eigen sociale netwerk zoekt. De gemeente kan hierbij ondersteunen en fungeert als vangnet als er binnen het eigen sociale netwerk geen oplossing kan worden gevonden;

Bieden van een passend zorgaanbod (of ondersteunen bij het vinden van een passend zorgaanbod) voor inwoners die zich met een (hulp)vraag bij de gemeente Waalre melden;

Een goede relatie opbouwen en onderhouden tussen het CMD/PlusTeam, de huisartsen en de wijkverpleegkundigen in Waalre om de processen rondom de zorg van inwoners goed te organiseren en er voor de zorgen dat er korte lijnen zijn tussen de verschillende partijen.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Doorontwikkeling Producten en Diensten Catalogus voor WMO en Jeugd (PDC);
- Monitoren van het zorg- en ondersteuningsaanbod voor WMO en Jeugd (PDC) en bijsturen daar waar dit wenselijk is;
- Voorbereiden op de doordecentralisatie beschermd wonen en maatschappelijke opvang;
- Opstellen plan van aanpak personen met verward gedrag;
- Ontwikkelen beleid met betrekking tot Wmo toezicht;
- Cliëntervaring meten met behulp van "continu meten".

Doorontwikkeling Producten en Diensten Catalogus (PDC) voor WMO en Jeugd.

De PDC biedt gemeenten en zorgaanbieders een gezamenlijke en eenduidige taal over concrete producten en diensten bij de inkoop van zorg en ondersteuning. Verder is de PDC voor WMO en Jeugd een belangrijk hulpmiddel voor de professionals die op de werkvloer samen met de inwoner (inhoudelijk) de best passende zorg en ondersteuning moeten bepalen

Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang:

Beschermd wonen en Maatschappelijke opvang worden verder gedecentraliseerd vanuit de centrumgemeente naar de regiogemeenten. Om dit goed uit te kunnen voeren is een plan van aanpak opgesteld. Dit gebeurt in overleg en samenwerking met de regiogemeenten, de collega's van het CMD en het PlusTeam en met de collega's van veiligheid en ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Waalre.

Personen met verward gedrag:

Vanuit de rijksoverheid is er extra aandacht gevraagd voor personen met verward gedrag. Verschillende partijen op lokaal en regionaal niveau hebben hard gewerkt om te zorgen dat mensen met verward gedrag de juiste zorg en ondersteuning krijgen. Gemeenten zorgen in 2018 voor een plan van aanpak waaraan uitvoering gegeven wordt vanaf 2019. Hierbij moeten gemeenten de regie hebben, in samenwerking met verschillende organisaties en instanties zoals zorginstellingen, politie en zorgverzekeraars.

Wmo toezicht:

Gemeenten zijn wettelijk verplicht toe te zien op kwalitatief goede zorg en in te grijpen op signalen van oneigenlijk gebruik van deze financiële middelen t.b.v. het kunnen inzetten van deze zorg (rechtmatige besteding van persoonsgebonden budget). Hierbij is een samenhangende aanpak op fraude en handhaving binnen het sociaal domein van belang.

Voor wat betreft het rechtmatigheids-toezicht Wmo en Jeugdwet (wordt het Pgb op een rechtmatige manier besteed) moet beleid opgesteld worden.

Metten cliëntervaring m.b.v. continu meten:

Het jaarlijkse cliënt-ervaringsonderzoek Wmo en Jeugd wordt vervangen door continu meten. Dit betekent dat niet één keer per jaar de cliëntervaring wordt gemeten, maar iedere keer zodra er een beschikking door het CMD wordt afgegeven. Eind 2018 wordt dit continu meten opgestart. Opgedane ervaringen gebruiken we voor verdere doorontwikkeling in 2019.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18-

Wat willen we bereiken?:

We bevorderen maatschappelijke deelname van Waalrese jeugdigen. Uitgangspunt van ons beleid is dat het eigen sociale netwerk van jeugdigen daarvoor van doorslaggevend belang is. Ook is nodig dat professionals van verschillende disciplines elkaar goed weten te vinden en elkaar niet in de weg lopen. Daarbij geldt als motto: "één gezin, één plan, één aanspreekpunt". We willen ervoor zorgen dat het (passend) onderwijs en de ondersteuning op grond van Wmo en Jeugdwet elkaar versterken. We zetten sterk in op preventief jeugdbeleid omdat we ervan overtuigd zijn dat ouders en hun kinderen daardoor een minder zwaar beroep doen op specialistische hulpverlening.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Verstrekken van individuele voorzieningen en overige voorzieningen. Maatwerk staat hierbij voorop. Continu monitoren van de uitvoering van de Jeugdwet;
- Ondersteuningsvragen snel signaleren en aanpakken door het (preventief) inzetten van de sociale omgeving en ondersteuning vanuit het 'voorliggend veld';
- We doen mee aan een landelijke pilot vanuit het Ministerie Binnenlandse Zaken. De grondslag hiervoor is de basisrapportage Sociaal Domein. Deze is vorig jaar door de raads werkgroep Sociaal Domein aan de raad voorgelegd en unaniem vastgesteld. Het uiteindelijke doel van deze pilot is inzicht te krijgen in de ontwikkelingen binnen het Sociaal Domein. Met dit intensieve traject, met een door de raad vastgestelde basis, krijgen we inzicht in het verloop van de zorg;
- Mede met deze analyse en aan de hand van de monitor Sociaal Domein, het Clientervaringsonderzoek en de Best Practices evalueren we onze werkwijze met het CMD en het Plusteam in 2020.

Jaar 2019

We gaan ons met preventie enerzijds richten op het voorkomen van toeleiding waar mogelijk en ook het voorkomen van opschaling naar zwaardere zorg. In onze preventie-activiteiten in 2019 richten we ons met name op de speerpunten uit de LEJA:

- Aandacht voor jeugdigen met sombere gevoelens, denk aan voorlichting van ouders;
- Aandacht voor (v)echtscheidingsproblematiek, d.m.v. training van het CMD;
- Sociale weerbaarheid van jongeren bevorderen, o.a. inzet van jongerenwerk op scholen t.b.v. het vergroten van de weerbaarheid;
- Voorlichting van kinderen en ouders met als thema "omgaan met social media";
- Aandacht voor opvoedingsvragen om zo vroeg mogelijk in de keten problemen aan te kunnen pakken. In samenwerking met de bibliotheek worden lezingen georganiseerd in het "Huis van Waalre";
- Jongeren leren omgaan met geld;
- We gaan ons met preventie enerzijds richten op het voorkomen van toeleiding waar mogelijk en het voorkomen van opschaling naar zwaardere zorg waar mogelijk.

Intensiveren van de samenwerking met diverse partners, in het bijzonder huisartsen en scholen.

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	824	919	644	644	642	642
6.2 Wijkteams	558	532	543	543	543	543
6.3 Inkomensregelingen	3.823	3.769	3.827	3.827	3.827	3.827
6.4 Begeleide participatie	1.331	1.275	1.173	1.115	1.078	1.069
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	1.786	2.022	1.997	1.997	1.997	1.997
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	70	121	101	101	101	101
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	2.818	2.494	2.685	2.685	2.685	2.585
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	334	372	350	350	350	350
	11.544	11.504	11.320	11.262	11.223	11.114
inkomsten sociaal domein						
6.1 Samenkracht en burgerparticipatie	151	139	-	-	-	-
6.2 Wijkteams	-	-	-	-	-	-
6.3 Inkomensregelingen	2.705	2.736	2.789	2.789	2.789	2.789
6.4 Begeleide participatie	63	59	-	-	-	-
6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO)	178	178	88	88	88	88
6.71 Maatwerkdienstverlening 18+	-	-	-	-	-	-
6.72 Maatwerkdienstverlening 18-	-	-	-	-	-	-
6.81 Geëscaleerde zorg 18+	-	-	-	-	-	-
6.82 Geëscaleerde zorg 18-	-	-	-	-	-	-
	3.097	3.112	2.877	2.877	2.877	2.877
saldo sociaal domein	8.447	8.392	8.443	8.385	8.346	8.237

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

6.1 Samenkracht en burgerparticipatie (voordeel 136.000)

In 2018 is er het krediet preventie van 250.000. Voordeel 2019 250.000.

In de begroting is voor wijkgebonden ontmoeten in totaal 60.000 opgenomen.

Diverse indexeringen binnen dit taakveld leveren samen een nadeel op van 40.000.

6.2 Wijkteams (nadeel 12.000)

Door indexering van de kosten van het PlusTeam stijgen de kosten in 2019.

6.3 Inkomensregelingen (nadeel 6.000)

Een hoger deel (88.000) van de salariskosten worden doorberekend aan dit taakveld.

De bijdrage voor W&I aan de gemeente Veldhoven is in 2019 19.000 lager dan in 2018.

De uitkering van de buig-gelden is in 2019 53.000 hoger.

6.4 Begeleide participatie (voordeel 43.000)

De bijdrage + de uitgaven voor statushouders stopt per 1-12-2018.

Doordat het rijksbudget voor participatie daalt dalen op dit taakveld ook de uitgaven.

Toelichting meerjarenramingen:

Samen met de bijdrage uit het gemeentefonds dalen en stijgen onze uitgaven mee voor de bijdrage aan de Ergon en voor de participatievoorziening.

6.6 Maatwerkvoorzieningen (WMO) (nadeel 65.000)

Op basis van jaarrekeningcijfers dalen de kosten voor scootmobielen met 20.000.

Voor collectief vraagafhankelijk vervoer hebben we 8.000 minder opgenomen in de begroting 2019.

De eigen bijdragen dalen met 90.000; de uitgaven voor HHV/PGB/AWBZ stijgen met 120.000.

Op basis van ervaringscijfers worden er minder salariskosten toegerekend.

6.71 Maatwerkdienstverlening 18+ (voordeel 20.000)

Op basis van ervaringscijfers worden er minder salariskosten toegerekend.

6.72 Maatwerkdienstverlening 18- (nadeel 191.000)

T.o.v. de begroting 2018 stijgen de kosten voor jeugdzorg met 100.000.

Op basis van ervaringscijfers worden er minder salariskosten toegerekend.

6.82 Geëscaleerde zorg 18- (voordeel 22.000)

In 2018 is eenmalig extra budget toegekend van 22.000.

07 Volksgezondheid en milieu

Wat hoort er bij dit programma?:

7.1 Volksgezondheid

Tot dit taakveld behoren maatregelen ter bescherming van de gezondheid van de bevolking als geheel, van specifieke risicogroepen, van jeugd en van ouderen:

- *Monitoren van de gezondheidssituatie;*
- *Uitvoering van preventieprogramma's, het vroegtijdig signaleren van specifieke stoornissen en gezondheidsbedreigende factoren;*
- *Uitvoering van programma's voor gezondheidsbevordering en maatregelen tegen bedreigingen van de gezondheid;*
- *Bestrijding van infectieziekten en aanbieden van vaccinaties;*
- *Geven van voorlichting, advies en begeleiding;*
- *Geven van prenatale voorlichting aan aanstaande ouders;*
- *Bewaken van gezondheidsaspecten in bestuurlijke beslissingen;*
- *Bevorderen van medisch milieukundige zorg;*
- *Bevorderen van technische hygiëne zorg;*
- *Bevorderen van psychosociale hulp bij rampen;*
- *Ambulance en ziekenvervoer.*

7.2 Riolering

Tot dit taakveld behoren de gemeentelijke taken ten aanzien van afvalwater en de waterhuishouding:

- *Opvang en verwerking van afval- en hemelwater;*
- *Inzameling en transport huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater;*
- *Voorkomen van grondwaterproblemen, onder meer door afvoer van overtollig grondwater;*
- *Rioolwaterzuivering;*
- *Bestrijding verontreiniging oppervlaktewater;*
- *Baten rioolheffing;*
- *Kosten van de heffing en invordering van de rioolheffing.*

7.3 Afval

Tot dit taakveld behoren de inzameling en verwerking van bedrijfs- en huishoudelijk afval:

- *Afvalscheiding en recycling;*
- *Vuilophaal en afvoer;*
- *Vuilstort en verwerking;*
- *Baten afvalstoffenheffing en reinigingsrechten;*
- *Kosten van de heffing en invordering van de afvalstoffenheffing.*

7.4 Milieubeheer

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken ter bescherming van het milieu waaronder:

- *De bescherming en de sanering van de kwaliteit van de bodem en de atmosfeer;*
- *De beheersing van geluidhinder;*
- *Bescherming tegen straling en dergelijke;*
- *Verplaatsing van milieuhinderlijke bedrijven;*
- *Ongediertebestrijding;*
- *RUD, Regionale Uitvoeringdiensten.*

7.5 Begraafplaatsen en crematoria

Tot dit taakveld behoren gemeentelijke taken op het terrein van de lijkbezorging:

- *Begraafplaatsen en crematoria;*
- *Lijkschouw (het vaststellen dat de betrokkene is overleden);*
- *Baten begraafplaatsrechten;*
- *Baten afkoopsommen grafrechten;*

7.1 Volksgezondheid

Wat willen we bereiken?:

Een Waalrese samenleving die bestaat uit lichamelijk en psychisch zo gezond mogelijke mensen;

- Onze inwoners zijn zich ervan bewust dat ze in de eerste plaats zelf verantwoordelijk zijn voor het op peil houden van hun gezondheid;
- Mensen kunnen achteruitgang van hun gezondheid zelf opvangen omdat ze uit gaan van hun mogelijkheden;
- Mantelzorgondersteuning is op maat;
- Waalre is een dementie-vriendelijke gemeente.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Kennis verspreiden over en het aanleren van gezondheidsvaardigheden;
- Bewustwording bevorderen van het begrip positieve gezondheid waarbij meerdere leefgebieden bijdragen aan zingeving, ook bij (chronische) ziekte.

Jaar 2019

- Notitie Lokaal Gezondheidsbeleid 2019-2022 opstellen. Een gezonde kijk op Waalre is vastgesteld. Actiepunten voor deze periode worden uitgewerkt in een plan van aanpak;
- Uitvoeringsplan van de actiepunten uit het inclusief rapport Meedoen voor iedereen in Waalre wordt opgesteld. De projecten "Goed voor Mekaar Waalre" en "Dementie Vriendelijke gemeente" zijn hierin opgenomen;
- Inventarisatie-onderzoek wordt gehouden naar wensen en behoeften van ouderen in Waalre in relatie tot een volwaardig informatie en adviespunt (incl. Sociale Kaart);
- Burgerinitiatief "Meedoen voor bijzondere kinderen" faciliteren.

7.2 Riolering

Wat willen we bereiken?:

Een goed functionerend rioolstelsel dat zorgt voor bescherming van de volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van (grond)wateroverlast. Daarbij wordt rekening gehouden met wetgeving en beleidsvoornemens op diverse niveaus: Europees (Kaderrichtlijn water), landelijk (Waterwet, bestuursakkoord Water), provinciaal (waterhuishoudingsplan) en waterschap (bijvoorbeeld de keur).

Kosten besparen door zo efficiënt mogelijk te werken. Dit betekent onder andere in een vroegtijdig stadium samenwerken zowel intern als met andere gemeenten en het waterschap.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Uitvoering geven aan het Gemeentelijk Rioleringsplan 2018-2021; algemeen rioolbeleid, te nemen maatregelen, kosten voor beheer en onderhoud en tarieven en heffingen om maatregelen te bekostigen.
- De gemeente blijft het hemelwater inzamelen en afvoeren. In die gebieden waar een gescheiden rioolstelsel is of wordt aangelegd, wordt op basis van vrijwilligheid zoveel mogelijk particulier oppervlak afgekoppeld.
- Werken aan waterbewustzijn van inwoners en klimaat adaptatie.

Jaar 2019

- Vervanging en afkoppelen van de riolering in de Molenstraat en omgeving, gecombineerd met het herinrichten van de openbare ruimte;
- Renovatie drukriool en gemalen in het buitengebied ten behoeve van drukriolering.
- Voorbereiding herinrichting M.de Ruijterstraat in combinatie met vervanging riolering.
- Voorbereiding bouwrijp maken Waalre-Noord Heistraat zuid fase 2.
- Voorbereiding en uitvoering van het inrichten van een grondwatermeetnet.
- Voorstel tot differentiëren van de rioolheffing om zo waterbewustzijn te vergroten.

7.3 Afval

Wat willen we bereiken?:

Het gemeente breed invoeren van een verdere verduurzaming van de afvalinzameling (service, kosten en milieu) gebaseerd op bronscheiding en draagvlak bij onze inwoners.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Uitvoeren van een (technische) onderzoek naar inzamelvarianten voor verdere verduurzaming van de afvalinzameling (service, kosten, milieu) gebaseerd op bronscheiding.
- Het creëren van draagvlak bij onze inwoners van de verschillende varianten door middel van wijkgerichte informatiebijeenkomsten.
- Voorbereiden en gemeentebreed uitrollen van de gewijzigde afvalinzameling.

Jaar 2019

- Uitvoeren van een (technische) onderzoek naar 3 tot 4 varianten voor verdere verduurzaming van de afvalinzameling.
- Een beeldvormende raadsbijeenkomst waarin het betreffende onderzoek en keuzevarianten centraal staan.
- Het creëren van draagvlak bij onze inwoners door middel van wijkgerichte informatiebijeenkomsten. Hierbij komen onder meer nut en noodzaak van het scheiden aan de bron aan de orde.
- Besluitvorming in de gemeenteraad over voorstel gewijzigde inzamelsystematiek.

Beleidsindicatoren			Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
33	Huishoudelijk restafval	Hoeveelheid restafval per inwoner per jaar	Waalre	135	120	120	CBS – Statistiek Huishoudelijk afval 2016
			Landelijk	205	187	189	
34	Hernieuwbare elektriciteit	Het % elektriciteit opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa t.o.v. totale verbruik	Waalre	0,5%	0,1%	2,5%	Rijkswaterstaat Klimaatmonitor 2016
			Landelijk	N.v.t.	12,6%	12,6%	

7.4 Duurzaamheid en Milieu

Wat willen we bereiken?:

- Een bijdrage leveren aan het behalen van de klimaatdoelen van Parijs, binnen de schaal en maat van de gemeente Waalre.
- Voortrekkersrol blijven vervullen in de regio op het gebied van duurzame energie en de zorg voor een beter milieu.
- Bij alle opgaven streven naar een duurzame balans tussen de drie P's (ecologische, economische en sociale doelen).
- De duurzaamheidsambities uit het Uitvoeringsprogramma 2018-2022 waarmaken.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Het huidige duurzaamheidsbeleid wordt versterkt voortgezet.
- Analyse uitvoeren van de huidige en toekomstige energievraag (elektriciteit, warmte en transport) en daarbij gepaard gaande uitstoot van CO₂, zowel lokale situatie als op regionaal niveau.
- In beeld brengen van de lokale potentie van zonne-energie, windenergie en geothermie.
- Op basis van energievraag en potentie duurzame energiebronnen bepalen van het ambitieniveau voor de bestuursperiode 2018-2022.
- Opstellen van een uitvoeringsprogramma Duurzaamheid met energie- en klimaatmaatregelen, projecten en plannen.
- Realiseren van energieprojecten uit het uitvoeringsprogramma Duurzaamheid.
- Opstellen van een duurzaam warmteplan (aardgasarm) samen met stakeholders, waaronder onze inwoners. Dit moet resulteren in een vastgesteld warmteplan uiterlijk in 2021.
- Starten met het uitvoeren van een warmteplan.
- Opstellen van een klimaatbegroting met bijbehorende klimaatverordening, zodat de energietransitie geborgd wordt middels een begrotingscyclus.
- Continueren van de projectleiding en invulling van het regionale project De Groene Zone tot 2020.
- Uitvoeren van diverse specifieke (lopende) opgaven en meer reguliere taken op het gebied van de (traditionele) thema's bodem, geluid en externe veiligheid.
- Borging van duurzaamheid en milieuthema's in de integrale omgevingsvisie.

Jaar 2019

- Een uitvoeringsprogramma met energie- en klimaatmaatregelen, projecten en plannen waarbij meer aandacht uitgaat voor zonnepanelen op daken en dubbel ruimtegebruik is opgesteld. Waar mogelijk en zinvol is dit gekoppeld aan de regionale energiestrategie van de MRE.

- De noodzakelijke voorbereidingen en input voor dit uitvoeringsprogramma worden in de tweede helft van 2018 reeds opgestart. In een beeldvormende raadsbijeenkomst eind 2018 over de huidige en toekomstige energievraag, potentie aan duurzame energiebronnen (zon, wind en geothermie) is het ambitieniveau van het uitvoeringsprogramma bepaald.
- Er is gestart met het maken van een duurzaam warmteplan (aardgasarm).
- Continueren van de projectleiding en invulling van het regionale zonnepanelenproject De Groene Zone,
- Het zonnepark op het voormalige honkbalveld sportpark Waalre is gerealiseerd.

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	586	598	598	598	598	598
7.2 Riolering	1.364	1.420	1.419	1.418	1.425	1.429
7.3 Afval	1.410	1.328	1.409	1.380	1.388	1.395
7.4 Milieubeheer	503	416	419	399	399	349
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	94	101	89	89	89	87
	3.957	3.863	3.934	3.884	3.899	3.858
inkomsten volksgezondheid en milieu						
7.1 Volksgezondheid	5	-	-	-	-	-
7.2 Riolering	1.498	1.559	1.563	1.575	1.586	1.598
7.3 Afval	1.781	1.702	1.762	1.770	1.779	1.788
7.4 Milieubeheer	20	8	16	16	16	16
7.5 Begraafplaatsen en crematoria	48	55	55	55	55	55
	3.352	3.324	3.396	3.416	3.436	3.457
saldo volksgezondheid en milieu	605	539	538	468	463	401

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

7.1 Volksgezondheid (nadeel 1.000)

Geen verschil van betekenis.

7.2 Riolering (voordeel 5.000)

De rioolheffing is kostendekkend. Voordeel ontstaat doordat de BTW ook in rekening wordt gebracht via de rioolheffing.

Toelichting meerjarenramingen:

De kapitaallasten stijgen als gevolg van afschrijvingen op investeringen.

De baten stijgen als gevolg van de aansluiting van nieuwe woningen.

7.3 Afval (nadeel 22.000)

Een nadeel van 8.000 als gevolg van toename wisselen kliko's door ouderdom.

Stijging van externe personeelskosten door hogere CAO, een nadeel van 10.000.

Hogere verbrandingsbelasting restafval als gevolg van het regeerakkoord, een nadeel van 25.000.

Daling van de opbrengsten uit het vermarkten van oud papier als gevolg van lagere marktprijzen, een nadeel van 25.000.

In 2019 worden er eenmalig 2 kredieten opgenomen voor onderzoek varianten afvalinzameling en voor wijkgerichte bijeenkomsten.

Als gevolg van een stijging van bovengenoemde lasten is het tarief voor afvalstoffenheffing gestegen. Daardoor ontstaat een voordeel van 95.000.

Een inhoudelijke toelichting op de kostendekkendheid en de berekening van tarieven afval kunt u terugvinden in de paragraaf A Lokale heffingen.

Toelichting meerjarenramingen:

De kosten stijgen als gevolg van hogere verbrandingsbelasting, indexering van inzamelkosten en hogere kosten voor vervanging van klike's. Er wordt een daling van de opbrengst uit het vermarkten van oud papier en het afvalfonds geraamd. De opbrengst stijgt door meer aansluitingen en stijging van het tarief.

7.4 Milieubeheer (voordeel 5.000)

Door de exploitatie van zonnepanelen ontstaat er een structureel voordeel in de exploitatie.

Toelichting meerjarenramingen:

De lasten dalen als gevolg van kredieten die wel in 2019-2021 voorkomen maar niet in de jaren daarna.

7.5 Begraafplaatsen en crematoria (voordeel 12.000)

Bij de 4^e turap 2018 is er eenmalig extra budget toegekend van 8.000 voor onderzoek opbouw tarieven en onderzoek nabestaanden.

Lagere kapitaallasten 2019 door afschrijvingen.

08 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing

Wat hoort er bij dit programma?:

8.1 Ruimtelijke ordening

- Tot dit taakveld behoren taken op grond van de Wet ruimtelijke ordening;
- Voorbereiden van vaststellen structuurplannen en - visies;
- BGT (Basisregistratie Grootchalige Topografie);
- Voorbereiden en vaststellen bestemmingsplannen;
- Grondbeleid

8.2 Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)

Tot dit taakveld behoren activiteiten op het gebied van gemeentelijke bouwgrondexploitatie:

- Grondverwerving, bouw- en woonrijp maken;
- Verkoop van bouwrijpe gronden;

8.3 Wonen en bouwen

Tot dit taakveld behoren gebiedsontwikkeling en ontwikkeling woningvoorraad:

- (Leges) omgevingsvergunning;
- Bouwtoezicht;
- Basisregistratie adressen en gebouwen (BAG);
- Woningbouw, woningverbetering, renovatie;
- Woonruimteverdeling.

8.1 Ruimtelijke ordening

Winkelcentrum Den Hof (Vitaal Dorpshart Aalst)

Wat willen we bereiken?:

Samen met ondernemers (winkeliers en eigenaren) en inwoners zorgen voor een toekomstbestendig en vitaal dorps hart Aalst. We streven naar een compact centrum, goed en logisch bereikbaar voor alle modaliteiten, zichtbaar, een levendig hart waar mensen elkaar graag ontmoeten, van een duurzame en hoge kwaliteit voor zowel het vastgoed als de openbare ruimte. Hierbij is er ook aandacht voor de relaties met andere projecten (b.v. op toeristisch recreatief vlak) en de kansen die deze bieden.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- De gebiedsvisie centrum Aalst-Eindhovenseweg wordt uitgewerkt in een Nota van Uitgangspunten (wat willen we?). Vervolgens wordt binnen de in deze Nota vervatte uitgangspunten een aantal uitwerkingsvarianten opgesteld waaruit een keuze wordt gemaakt. Voor de gekozen uitwerkingsvariant wordt daarna een realisatiestrategie (hoe gaan we het doen?) opgesteld.

Uiteindelijk leidt dit tot de ontwikkeling van diverse locaties en de herinrichting van de openbare ruimte.

- Ondersteuning van de stichting Bedrijven InvesteringsZone (BIZ) Den Hof bij de uitvoering van haar meerjarig activiteitenplan.

Jaar 2019

- Op basis van de vastgestelde Nota van Uitgangspunten voor het Dorpshart Aalst is een aantal uitwerkingsvarianten opgesteld waaruit een keuze is gemaakt en die is vertaald in een realisatiestrategie.
- De uitgangspunten zijn verder vertaald in een (voor)ontwerp van de openbare ruimte. Hierbij zijn inwoners, ondernemers en eigenaren betrokken. Er heeft regelmatig overleg met de stuurgroep Den Hof en het BIZ-bestuur plaats gevonden.

Implementatie nieuwe Omgevingswet

Wat willen we bereiken?:

De nieuwe Omgevingswet integreert zo'n 26 wetten op het gebied van de fysieke leefomgeving (bouwen, milieu, waterbeheer, ruimtelijke ordening, monumentenzorg en natuur). Als deze nieuwe Omgevingswet over enkele jaren in werking treedt willen we daar klaar voor zijn; zowel voor wat betreft de organisatie, het beleid, de regels, de processen als de taken en verantwoordelijkheden.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019- 2022

- Aan de hand van het startdocument "Aan de slag met de Omgevingswet in Waalre" en het Stappenplan "Op weg naar de Omgevingswet. Een stappenplan voor de gemeente Waalre" bereiden we ons de komende jaren gestructureerd en integraal voor op alle veranderingen binnen het ruimtelijk domein die deze nieuwe wet met zich meebrengt.

Jaar 2019

- Middels een projectmatige aanpak zijn onder regie van een integraal programmateam vervolgstappen gezet voor een goede implementatie van de nieuwe Omgevingswet aan de hand van een 5-tal deelprogramma's (elk deelprogramma kent zijn eigen acties en planning)
- Omgevingsvisie
- Omgevingsplan (herijking beleid en regelgeving)
- Informatievoorziening
- Doorontwikkeling Organisatie
- Samenwerking en bestuur

Ontwikkeling Buitengebied

Wat willen we bereiken?:

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk buitengebied voor de eigen inwoners, de regio, en de (agrarische en recreatieve) ondernemers in het gebied middels innovatieve gebiedsontwikkeling.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Maatregelen uitvoeren (zoals landschap- en natuurontwikkeling, ontwikkeling landgoederen, ontwikkeling natuurpoort, verdere realisatie Dommelpad) die passen binnen de actuele visies op het buitengebied van Waalre;
- Stimuleren en faciliteren (o.a. procedureel) van particuliere initiatieven die passen in de actuele visies op het buitengebied van Waalre;
- Met onze partners (provincie, Natuurmonumenten, Waterschap) een strategie ontwikkelen hoe de verdere opgave van het NatuurNetwerk Brabant te realiseren;
- Doorontwikkelen studie 'Smart Forest' zoals ontwikkeld door studenten van de Universiteit van Wageningen;

Jaar 2019

- Er is een haalbaarheidsstudie opgesteld voor enkele ontwikkelingen in het gebied Achtereind: natuurpoort Hut van Mie Pils, recreatieve verbinding richting Valkenswaard en burgerinitiatief Leenderweg (fysieke en digitale bereikbaarheid). Deze verkenning heeft als bouwsteen voor de integrale Omgevingsvisie gediend;
- Is het bestemmingsplan van Landgoed Achter voorde (Achtereindsestraat) vastgesteld en is de initiatiefnemer gestart met het vergunningenproces;
- Is een inrichtingsvisie opgesteld voor landgoed Gildebosch (Heikant) en wordt de ruimtelijke procedure opgestart;
- Is een vervolg gegeven aan de subsidieregeling ErvenPlus (samenwerking Provincie, Brabants Landschap en gemeente);
- Plannen voor een Educatie/horecapunt aan Waterplas de Meeris zijn doorontwikkeld;
- Is een studie verricht naar de realisatie van werklandschappen in het buitengebied van Waalre.

Dommeldal de Hogt

Wat willen we bereiken?:

Een bijdrage leveren aan een aantrekkelijk gebied voor inwoners, ondernemers en recreanten. Hierbij voldoen aan de doelstellingen van het Rijk en de provincie op het gebied van natuur zoals het vergroten van biodiversiteit en creëren van ecologische verbindingen.

In dit project werkt de gemeente Waalre intensief samen met de gemeente Veldhoven en Eindhoven die op dezelfde manier een deel van hun buitengebied ontwikkelen. Dit is niet alleen een impuls voor Waalre, maar voor de hele regio.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

Op basis van een samenwerkingsovereenkomst met Eindhoven en Veldhoven wordt gewerkt aan het ontwikkelen van het buitengebied door kavelruil en het beschikbaar stellen van de beoogde gronden

voor natuurcompensatie, landschaps- en natuurontwikkeling. Hierdoor wordt het toeristisch profiel van de gemeente versterkt, alsmede door de aanleg van het Dommelpad, een fiets- en wandel verbinding met Veldhoven en andere wandel- en fietspaden).

Jaar 2019

- Recreatieve voorzieningen zoals bankjes, info panelen e.d. zijn aangelegd;
- Bestaande heidegebieden boven het Gat van Waalre zijn met elkaar verbonden;
- De kavelruil is afgerond;
- Er is gestart met de fysieke inrichting van een volgende fase van het Natuur Netwerk Brabant (NNB).

8.2 Grondexploitaties

Centrumontwikkeling Waalre-dorp

Wat willen we bereiken?:

We willen het centrum verlevendigen, het winkelcentrum te versterken, de ruimtelijke kwaliteit van het gebied te vergroten en ruimte te bieden aan evenementen en nieuwe initiatieven (onder meer op het gebied van recreatie en toerisme).

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- We blijven, mede op basis van de notities "Waalre natuurlijk bijzonder" en "Samen aan de slag" verdere invulling geven aan de centrumontwikkeling.
- Particuliere initiatieven die passen binnen de uitgangspunten van de Centrumvisie Waalre-dorp worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Denk hierbij aan hoogwaardige horeca, cultuur en evenementen, detailhandel speciaalzaken, etc.;
- Ruimtelijke kaders opstellen voor de toekomstige invulling van de locaties van het voormalig tankstation aan de Willibrorduslaan op de kop van winkelcentrum De Bus en driehoek Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat;

Jaar 2019

- (Ruimtelijke) Initiatieven die bijdragen aan de versterking en verlevendiging van het centrum van Waalre-dorp zijn gestimuleerd en gefaciliteerd;
- Voor de toekomstige invulling van de 'Driehoek' (Willibrorduslaan-Blokvenlaan-Wollenbergstraat) zijn ruimtelijke kaders vastgesteld.

Herontwikkeling 't Hazzo en omgeving

Wat willen we bereiken?:

Een integrale herontwikkeling (wonen, sporten, ontmoeten) van de omgeving van sporthal 't Hazzo op basis van de in april 2017 vastgestelde visie voor dit gebied.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Realiseren van de sloop van het gemeenschapshuis en de bouw van een nieuwe kantine/ ontmoetingsruimte;
- Het uitwerken van de stedenbouwkundige plannen en een bestemmingsplan voor de herontwikkeling van het gemeentelijk deel van het gebied;
- Samen met de eigenaren en/of ontwikkelende partijen in het overige gebied waarop de gebiedsvisie betrekking heeft, komen tot afspraken met betrekking tot de invulling van het gebied, een uitgewerkt stedenbouwkundigplan en beeldkwaliteitsplan en doorvertaling hiervan in een bestemmingsplan.

Jaar 2019

- Sloop gemeenschapshuis en ombouw 't Hazzo tot een duurzame accommodatie voor sport en ontmoeten;
- Doorlopen van bestemmingsplantrajecten voor zowel gemeentelijk deel woningbouwprogramma als de particuliere ontwikkelingsgebieden;

8.3 Wonen en Bouwen

Wonen

Wat willen we bereiken?:

Waalre heeft de ambitie om de meest aantrekkelijke woongemeente van Brabant te zijn en te blijven. De bouw van nieuwe woningen sluit aan op de behoefte en wensen van onze inwoners alsook die van de regio. Hierbij is speciale aandacht voor betaalbare en geschikte woonruimte voor middeninkomens, starters, jonge gezinnen, senioren, mensen met een beperking en statushouders.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Voortzetten van de intensieve regionale samenwerking binnen het Stedelijk Gebied Eindhoven op het thema 'Wonen'.
- Opstellen van een Visie op Goed Wonen in 2019, gevolgd door een Woonnotitie. In de Woonnotitie zullen de uitgangspunten in concrete afspraken, acties en instrumentarium worden vertaald.
- Jaarlijks actualiseren (en eventueel bijstellen) van plannen op sub-regionaal niveau (opgenomen in convenant Stedelijk Gebied).
- Realisatie van het gemeentelijk woningbouwprogramma binnen de kaders van de nieuw op te stellen Woonvisie op diverse locaties zoals Waalre Noord (diverse fasen), Brabantiaaterein, 't Hazzo en omgeving, Molenstraat-Dreefstraat (zie paragraaf Grondbeleid voor een uitgebreidere toelichting

Jaar 2019

- De Visie op Goed Wonen is ter besluitvorming voorgelegd. Volgend uit de Visie op Goed Wonen is een Woonnotitie voorgelegd. Hierin is concreter ingegaan op zaken zoals evenwichtig woningaanbod, de gewenste woningdifferentiatie, levensloopbestendig wonen, doorstroming, koppeling met voorzieningen etc. alsook het daarbij passende instrumentarium, prestatieafspraken met woningcorporaties e.d.
- De woningen op de locatie Heistraat-noord, fase 2 zijn opgeleverd.
- De ontwikkeling van fase Heistraat-zuid, fase 1 in het plan Waalre-noord is gestart

- De tweede fase van de ontwikkeling op het Brabantia-terrein is afgerond en voor de volgende fase is een nieuw plan ontwikkeld en voorgelegd.
- De ontwikkeling van 't Hazzo en omgeving wordt vastgelegd in overeenkomsten en de betreffende bestemmingsplannen zijn in procedure gebracht.
- In overleg met betrokken partijen is een duidelijk en realistisch toekomstperspectief voor de Waalrese verzorgingstehuizen Hoevenakkers en 't Laar, inclusief verpleeghuis, gerealiseerd.
- Op basis van de nieuwe Woningwet zijn prestatieafspraken gemaakt met de woningcorporaties
- Er zijn plannen ontwikkeld om de sociale woningvoorraad te vergroten.
- Samen met de woningcorporaties, de Stichting Steunpunt Vluchtelingen Waalre en het CMD is de taakstelling voor huisvesting statushouders ingevuld.

Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

Wat willen we bereiken?:

Periode 2019-2022

- Het op een adequate, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige wijze uitvoeren van taken op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht & Handhaving (VTH), in samenwerking met de omgevingsdienst, buurgemeenten of andere partners.
- Een betrouwbare en voorspelbare dienstverlening aan inwoners, verenigingen en bedrijven op het gebied van Vergunningverlening Toezicht & Handhaving te verlenen.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019

- Op basis van de vastgestelde Brabant-brede Verordening kwaliteit Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving Omgevingsrecht zijn de kwaliteitscriteria met bijbehorend kwaliteitsniveau geïmplementeerd.
- In de wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving (wet VTH) zijn zowel de criteria van de kritieke massa als de procescriteria opgenomen. De procescriteria beschrijven onder meer de eisen die gesteld worden aan de beleidscyclus.
- Het nieuwe beleid Vergunningen, Toezicht en Handhaving (VTH) is geïmplementeerd.
- De VTH-taken (organisatie, beleid, processen, middelen, etc.) zijn helemaal opnieuw ingericht met speciale aandacht voor kwaliteit, casemanagement, samenwerking en dienstverlening.
- Het beleid VTH is vertaald naar een jaarlijks uitvoeringsprogramma.
- Met een goede verantwoording over de uitvoering van de activiteiten kan zowel de effectiviteit als de efficiëntie van de uitgevoerde taken worden beoordeeld en kan indien noodzakelijk tijdig worden bijgestuurd. Jaarlijks wordt in een jaarverslag verantwoording afgelegd over de uitvoering van de taken en het behalen van de beleidsdoelstellingen.
- De bestaande samenwerkingen met andere gemeenten zijn verder uitgebreid op basis van een door het college vastgesteld plan.
- De volledige werkprocessen van Vergunningen Toezicht en Handhaving zijn in het nieuwe zaakstelsel ingericht en geborgd.
- De omgevingsvergunning wordt volledig digitaal behandeld.

Wat mag het kosten?:

	jaarrekening 2017	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
uitgaven ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	595	889	643	498	498	498
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	3.298	5.017	710	710	710	710
8.3 Wonen en bouwen	757	849	786	775	775	775
	4.650	6.755	2.139	1.983	1.983	1.983
inkomsten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing						
8.1 Ruimtelijke ordening	330	18	18	18	18	18
8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen)	4.238	4.732	710	710	710	710
8.3 Wonen en bouwen	636	452	652	652	652	652
	5.204	5.202	1.380	1.380	1.380	1.380
saldo ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-554	1.553	759	603	603	603

Vergelijking van de begroting 2018 met 2019 (baten en lasten gesaldeerd) levert de volgende verschillen op:

8.1 Ruimtelijke ordening (voordeel 246.000)

In 2018 zijn er verschillende kredieten t.i.v. deze functie die in 2019 niet meer voorkomen.

Een lager deel (19.000) van de salariskosten worden doorberekend aan dit taakveld.

Toelichting meerjarenramingen:

De lasten dalen als gevolg van kredieten die wel in 2019-2021 voorkomen maar niet in de jaren daarna.

8.2 Grondexploitatie (niet bedrijventerreinen) (voordeel 285.000)

De grondexploitatie wordt budgettair neutraal in de begroting opgenomen. Het verschil 2018 wordt veroorzaakt door mutaties die niet op dit taakveld maar via de reserves lopen.

8.3 Wonen en bouwen (voordeel 263.000)

Voordelen in 2019 door: hogere opbrengsten bouwleges (200.000), lagere toerekening salariskosten, en een krediet in 2018 voor dienstverlening.

Hogere kosten omgevingsvergunningverlening van 28.000.

Toelichting meerjarenramingen:

De lasten dalen als gevolg van afschrijvingen.

Deel 2: Paragrafen

Paragraaf A lokale heffingen

In deze paragraaf wordt het beleid van de belangrijkste gemeentelijke belastingen beschreven. De gemeente is autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. In de Gemeentewet en in enkele bijzondere wetten is geregeld welke heffingen de gemeente aan haar inwoners en bedrijven mag opleggen. De gemeenteraad bepaalt welke van de toegestane heffingen we als gemeente ook daadwerkelijk heffen. Alle gemeenten heffen de onroerende zaakbelastingen (OZB). Bij de verdeling van het Gemeentefonds wordt er namelijk van uitgegaan dat een deel van de gemeentelijke uitgaven wordt bekostigd uit de OZB.

Belastingbeleid gemeente Waalre

De gemeente Waalre heeft gekozen voor een duidelijk, plaatselijk belastingpakket dat in hoofdzaak bestaat uit de algemene bijdragebelasting OZB en de retributies afvalstoffenheffing en rioolheffing. Dit pakket bevordert een evenwichtige belastingdruk in de gemeente en beperkt de uitvoeringslasten. Door het voeren van een stringent begrotingsbeleid probeert de gemeente Waalre de verhoging van de OZB zoveel mogelijk te beperken. De gemeente Waalre kent een aantal in de Gemeentewet toegestane belastingen en heffingen. Deze belastingen zijn gelegitimeerd in belastingverordeningen, die door de gemeenteraad zijn vastgesteld. Een onderscheid kan worden gemaakt tussen belastingen en retributies.

Belastingen

Belastingen zijn heffingen waarvan het gebruik van de opbrengst vrij is, de zogenaamde algemene bijdragebelastingen. De gemeente hoeft geen direct aanwijsbare tegenprestatie te leveren. Tot deze groep behoren de onroerende zaakbelastingen, de precariobelasting en de nieuw ingevoerde toeristenbelasting. De gemeenteraad is vrij om de hoogte van de tarieven te bepalen.

Retributies

Retributies zijn heffingen waarbij de opbrengst niet boven de uitgaven van een specifieke dienst mag uitkomen. Tot de retributies behoren de afvalstoffenheffing, de rioolheffing, de leges, het marktgeld en grafrechten.

Vanaf de begroting 2017 is het volgens de BBV verplicht om in deze paragraaf uiteen te zetten hoe er bij de berekening van tarieven van heffingen voor wordt gezorgd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

WOZ, Onroerende zaakbelastingen (Ozb), heffingen en leges

Hertaxatie 2019 Wet waardering onroerende zaken (WOZ)

Jaarlijks worden WOZ-beschikkingen met een nieuwe waarde naar de inwoners gezonden. De hertaxatie voor het belastingjaar 2019 vindt plaats op basis van de waarde-peildatum 1 januari 2018. De Wet WOZ schrijft namelijk voor dat gemeenten een waarde vaststellen zoals die gold op 1 januari van één jaar eerder. De gemeente heeft zodoende de tijd om marktcijfers (verkopen, huurprijzen enzovoorts) die in de loop van het jaar gerealiseerd worden te analyseren en een reële schatting te doen van de marktsituatie op de waarde-peildatum. De Wet WOZ wordt voor de inwoner steeds belangrijker. De door de gemeente vastgestelde WOZ-waarde wordt voor steeds meer belastingen gebruikt (bijvoorbeeld waterschapslasten en erfbelasting). Inwoners en bedrijven kunnen tegen de WOZ-waarde bezwaar maken en/of beroep instellen bij de rechter.

Onroerende zaakbelastingen (Ozb)

Onder de naam 'onroerende zaakbelastingen' worden directe belastingen geheven over binnen de gemeente gelegen onroerende zaken:

- een gebruikersbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar een onroerende zaak, zijnde een niet-woning, gebruikt krachtens eigendom, bezit, beperkt recht of persoonlijk recht.
- een eigenarenbelasting van degene die bij het begin van het kalenderjaar van een onroerende zaak het genot heeft krachtens eigendom, bezit of beperkt recht.

De heffingsmaatstaf voor de OZB is de vastgestelde waarde van een onroerende zaak. Deze waarde wordt vastgesteld op grond van de Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ). De raming van de opbrengst ozb is voor 2019 aangepast met een indexering van 2,1 % (conform Centraal Bureau voor de Statistiek, ConsumentenPrijsIndex juli 2018) plus nieuwbouw.

Geraamde opbrengst OZB

Geraamde opbrengsten OZB	2018	2019	2020	2021	2022
Woningen: eigendom	€ 2.706.000	€ 2.819.000	€ 2.887.000	€ 2.956.000	€ 3.027.000
Niet woningen: eigendom	€ 356.600	€ 383.000	€ 392.000	€ 401.000	€ 411.000
Niet woningen: gebruiker	€ 232.800	€ 255.000	€ 261.000	€ 267.000	€ 273.000
TOTAAL	€ 3.295.400	€ 3.457.000	€ 3.540.000	€ 3.624.000	€ 3.711.000

Afvalstoffenheffing

Afvalstoffenheffing wordt geheven van degene die in de gemeente feitelijk gebruik maakt van een perceel, waarbij een verplichting tot het inzamelen van huishoudelijke afvalstoffen geldt, zoals is vermeld in de Wet milieubeheer. Wettelijk mag de afvalstoffenheffing niet meer dan kostendekkend zijn. Er gelden afzonderlijke tarieven voor eenpersoonshuishoudens en meerpersoonshuishoudens. De tarieven kunnen jaarlijks worden aangepast aan de kosten voor de afvalverwerking en andere uitgaven voor de afvalstoffentaak.

In 2019 worden de volgende kosten geraamd voor de inzameling en verwerking van huishoudelijk afval, welke dus toegerekend moeten worden aan de afvalstoffenheffing:

Vuil verwijderen langs wegen	€	88.000
Directe personele kosten	€	69.000
Overhead	€	110.000
Inzamelen huisvuil	€	1.195.000
Uitgaven kwijtschelding	€	37.000
Opbrengst inzamelen huisvuil	€	-307.000
BTW	€	263.000
Totaal	€	1.455.000

De uitgaven voor 2019 gaan naar verwachting sterker stijgen dan eerder geraamd. Deze kostenstijgingen zijn grotendeels afhankelijk van externe, niet door ons te beïnvloeden factoren. Zo heeft de regering besloten om de verbrandingsbelasting fors te verhogen (van € 13 naar € 31/ton). Dit betekent een nadeel van € 30.000 in 2019. Ook de prijzen voor afvalinzameling stijgen sterker dan de normale indexatie. Het tekort aan personeel vertaald zich naar hogere prijzen voor de inzameling en daarmee een nadeel van € 10.000. De kosten voor vervanging van kliko's nemen toe, vanwege de ouderdom van het containerpark in Waalre (nadeel van € 8.000).

Aan de opbrengstenkant zijn in 2018 de opbrengsttarieven voor oud papier gehalveerd. Wij verwachten wel een lichte stijging van deze tarieven voor 2019, maar de opbrengst blijft lager dan eerder geraamd (nadeel van € 25.000 ten opzichte van 2018).

Overigens staat deze kostenstijging los van de proef met de afvalfiets in de wijk Voldijn. De kosten van deze proef waren gedekt door daartoe beschikbaar gestelde provinciale subsidiegelden.

Tot 2014 heeft de afvalstoffenheffing meer opgebracht dan gekost. De meeropbrengsten zijn gereserveerd in een voorziening. Vanaf 2014 hebben inwoners van Waalre het te veel betaalde weer

teruggekregen door korting op de tarieven door jaarlijks een bedrag uit deze voorziening te onttrekken. Inmiddels is de stand van de voorzieningen echter zo laag geworden, dat dergelijke onttrekkingen niet langer meer gecontinueerd kunnen worden. Bij het vaststellen van de tarieven voor 2019 in deze meerjarenbegroting 2019 - 2022 is een doorkijk gemaakt naar de ontwikkeling van de kosten, de tarieven en de voorziening tot en met 2022. Indien de tarieven van 2018 gehandhaafd blijven voor 2019 e.v., ontstaat in 2020 een negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is niet toegestaan. Door de tarieven voor 2019 te indexeren met 7,6% en vanaf 2020 te indexeren met 3% worden vanaf 2022 de werkelijke kosten in rekening gebracht bij de inwoners. De voorziening is dan helemaal terug gegeven aan de inwoners.

De tarieven afvalstoffenheffing ontwikkelen zich van 2018 -2021 in de berekening van voorgaande als volgt:

Afvalstoffenheffing	2018	2019	2020	2021	2022	2023
1 pers. huishouden	€ 117	€ 126	€ 130	€ 134	€ 135	€ 135
Meerpers huishouden	€ 195	€ 210	€ 216	€ 222	€ 224	€ 224

In onderstaande tabel wordt voor 2018 tot en met 2022 de ontwikkeling weergegeven van:

- de kosten die verhaald moeten worden middels de afvalstoffenheffing;
- benodigde tarieven om de kosten 100 % te dekken;
- de onttrekking uit de voorziening afvalstoffenheffing, waardoor inwoners een korting op de tarieven kunnen krijgen;
- de vastgestelde tarieven (dus inclusief de korting);
- de werkelijke kostendeckendheid van de gehanteerde tarieven.

Tarieven en kostendeckendheid afvalstoffenheffing	2018	2019	2020	2021
Te verhalen kosten	€ 1.356.000	€ 1.455.000	€ 1.463.000	€ 1.487.000
100% kostendeckend tarief				
1 pers. Huishouden	€ 130	€ 139	€ 139	€ 140
meer pers.huishouden	€ 204	€ 220	€ 220	€ 221
Onttrekking uit voorziening	€ 77.000	€ 81.000	€ 37.000	€ 11.000
Resteert te verhalen kosten	€ 1.279.000	€ 1.374.000	€ 1.426.000	€ 1.476.000
Vastgesteld tarief				
1 pers. Huishouden	€ 117	€ 126	€ 130	€ 134
meer pers.huishouden	€ 195	€ 210	€ 216	€ 222
Kostendeckendheid tarieven	94,3%	94,4%	97,5%	99,3%

De begrote bedragen voor afvalinzameling zijn gebaseerd op de continuering van het huidige afvalinzamelsysteem. In 2019 wordt variantenonderzoek verricht om te komen tot een nieuwe vorm van duurzame afvalinzameling.

Rioolheffing

De rioolheffing wordt geheven van de eigenaar van een object, dat op 1 januari is aangesloten op de riolering. De rioolheffing is gebaseerd op het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP 2018-2022). De gemeente mag geen winst op de rioolheffing maken.

Rioolheffing	2018	2019	2020	2021	2022
1 pers. huishouden	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198

In 2019 worden, exclusief de vereiste storting in de voorziening t.b.v. het GRP de volgende kosten toegerekend:

Rioolbeheer	€	60.000
Pompen en riolen	€	452.000
Huisaansluitingen	€	2.500
Rioolontstoppingen	€	72.000
Waterlossingen en sloten	€	35.000
Directe personele kosten	€	26.000
Overhead	€	116.000
BTW	€	109.000
Totaal	€	896.500

Het beleid van de gemeente is dat de taak riolering kostendekkend is. In januari 2018 is een nieuw verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP) vastgesteld. Hierin zijn de nieuwe tarieven rioolheffing opgenomen voor een periode van 5 jaar, 2018 t/m 2022. De tarieven zijn voor 4 jaar vastgesteld op € 198,- per aansluiting.

In de Tweede Kamer der Staten-Generaal is in 2017 een motie ingebracht waarin wordt gesteld dat de rioolheffing alleen bij de gebruiker in rekening mag gebracht. Het differentiëren van het tarief voor de rioolheffing heeft echter het meeste effect indien de eigenaar van het onroerend goed wordt belast. In afwachting van de stemming over deze motie heeft het college in 2017 besloten om de invoering van een tariefdifferentiatie op te schorten.

Tarieven en kostendekkendheid

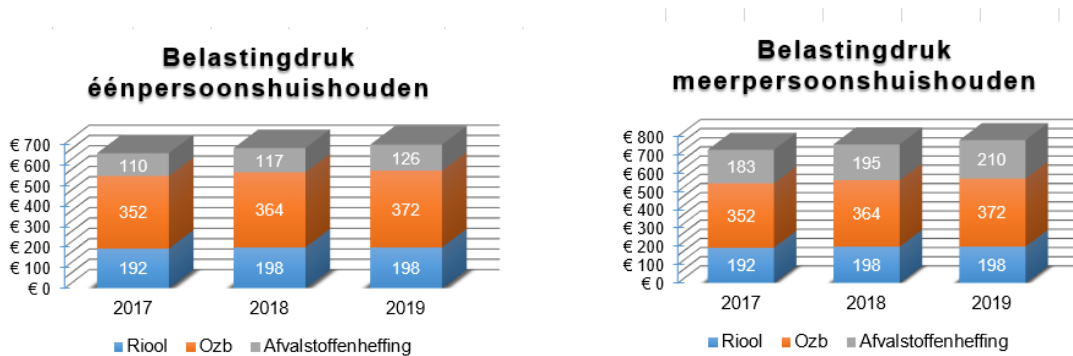
Tarieven en kostendekkendheid riolering	2018	2019	2020	2021
heffing per aansluiting	€ 198	€ 198	€ 198	€ 198
geraamde opbrengst	€ 1.554.000	€ 1.563.000	€ 1.575.000	€ 1.586.000
(toegerekende) kosten begrotingsjaar	€ 855.000	€ 897.000	€ 967.000	€ 1.000.000
Storting in voorziening	€ 705.000	€ 666.000	€ 607.000	€ 586.000
kostendekkende tarieven	100%	100%	100%	100%

Leges

Onder de naam leges wordt een aantal verschillende rechten geheven voor door de gemeente, of uit naam van de gemeente verstrekte diensten. Dit kan bijvoorbeeld het verstrekken van een document zijn zoals een rijbewijs, paspoort of trouwboekje of het verstrekken van een vergunning. Waalre streeft zoveel mogelijk naar kostendekkende tarieven voor administratieve diensten. De diensten en bijbehorende tarieven zijn opgenomen in de door de raad vast te stellen legesverordening.

Gemeentelijke belastingdruk per huishouden

In de volgende tabel staat een overzicht van de totale gemiddelde belastingdruk van de drie belangrijkste gemeentelijke belastingen en heffingen per één- en meerpersoonshuishouden. In de figuren staat hoe deze is opgebouwd. Voor de OZB gaan we in deze cijfers uit van een woning met een gemiddelde WOZ waarde.

Totale gemiddelde belastingdruk	2017	2018	2019
éénpersoonshuishouden	€ 654	€ 679	€ 696
meerpersoonshuishouden	€ 727	€ 757	€ 780
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	2,2%	3,8%	2,7%

Toelichting belastingdruk

Elke gemeente kan in het kader van de gemeentelijke autonomie uitgaven doen voor een hoger voorzieningenniveau en dat kost belastinggeld. De belastingdruk hoeft daarom niet per gemeente gelijk te zijn. Voor de financiële draagkracht voor huishoudens is de gemeentelijke belastingdruk wel belangrijk. Het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO) verzamelt jaarlijks de gegevens voor de belastingdruk van decentrale overheden. Onder belastingdruk verstaan we de jaarlijkse woonlasten per huishouden. Onder de woonlasten wordt gerekend het gemiddelde bedrag dat een huishouden in een bepaalde gemeente betaalt aan OZB, rioolheffing en reinigingsheffing.

Gemiddelde woonlasten 2018 bij vergelijking in de regio

Op de website www.coelo.nl zijn de tarieven van de aan Waalre grenzende gemeenten terug te vinden. Deze site bevat een kaart waarop met de muis kan worden geklikt om de tarieven van elke gemeente in beeld te krijgen. De gemeente Waalre heeft in 2018 van de toen 380 geregistreerde gemeenten en deelgemeenten de 223e plaats voor wat betreft de belastingdruk. Uit de tabel op de volgende pagina blijkt, dat de woonlasten voor een meerpersoonshuishouden in de gemeente Waalre zowel landelijk als regionaal flink gestegen zijn (2017: 157^e en in 2018 223^e). Regionaal gezien zijn we van een 5e naar een 8^e plaats gedaald.

Rangnr Regio	plaats	huishouden 1 p	huishouden > 1 p	Rangnr NL 2016	Rangnr NL 2017	Rangnr NL* 2018
1	Veldhoven	501	560	15	13	8
2	Geldrop-Mierlo	539	616	30	33	30
3	Eindhoven	548	619	20	23	34
4	Best	662	662	74	80	68
5	Bladel	495	718	367	342	148
6	Eersel	577	719	323	325	150

7	Bergeijk	599	722	339	341	156
8	Waalre	679	757	132	157	223
9	Cranendonck	690	761	298	275	229
10	Valkenswaard	716	783	251	262	267
11	Heeze Leende	734	869	385	389	351
12	Nuenen ca	700	917	391	391	368
Gemiddeld Nederland			721			

*Conform CBS heeft Nederland 380 gemeenten. www.Coelo.nl rekt in 2018 met 380 (deel)gemeenten.

Beleidsindicatoren Nr	Indicator	Omschrijving	Gemeente /referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
35	WOZ- waarde woningen (€)	De gemiddelde WOZ-waarde	Waalre	299.000	305.000	323.000	COELO 2018
			Landelijk	219.000	228.000	244.000	
38	Woonlas- ten (€) 1-persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor 1- persoons huishouden	Waalre	639	653	679	COELO 2018
			Landelijk	643	644	649	
39	Woonlas- ten (€) meer- persoons huishouden	Gemiddeld totaalbedrag woonlasten voor meer- persoons huishouden	Waalre	711	726	757	COELO 2018
			Landelijk	723	723	721	

Kwijtscheldingbeleid

In de gemeente Waalre kan op verzoek van de minder draagkrachtige belastingplichtige, kwijtschelding van betaling worden verleend voor de onroerende zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de rioolheffing. Waalre past hiervoor de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 toe. In 1997 is in afwijking van de Uitvoeringsregeling door de Waalrese Raad besloten, in plaats van 90%, 100 % van de genormeerde bijstandsuitkering aan te merken als kosten van bestaan op basis waarvan de draagkracht van belastingplichtige wordt vastgesteld. Hierdoor komt men eerder in aanmerking voor kwijtschelding.

Toeristenbelasting

In december 2017 heeft de raad besloten om per 1 januari 2018 een toeristenbelasting in te voeren. De toeristenbelasting wordt betaald door degenen die binnen onze gemeente verblijven in o.a. hotels, pensions en vakantieverblijven en niet als ingezetenen zijn ingeschreven. Na invoering worden structurele baten geraamd op € 129.000 en structurele lasten voor de uitvoering op € 5.000.

Opbrengst toeristenbelasting	2019	2020	2021	2022
Geraamde opbrengst	€ 129.000	€ 129.000	€ 129.000	€ 129.000

Paragraaf B Weerstandsvermogen en Risicobeheersing

Waar gaat de paragraaf over?

Waalre is financieel gezond en het is belangrijk dat dit zo blijft. Alleen dan kan Waalre haar taken uitvoeren. In deze paragraaf wordt daarom inzicht verschaft in de financiële positie van Waalre door in te gaan op twee onderdelen:

- Risicomanagement en Weerstandsvermogen; en
- Financiële kengetallen.

Het onderdeel risicomanagement en weerstandsvermogen gaat in op ontwikkelingen binnen en buiten de organisatie die van invloed kunnen zijn op de financiële huishouding, maar nog niet financieel zijn vertaald. Hiervoor wordt ingegaan op de financiële omvang van de aanwezige risico's, de mogelijkheden om deze financieel af te dekken (beschikbare weerstandscapaciteit) en de relatie daartussen: het weerstandsvermogen (uitgedrukt in een ratio).

In het onderdeel financiële kengetallen wordt ingegaan op de financiële positie van de gemeente Waalre op basis vanuit het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) verplichte kengetallen.

Risicomanagement en weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen van Waalre is het vermogen waarover Waalre beschikt om niet-structurele financiële risico's op te vangen, zonder dat de uitvoering van de gemeentelijke taken en/of beleid in gevaar komt. Het weerstandsvermogen wordt uitgedrukt in een ratio (beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigde weerstandscapaciteit). Voor de objectivering van de hoogte van het benodigde weerstandscapaciteit bestaan geen wettelijke normen. Om de ratio te duiden maken we gebruik van onderstaande waarderingstabel van het Nederlands Adviesbureau voor Risicomanagement (NAR) en de Universiteit van Twente:

Waardering	Ratio	Betekenis
A	> 2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Allereerst wordt de conclusie over Waalres weerstandsvermogen weergegeven. Vervolgens wordt toegelicht hoe deze tot stand is gekomen door in te gaan op het benodigd weerstandsvermogen, de inventarisatie en de beoordeling van de risico's en de beschikbare weerstandscapaciteit.

Conclusie

De ratio voor het weerstandsvermogen (beschikbare weerstandscapaciteit/ benodigde weerstandscapaciteit) is voor Waalre in 2019 (EUR 12.337.000/ EUR 2.317.000 = 5,32). Dit betekent dat ons weerstandsvermogen volgens de waarderingstabel op dit moment uitstekend is te noemen. Met ons weerstandsvermogen kunnen we (met een zekerheid van 90%) alle geïnventariseerde risico's opvangen. Stille reserves (ad. € 4.952.000) en fictieve belastingcapaciteit (ad. € 1.500.000) lijken in Waalre niet direct invorderbaar. Indien deze buiten beschouwing worden gelaten is het weerstandsvermogen nog steeds hoger dan twee, namelijk 2,54 en blijft in categorie A (Uitstekend).

In 2018 was het weerstandsvermogen (op begrotingsbasis) van Waalre 5,3 (en 2,8 indien de stille reserves en fictieve belastingcapaciteit buiten beschouwing worden gelaten). Het weerstandsvermogen is in 2019 dus nauwelijks gewijzigd. Door een aantal nieuwe risico's is de totale omvang van benodigde weerstandscapaciteit gestegen (van € 2.285.000 naar € 2.317.000), maar ook de weerstandscapaciteit is toegenomen, met name door de stijging van de stille reserve. De beschikbare weerstandscapaciteit zonder de stille reserve is lager (in 2018 € 7.815.000; in 2019 € 7.384.000) waardoor het weerstandsvermogen exclusief stille reserve in 2019 daalt ten opzichte van 2018. De algemene reserves dalen.

Met uw raad zijn geen afspraken gemaakt over de hoogte van de ratio voor het weerstandsvermogen. In plaats daarvan is met de vaststelling van de nota reserves en voorzieningen een absolute omvang van de ondergrens voor de Algemene bufferreserve vastgesteld ad. € 2.500.000 als laatste "achtervang". Waalre voldoet met een Algemene reserve ad. € 3.331.000 wel aan deze ondergrens.

Benodigde weerstandscapaciteit

De benodigde weerstandscapaciteit wordt berekend door de optelling van de verwachte financiële omvang van mogelijke risico's die nog niet op een andere wijze zijn afgedekt door bijvoorbeeld het afsluiten van een verzekering of het opnemen van een voorziening in de begroting. Bij de berekening van de benodigde weerstandscapaciteit gaan we ervan uit dat niet alle risico's, maar hooguit 90% van alle risico's, zich tegelijk in één jaar zullen voordoen. Oftewel, 90% van de totale financiële omvang van alle geïdentificeerde risico's (die niet zijn afgedekt) in dat jaar, dient afgedekt te kunnen worden met onze weerstandscapaciteit.

Inventarisatie en beoordeling van de risico's

Voor het inzicht in de benodigde weerstandscapaciteit zijn de risico's van de gemeente Waalre geïnventariseerd, de financiële omvang van deze risico's bepaald, evenals de mate waarin deze risico's al zijn afgedekt door voorzieningen, afgesloten verzekeringen of dekking vanuit de begroting.

Voor de berekening van de financiële omvang van de risico's hebben wij de kans dat een bepaalde gebeurtenis zich zal voordoen, vermenigvuldigd met de maximale financiële impact (die niet is afgedekt) wanneer de gebeurtenis zich daadwerkelijk voordoet.

Tenslotte hebben wij de risico's beoordeeld door ze, een kleur gegeven op basis van de kans dat een gebeurtenis zich voordoet en de hoogte van het financiële gevolg van het optreden van de gebeurtenis. Zie *Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling*. Deze methodiek maakt het mogelijk de risico's onderling te rangschikken naar grootte van het risico.

Gevolg (x 1.000) \ Kans	Ze er klein 10%	Klein 25%	Gemid- deld 50%	Groot 75%	Ze er groot 90%
≥ €1.000	Yellow	Orange	Red	Dark Red	Dark Red
€500 - €1.000	Yellow	Orange	Orange	Red	Dark Red
€250 < €500	Yellow	Yellow	Orange	Orange	Red
€100 < €250	Green	Yellow	Yellow	Orange	Orange
€50 < €100	Green	Green	Yellow	Yellow	Orange
< €50	Green	Green	Green	Yellow	Yellow

Figuur 1. kleurenschema risicobeoordeling

Hierna treft u de uitgebreide risico-inventarisatie en -beoordeling aan.

Ni	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
1	Jeugdzorg	Jeugdzorg is een open einde regeling. Door de korting op het budget loopt Waalre een risico.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. D.m.v. PlusTeam op langere termijn doelmatiger zorg bieden. Reserve Sociaal Domein biedt incidentele opvang voor hoge kosten.
2	WMO	De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), is een open einde regeling. Door bedragen laag (aan de onderkant) te begroten worden de risico's hoger.	50%	€ 500.000	€ 250.000		Maandelijkse monitoring van kosten en verwachtingen. Risico neemt toe door verlaging budget. Ook hiervoor dient reserve Sociale Domein als incidentele opvang.
3	Plus Team	Het PlusTeam is een Gemeenschappelijke regeling met Geldrop-Mierlo en heeft geen weerstandsvermogen.			€ 35.700		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. begroting PlusTeam. In deze begroting is een risicoparagraaf opgenomen waarin vermeld is hoe men risico's beheerst. (30% * € 118.850).
4	GGD	Waalre neemt deel aan de Gemeenschappelijke regeling GGD Brabant-Zuidoost.			€ 27.500		Risico van Waalre is opgenomen o.b.v. overleg met de GGD over hun begroting en jaarrekening.
5	Instroom statushouders	Kan gevolgen hebben voor meerdere disciplines binnen de gemeentelijke begroting.	75%	€ 250.000	€ 187.500		Periodieke monitoring van de gevolgen voor Waalre.
6	Vennootschapsbelasting	Gemeenten zijn belastingplichtig voor activiteiten waar zij zich als een onderneming gedragen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		Op basis van een gedegen inventarisatie om onverwachte belastingaanslagen (vpb) en boetes te voorkomen lijkt het risico voor Waalre alleen eventuele winsten uit grondexploitatie te betreffen. Dit kan worden opgevangen binnen de grondexploitatiegebieden of reserve grondexploitatie.
7	Bouwgrond-exploitatie	Realisatie verwachte opbrengst is onzeker. Merkbaar is wel dat de woningmarkt is verbeterd. Risico's worden per gebied gekwantificeerd in de exploitatieopzet.	10%	€ 1.158.000	€ 115.800		Risico's betreffende grotere projecten en bouwgrondexploitatie in het algemeen worden planmatig geactualiseerd en beheerst. Als buffer is een deel van de algemene reserve beschikbaar. Zie verder paragraaf G.
8	Appartementen-complex	Ontwikkelaar kleinschalig appartementencomplex heeft Waalre aansprakelijk gesteld voor substantieel bedrag (vertragings)schade a.g.v. onjuist doorlopen procedure.	25%	€ 1.700.000	€ 425.000		Eind 2016 heeft de rechtbank bepaald dat ontwikkelaar recht heeft op vergoeding van het renteverlies a.g.v. vertraging en gemaakte juridische kosten. Nagenoeg alle andere geclaimde schadevragen zijn afgewezen. Deze schade valt onder het maximaal verzekerd bedrag en heeft dan ook geen financiële consequenties voor de gemeente. Wel is de ontwikkelaar tegen deze uitspraak in beroep gegaan. Het risico blijft dus bestaan.
9	Sportparken	Huur nieuwe sportvelden is verhoogd. Indien de Stichting de huur van de sportvelden niet kan betalen zijn wij verantwoordelijk voor de gehele kapitaallast.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Periodiek overleg met de Stichting aangaande hun financiële positie.
10	Onderhoud sportparken	Per juli 2014 is onderhoud sportparken overgedragen aan sportstichting Waalre. Indien de Stichting dit onvoldoende uitvoert kan dit de gemeente extra kosten.	10%	€ 50.000	€ 5.000		Jaarlijks wordt een keuring uitgevoerd om te monitoren of de subsidie afdoende is voor het gewenste niveau van onderhoud.
11	Sportparken	Vanuit het rijk is een belastingwijziging (BTW) aangekondigd. Mogelijk dient eenmalig een deel van de terugontvangen BTW over de investering t.b.v. de renovatie van de buitensportaccommodatie Aalst terugbetaald te worden aan de belastingdienst.	25%	€ 136.000	€ 34.000		
11a	Sportparken	Daarnaast kan de BTW wijziging een structurele last betekenen.	50%	€ 10.000	€ 5.000		

Nr.	Onderwerp	Toelichting risico	Kans	Impact	Risico bedrag	Risico	Beheersmaatregel
12	Bijdrage realisatie N69	Extra onderhoudskosten N69 na overdracht van provincie naar gemeente Waalre. Gaat drie jaar na ingebruikname spelen (+/- 2018).	75%	€ 165.000	€ 123.750		Structurele ophoging van onderhoudsbudget wegen is noodzakelijk. Grootte van onderhoudsbudget is afhankelijk van de bijdrage provincie bij overdracht.
13	Gewaarborgde geldleningen	De gemeente staat garant voor geldleningen van woningcorporaties, zorgcentra en enkele plaatselijke verenigingen.	1%	€ 25.000.000	€ 250.000		Er wordt terughoudend omgegaan met garanties.
14	Bodemsanering	Risico's m.b.t. bodemverontreiniging.	10%	€ 500.000	€ 50.000		Als grondeigenaar kan Waalre aansprakelijk gesteld worden voor (nieuwe) bodemverontreinigingen. Inschatting lastig, want afhankelijk van eigendomssituatie en mate van bodemverontreiniging.
15	Zwerfvuil/ illegale stort	Waalre kan geconfronteerd worden met illegale stort van (chemisch) afval. De laatste jaren is er een sterke stijging in Brabant van dumping van drugsafval. Bij bodemvervuiling kunnen kosten hoog oplopen en vervoorzaker is zelden te achterhalen.	75%	€ 100.000	€ 75.000		Het risico is afhankelijk van de gebeurtenis en niet vooraf in te schatten. Er is wel een provinciale regeling betreffende dumping van drugsafval waarbij een gedeelte van de kosten voor het opruimen gedekt zijn.
16	Vuilverwerking Attero	I.v.m. het lager aangeboden aantal tonnages restafval dan afgesproken, wordt door vuilverwerkingsbedrijf Attero een schadebedrag geclaimd.	25%	€ 190.000	€ 47.500		Inmiddels is er een uitspraak van de rechter waarin de vordering is afgewezen. Attero heeft in april 2016 een vordering tot vernietiging van dit vonnis ingediend. Deze vordering is afgewezen maar Attero heeft een nieuwe vordering (voor latere jaren) ingediend. Dit is nu onder de rechter. Het risico blijft daarom staan.
17	Volumebesluit volkshuisvesting	Op basis van voorgeschiedenis kunnen de woningcorporaties die in Waalre werkzaam zijn eventueel nog aanspraak maken op de middelen die vroeger beschikbaar waren binnen het zogeheten "volumebesluit volkshuisvesting".	10%	€ 167.000	€ 16.700		Voorheen was een krediet beschikbaar gesteld (ca. 167.000 euro). Het krediet komt te vervallen bij vaststelling jaarstukken 2016.
18	Onderzoek bruggen	Indien uit globale herberekening, in 2017 en 2018, blijkt dat een of meerdere bruggen niet voldoen aan de huidige eisen, dan dient rekening te worden gehouden met een aanvullende berekening. De kosten voor een dergelijk onderzoek wordt bij zeven bruggen geraamd op € 100.000,-	25%	€ 100.000	€ 25.000		Blijkt uit dat onderzoek dat een brug niet voldoet dan is een beperking van de maximale aslast een optie (verkeersbord plaatsen) of verstevigen van de brug. De kosten hiervan zijn pas duidelijk na het onderzoek.
19	Bruggen	Mocht blijken dat uit inspectie bij een aantal bruggen maatregelen genomen moet worden dan is hier financiële dekking voor nodig.	10%	€ 1.000.000	€ 100.000		In de begroting 2018 een eerste aanvang om reserves te creëren voor wegen, groen en bruggen.
20	Wegen	Structurele vervanging/ onderhoud van wegen werd in het verleden gedekt uit reserves. Wenselijk is dat hier een structurele oplossing voor is.	10%	€ 2.000.000	€ 200.000		In de begroting 2018 een eerste aanvang om reserves te creëren voor wegen, groen en bruggen.
21	Schadeclaims	Verwachte jaarlijkse schadeclaims die niet specifiek zijn gekoppeld aan dossiers. De gemeente kan schadeclaims ontvangen als gevolg van activiteiten die zij verricht, welke niet (volledig) onder de verzekering voor aansprakelijkheidsstelling vallen.	25%	€ 10.000	€ 2.500		Het aantal claims richting Waalre is beperkt. Genoemd bedrag is maximum bedrag voor lopende schadeclaims.
22	Wachtgeld wethouders	Wethouders hebben na beëindiging van het wethouderschap recht op wachtgeld. Risico doet zich voor op het moment van eventuele collegecrisis en bij het einde van de raadsperiode 2014 - 2018.	25%	€ 600.000	€ 150.000		Wachtgeld wordt in de jaarlijkse exploitatie verantwoord. Jaarlijkse actualisatie van de verplichting
23	Informatie veiligheid	De primaire en ondersteunende processen van de gemeente Waalre zijn in hoge mate afhankelijk van een adequate informatievoorziening en betrouwbare informatiesystemen. Mede door de toenemende digitalisering is het zorgvuldig omgaan met de informatie en gegevens van burgers en organisaties voor gemeenten van groot belang. Burgers en bedrijven moeten er op kunnen vertrouwen dat hun gegevens in goede handen zijn bij de gemeente Waalre. Kwetsbaarheid van o.a. informatiesystemen en daarmee ook de bescherming van persoonsgegevens vormen een risico.	5%	€ 250.000	€ 12.500		Informatiebeveiligingsbeleid is vastgesteld. Een GAP en impactanalyse zijn gemaakt. De uitrol van dit beleid en de kwetsbaarheden in de GAP analyse wordt uitgerold door middel van een informatiebeveiligingsplan. Een informatiebeveiligingsorganisatie is inmiddels samengesteld.
24	Datalekken	Op 1 januari 2016 is de Wet meldplicht datalekken in werking getreden. Waalre slaat veel persoonsgegevens op. Deze zijn vertrouwelijk en mogen vaak niet openbaar worden gemaakt. Gebeurt dit toch onbedoeld dan is er sprake van een datalek. Als een datalek geschied dan dient er een melding te worden gedaan bij de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Gebeurt dit niet of niet tijdig dan kan de AP een bestuurlijke boete van maximaal € 820.000 opleggen.	5%	€ 820.000	€ 41.000		Een protocol Meldplicht Datalekken is opgesteld binnen de gemeente Waalre. Alle medewerkers binnen de gemeente zijn geïnformeerd over het onderwerp Datalekken. Daarnaast is een zgn. leerzame lunch gehouden waarbij alle medewerkers zijn geïnformeerd.
25	Eigen bijdrage WMO	Per 1-1-2019 wordt de eigen bijdrage voor Wmo voorzieningen gemaximaliseerd en vervalt de inkomstoets. In de begroting is rekening gehouden met een forse daling van de inkomsten uit de eigen bijdrage. De praktijk moet uitwijzen hoe hoog de inkomsten werkelijk zullen zijn. Mogelijk neemt door het verlagen van de eigen bijdrage de vraag naar Wmo producten toe omdat een hoge eigen bijdrage nu een drempel is voor het aanvragen van een voorziening.	25%	€ 100.000	€ 25.000		
26	Gemeenschapshuis het klooster	In de begroting is de verkoop van het gemeenschapshuis verwerkt. Het is niet uitgesloten dat na de verkoop de nieuwe exploitant een bijdrage in de exploitatiekosten nodig heeft	10%	€ 100.000	€ 10.000		

		€ 2.474.450	Subtotaal
		€ 2.227.000	Subtotaal 90%
27	Risico's onvoorzien	Stelpost voor gebeurtenissen met een niet gekwantificeerd/benoemd negatief gevolg.	€ 100.000 N.v.t.
		€ 2.317.000	90% totaal = benodigde weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit omvat de middelen en mogelijkheden van de gemeente om financiële tegenvallers als gevolg van risico's op te vangen, waarvoor geen andere dekking aanwezig is en zonder bestaande beleid aan te hoeven passen. We berekenen de beschikbare weerstandscapaciteit als de som van alle elementen uit de gemeentelijke financiën die we daadwerkelijk kunnen inzetten om niet-begrote kosten te dekken. Onderstaande tabel geeft inzicht in de opbouw van Waalres beschikbare weerstandscapaciteit.

Berekening weerstandscapaciteit 2019				
	2018		2019	
	Incidenteel	Structureel	Incidenteel	Structureel
a. exploitatie				
-Ruimte OZB belasting (fictief)		€ 1.500.000		€ 1.500.000
-post onvoorzien (regulier)	€ 100.000	€ 90.000	€ 100.000	€ 90.000
	€ 100.000	€ 1.590.000	€ 100.000	€ 1.590.000
b. vermogen				
- algemene buffer reserve	€ 3.617.067		€ 3.331.966	
- algemene reserve grondexploitatie	€ 595.815		€ 457.217	
- algemene reserve sociaal domein	€ 750.000		€ 500.000	
- algemene reserve vrij besteedbaar	€ 1.162.325		€ 1.405.731	
- stille reserves	€ 4.295.000		€ 4.952.367	
	€ 10.420.207	€ -	€ 10.647.281	€ -
Totale weerstandscapaciteit	€ 10.520.207	€ 1.590.000	€ 10.747.281	€ 1.590.000
Incidenteel en structureel samen		€ 12.110.207		€ 12.337.281

Berekening weerstandscapaciteit 2019

Zoals reeds vermeld onder de conclusie, komt het weerstandsvermogen van de gemeente Waalre voor 2019 dus uit op uit op:

<u>Beschikbare weerstandscapaciteit</u>	=	<u>€ 12.337.281</u>	=	5,32
benodigde weerstandscapaciteit		€ 2.317.000		
<u>Minimale weerstandscapaciteit</u>	=	<u>€ 2.500.000</u>	=	1,08
90% van totale financiële omvang risico's		€ 2.317.000		
<u>Beschikbare weerstandscapaciteit, exclusief stille reserve</u>	=	<u>€ 5.884.914</u>	=	2,54
benodigde weerstandscapaciteit		€ 2.317.000		

Financiële kengetallen

De financiële kengetallen geven inzicht in de financiële positie en de baten en lasten van de gemeente Waalre. Door de kengetallen is het makkelijker om Waalre te vergelijken met andere gemeenten. Het

biedt ook de mogelijkheid om normen te stellen, net als bij de beoordeling van het weerstandsvermogen gebeurt. De verwachting is dat in de komende jaren normen ontwikkeld worden en er wellicht ook een landelijke normering komt. Vooralsnog hebben de kengetallen voornamelijk een signaleringswaarde. Het oordeel baseren we op de huidige geadviseerde normen van de VNG conform de volgende tabel.

Kengetal		Voldoende	Matig	Onvoldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	< 90 %	90 – 130 %	> 130 %
2	De solvabiliteitsratio	> 50 %	20 – 50 %	< 20 %
3	Kengetal grondexploitatie	< 20 %	20 – 35 %	> 35 %
4	Structurele exploitatieruimte	> 0,6 %	0 < 0,6 %	< 0 %
5	Belastingcapaciteit	< 95 %	95 – 105 %	> 105 %

Totaaloverzicht van de 5 kengetallen voor de gemeente Waalre

In onderstaande tabel worden de kengetallen voor Waalre gepresenteerd. Het oordeel wordt op basis van bovenstaande tabel weergegeven.

Kengetal		Rekening 2016	Rekening 2017	Begroting 2018	Begroting 2019	Oordeel
1a	Netto schuldquote	-16,3%	24,0%	4,3%	44,6%	Voldoende
1b	Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-17,8%	22,7%	3,3%	43,6%	Voldoende
2	De solvabiliteitsratio	47,2%	28,5%	25,8%	24,0%	Matig
3	Kengetal grondexploitatie	10,5%	14,4%	1,6%	13,8%	Voldoende
4	Structurele exploitatieruimte	0,51%	0,36%	0,10%	0,48%	Matig
5	Belastingcapaciteit	98,3%	100,6%	105,5%	108,2%	Onvoldoende

Conclusie op basis van de kengetallen

De kengetallen laten een daling zien, maar in basis blijft Waalre financieel gezond. Drie van de vijf kengetallen laten een (zeer ruime) voldoende oordeel zien en twee een matig en 1 een onvoldoende. De kengetallen Netto Schuldquote is voldoende, maar is wel gestegen door de daling van de uitzettingen. De solvabiliteitsratio is gaan dalen door investeringen vanuit het eigen vermogen. De belastingcapaciteit is onvoldoende doordat de woonlasten meerpersoonshuishoudens hoger zijn dan landelijke gemiddelde (t-1), dit wordt veroorzaakt door een hoge gemiddelde WOZ waarde in Waalre.

Pas als een indicator onvoldoende scoort of meerdere jaren op rij verslechtert, kan dit aanleiding zijn om bij te sturen. Hierbij dienen de kengetallen altijd in samenhang te worden beschouwd. Het oordeel van alle kengetallen is gelijk gebleven met het oordeel in de begroting 2018.

Toelichting op de kengetallen

1a en 1b. Netto schuldquote (ook gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen)

De netto-schuldquote vergelijkt de leningen van de gemeente (met aftrek van de geldelijke bezittingen) gecorrigeerd met de leningen die de gemeente heeft uitstaan (deze middelen vloeien immers op termijn terug) met de totale baten van de rekening. Hiermee geeft deze indicator inzicht in de mate waarin de begroting 'vastligt' door rente en aflossing. Hoe hoger de schuld, hoe hoger de netto schuldquote.

Voor de aankoop van de Brede School Aalst en het regionale zonnepanelenproject zijn vaste geldleningen aangetrokken, dit beïnvloedt de schuldquote in beperkte mate negatief. De grootste stijging van de quote wordt veroorzaakt door de daling van de geldmiddelen die korter dan 1 jaar worden uitgezet.

2. De solvabiliteitsratio:

De solvabiliteit geeft de mate aan waarin de gemeentelijke bezittingen (balanstotaal) zijn gefinancierd uit eigen middelen (eigen vermogen) en geeft daarmee inzicht in de mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Ongeacht dat de solvabiliteitsratio licht gedaald is, blijft Waalre een gezonde vermogenspositie hebben. Door het aangaan van leningen voor investeringen en onttrekkingen van de vrije reserves in 2019 daalt de ratio.

3. Kengetal grondexploitatie

Het kengetal grondexploitatie geeft aan hoe de waarde van de bouwgronden zich verhoudt tot de geraamde baten. De paragraaf grondbeleid en het Meerjaren Perspectief Grondexploitaties (MPG) bieden hierin meer inzicht. Hoe hoger het kengetal, hoe hoger het risico voor de exploitatie indien het terugverdienen onverhoopt niet geheel lukt. Tweemaal per jaar wordt beoordeeld in hoeverre de boekwaarde van de bouwgronden kan worden terugverdiend. De accountant toetst dit jaarlijks. Door het lage kengetal is het risico van het niet terugverdienen van kosten voor de grondexploitatie zeer beperkt.

4. Structurele exploitatieruimte

Het financiële kengetal "structurele exploitatieruimte" geeft aan hoe groot de structurele vrije ruimte binnen de vastgestelde begroting is. Daarnaast geeft dit kengetal ook aan of de gemeente in staat is om structurele tegenvallers op te vangen dan wel of er nog ruimte is voor nieuw beleid. Een percentage van 0% betekent dat de structurele baten exact toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. Het kengetal is verbeterd ten opzichte van 2018, wat betekent dat de structureel geraamde kosten, beter gedekt zijn door de structureel geraamde opbrengsten dan in 2018 het geval was.

5. Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Het kengetal belastingcapaciteit geeft weer hoe de belastingdruk zich verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde van alle gemeenten. De ruimte die een gemeente heeft om belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten voor de inwoner. Een belastingcapaciteit van 100% betekent dat de woonlasten op het landelijk gemiddelde liggen. Onder de woonlasten worden verstaan de absolute bedragen voor onroerendezaakbelasting (OZB) en de riool- en afvalstoffenheffing voor een woning met gemiddelde WOZ-waarde in die gemeente.

De WOZ waarde in Waalre (begrotingscijfers 2018) ligt met € 316.000 tegenover € 230.000, 37,4% boven het landelijk gemiddelde. De landelijke WOZ waarde en het landelijk OZB tarief voor 2019 is nog niet bekend, uitgaande van de cijfers van de begroting 2018 is er sprake van het cijfer onvoldoende. De belastingdruk in Waalre is in 2018 8,2% hoger dan het landelijk gemiddelde in 2018.

Paragraaf C Onderhoud Kapitaalgoederen

De openbare ruimte is één van de pijlers van onze samenleving met een groot maatschappelijk rendement. Een goed functionerende openbare ruimte draagt bij aan actuele thema's zoals sociale samenhang, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en bereikbaarheid, leefbaarheid en vastgoedwaarde. Hiervoor is het wel van belang dat de openbare ruimte goed wordt beheerd.

Wegen

Met een areaal van 1,1 miljoen m² wegoppervlak in Waalre en een nieuwwaarde van ca. 77 miljoen euro heeft het wegbeheer een zeer groot aandeel in de beheertaken. Een goed functionerend wegennet is essentieel voor een goede bereikbaarheid en beleving van de gemeente. Het in stand houden van een kwalitatief goed wegennet met verantwoord wegbeheer is daarom uiterst belangrijk. De gemeente Waalre is wettelijk verantwoordelijk voor het onderhoud van o.a. het openbare wegennet. Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare verharding. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in een goede staat verkeren van de openbare weg.

Om goed, planmatig, onderhoud te kunnen uitvoeren moet met enige regelmaat de kwaliteit van de verharding worden geïnspecteerd. Dan wordt er ook inzicht verkregen in de budgetten die voor het onderhoud noodzakelijk zijn. De rapportage van zowel de inspectie als de berekening van de benodigde budgetten staat vermeld in het wegenbeheersplan (2019-2028). Hieruit blijkt dat in een tijdsbestek van 4 jaar de hoeveelheid verhard oppervlak is toegenomen van 958.000 m² naar 980.000 m² (380.000 m² asfaltverharding en 500.000 m² elementenverharding). De totale kwaliteit van de verhardingen in de gemeente Waalre kan worden gedefinieerd als redelijk. Het percentage goed scorende wegen (A,A+) ligt op het gewenste niveau van 80-90% van het totaal. Het percentage matig (B) en laag scorende wegen (C) is laag met respectievelijk 7% en 1%. Het percentage wegen van te lage (D) kwaliteit is hoger dan wenselijk met 5%. Gemiddeld sluit de kwaliteit net aan op de basis kwaliteitsnorm B. De totale kwaliteit van het wegennet in de afgelopen periode is gedaald. Vergeleken met 2014 is het percentage wegen van matige kwaliteit B en slechte kwaliteit D toegenomen.

De afname in kwaliteit betekent een keerpunt in de positieve lijn die sinds 2004 is ingezet en waarbij vierjaarlijks een verbetering in kwaliteit werd bereikt. De afname in kwaliteit is hoofdzakelijk te wijten aan de afname in de kwaliteit van de asfaltverhardingen. In de burgerpeiling 2017 kwam de staat van onderhoud van de wegen als belangrijk zorgpunt naar voren. Het is meer dan aannemelijk dat de beleving van de burger een directe link heeft met de veroudering van en afname in kwaliteit van de openbare ruimte.

Kosten

De gemiddelde kosten voor klein en groot onderhoud in de periode 2019-2023 bedragen o.b.v. het beheerplan € 558.000,- per jaar.

Beschikbaar budget

Voor het reguliere onderhoud is het budget voor 2019:

Straten en pleinen (klein onderhoud)	€ 269.000
Rationeel wegbeheer (groot onderhoud)	€ 210.000
Totaal	€ 479.000

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. In het wegenbeheersplan is aangegeven dat er in het verleden geen geld is gereserveerd voor groot onderhoud (rehabilitatie) van de wegen. Het reguliere onderhoud wordt vrijwel geheel betaald vanuit het onderhoudsbudget en vervanging vindt meestal plaats in het kader van projecten. Hierbij gaat het om integrale projecten, waarbij riolering, wegen, groen en straatmeubilair gezamenlijk worden aangepakt. Een voorbeeld hiervan is de reconstructie van de Markt.

De kwaliteit van een weg kan niet enkel gewaarborgd worden door het periodiek uitvoeren van groot onderhoud. Na een periode variërend tussen de 40 en 60 jaar (afhankelijk van ondergrond en verkeersbelasting) komt de weg aan het einde van zijn levensduur of sluit de opbouw van de weg niet meer aan op de verkeersbelasting en dient er een rehabilitatie worden uitgevoerd. Bij rehabilitatiemaatregelen wordt de weg, na het doorlopen van een groot onderhoudscyclus, aan het einde van de levensduur op het oorspronkelijke structurele en kwalitatieve gebruiksniveau gebracht. Hierbij wordt de gehele verhardingsconstructie (inclusief fundering) opnieuw opgebouwd. Uit onderzoek naar de kwaliteit van de onderlagen van de belangrijke ontsluitingswegen, blijkt dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen, toch op korte termijn vervangen zullen moeten worden. Hiervoor is in de begroting van 2018 een voorziening gecreëerd van €50.000 oplopend naar €200.000 structureel in 2021. In deze begroting 2019-2022 zijn structureel extra middelen opgenomen voor groot onderhoud van wegen voor een bedrag van € 100.000 in 2019, oplopend naar € 175.000 in 2022.

Riolering

Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel zorgt ervoor dat het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving worden verwijderd en dat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het in stand houden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Wet Milieubeheer (Wm). In deze wet is vastgelegd dat de invulling van de zorgplicht inzichtelijk gemaakt moet worden. Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Behalve een wettelijk verplicht plan, is een GRP hét middel om de gemeentelijke watertaken doelmatig vast te leggen. Met het inwerking treden van de Wet Gemeentelijke Watertaken heeft de gemeente een verbrede zorgplicht ten aanzien van water. Hieronder wordt verstaan: stedelijk afvalwater, afvloeiend hemelwater en grondwater. Deze zorgplichten zijn verwoord in het GRP (2018-2022). Doordat de zorgplichten verbreed zijn, wordt over een verbreed gemeentelijk rioleringsplan gesproken (VGRP).

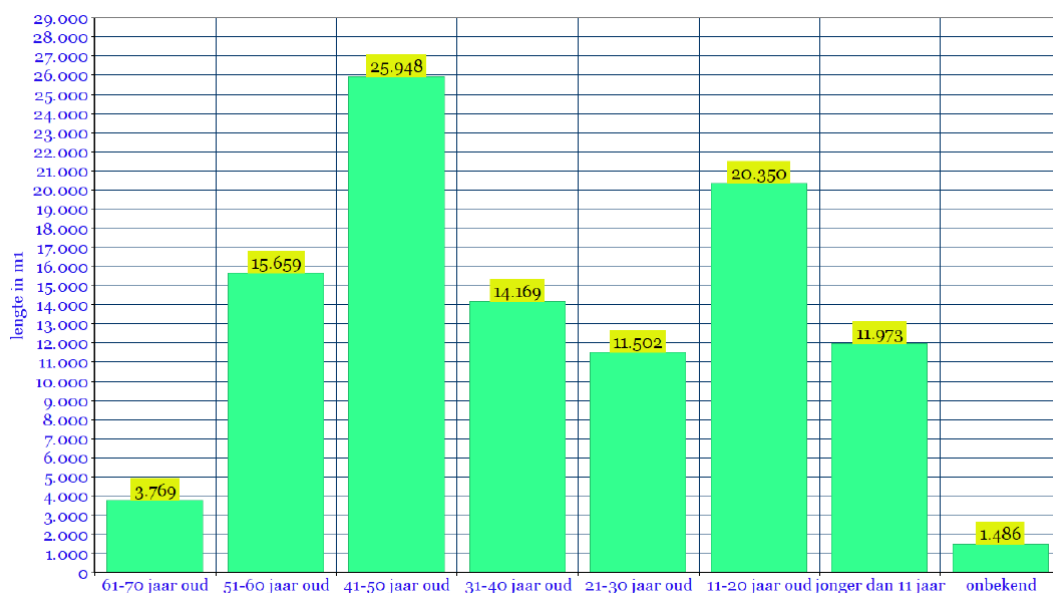
Riolering maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Maar riolering maakt ook deel uit van het watersysteem, dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen. Het functioneren van de riolering beïnvloedt de kwaliteit van het watersysteem. De wijze waarop de rioleringszorg wordt uitgevoerd is mede van invloed op het beheer van de openbare ruimte. Door die verschillende relaties is er ook een groot aantal partijen dat mede richting geeft aan het functioneren van de riolering in de gemeente. De Wet milieubeheer schrijft voor dat het plan wordt opgesteld rekening houdend en in samenspraak met andere betrokkenen.

Intern is er afstemming met de andere beheerders van een gedeelte van de openbare ruimte zoals wegen, verkeer, groen en openbare verlichting wat onder andere heeft geresulteerd in een integraal wijkgericht uitvoeringsplan openbare ruimte 2018-2015 wat is opgenomen in het VGRP.

Voor het onderhoud van de kapitaalgoederen 'riolering' is het volgende kaderstellend:

- Europese Kader Richtlijn Water (KRW)
- Wet Milieubeheer
- Waterwet
- Nationaal Bestuursakkoord Water

De vaste rioleringsgegevens van de gemeente worden in een geautomatiseerd beheersysteem verwerkt. Ook de resultaten van de inspecties zijn in dit beheersysteem opgenomen. De totale lengte van de riolering in de gemeente Waalre bedraagt ca. 105 kilometer waarvan 78 kilometer een gemengd stelsel is. De leeftijdsopbouw van het rioolstelsel is als volgt:

Voor informatie over de inkomsten door de rioolheffing en de uitgaven aan het riool, zie paragraaf A Lokale heffingen.

Water

Het onderdeel water bestaat uit de drie onderdelen, sloten, bruggen en wadi's:

Sloten

In totale lengte aan sloten (of waterlossingen) bedraagt ruim 21.900 meter die door de gemeente worden onderhouden. Dit onderhoud bestaat uit één keer per jaar maaien. Vanwege de efficiency is dit onderhoud in hetzelfde bestek ondergebracht als het maaien van de berm. In deze sloten liggen zo'n 258 duikers ten behoeve van de waterafvoer. Deze zijn het afgelopen jaar gecontroleerd en vrijgemaakt van maaisel. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing. Verder zijn er sloten (ca. 5.000 meter) die in onderhoud zijn bij het Waterschap De Dommel. Dit zijn met name de grotere sloten of sloten waar een riool overstort op uit komt.

Bruggen

De gemeente Waalre heeft het beheer en onderhoud van 17 vaste bruggen. Deze variëren van kleine voetgangersbruggetjes zoals op de hoek van de Eindhovenseweg/ Voorbeeklaan tot de verkeersbrug in de Onze Lieve Vrouwedijk. In de afgelopen jaren werd er € 5.000 gereserveerd voor kleinschalig onderhoud van alle bruggen.

In 2016/17 zijn de bouwtechnische gegevens van alle bruggen geïnventariseerd en aansluitend geïnspecteerd. Uit de inventarisatie bleek dat van een aantal (7) bruggen geen gegevens beschikbaar zijn over bijvoorbeeld de constructie of toegestane verkeersbelasting. Voor deze bruggen is een aanvullend onderzoek gedaan in 2018. In 2019 wordt een plan van aanpak opgesteld met daarin maatregelen om ervoor te zorgen dat alle bruggen voldoen aan de gestelde veiligheidseisen. In de begroting 2018 is hiervoor een bedrag van € 25.000 gereserveerd, olopend naar €75.000 structureel vanaf 2020.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's bedoeld zijn voor het ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren sterk gestegen, in 2018 was dit ruim 6.700 m². Afhankelijk van de ligging wordt een wadi 1 tot 6 keer per jaar gemaaid. De kosten voor het onderhoud wordt betaald uit de rioolheffing.

Openbaar Groen

Openbaar groen is, zeker de laatste jaren, aan verandering onderhevig en de ontwikkelingen gaan snel onder invloed van de betrokkenheid van inwoners bij de woonomgeving, kwaliteit van de leefomgeving, het duurzaamheidsaspect en ontwikkelingen binnen de groene sector. Om hier goed op te kunnen anticiperen is het noodzakelijk om met beleid richting te geven aan de veranderingen. Reden te over om het huidige Groenbeleidsplan te actualiseren. Burgerparticipatie, biodiversiteit, klimaatverandering en duurzaamheid maken onderdeel uit van het Groenbeleidsplan. Het nieuwe plan wordt gebouwd vanuit een viertal modules:

- Groenvisie/Groenstructuur
- Groenbeleid
- Bomenbeleid
- Actualisatie kapbeleid

Groenvisie/structuur

In de Groenvisie wordt een beschrijving gegeven van de onderverdeling tussen hoofd- en nevengroenstructuur en de betekenis daarvan voor inrichting en beheer. Het belangrijkste doel is het behouden van de kwaliteit van de groenstructuur door de huidige waardevolle structuren vast te leggen. Deze structuren zijn een leidraad bij toekomstige ontwikkelingen in de openbare ruimte en de realisatie van de gewenste groenstructuur.

Bomen- en Groenbeleidsplan gemeente Waalre

De vastgestelde Groenvisie- en Groenstructuur zijn de uitgangspunten voor het Groen- en bomenbeleid. Onderwerpen die in de beleidsstukken naar voren komen zijn; technische inrichtingsvormen, openbaar groen in toekomstige ruimtelijke plannen, participatie, kwaliteitsniveaus voor beheer en onderhoud, ecologisch beheer en klimaatadaptatie.

Kapbeleid

In het geactualiseerde kapbeleid wordt rekening gehouden met de volgende zaken:

- De nieuwe Wet natuurbescherming
- Relatie met bestemmingsplannen
- Huidige APV
- Criteria waardevolle bomen
- Inspectiemodule

Enkele cijfers onderhoud groenvoorzieningen en laan- en straatbomen:

Oppervlakte plantsoenen	34	hectare
Laan- en straatbomen	13.300	stuks
Wegbermen	21	hectare
Begrazingsprojecten	7	hectare
Bloemrijk (nat) grasland en ecologische terreinen	10	hectare
Sloten, watergangen en retentievoorzieningen	2	hectare

Plantsoenmeubilair	165	stuks
Bloembakken	100	stuks
Wisselperken	3	are

Beschikbaar budget voor het jaarlijks onderhoud van de plantsoenen en laanbomen:

- Uitbesteding onderhoud plantsoenen en gazons € 377.500
- Onderhoud laanbomen, meubilair etc. € 110.000
- Maaien bermen, reconstructies € 85.000

In deze begroting 2019-2022 zijn structureel extra middelen opgenomen voor groot onderhoud van openbaar groen voor een bedrag van € 125.000 in 2019, olopend naar € 175.000 in 2022.

Openbare Verlichting

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ca. 4.500 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. In de begroting is budget beschikbaar voor het verhelpen van storingen, schades en preventief onderhoud zoals lampvervanging en schilderwerk. Daarnaast is er budget voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Het wijkgericht vervangen van oude armaturen door energiezuinige (LED) lampen, zal ook de komende jaren worden voortgezet, gecombineerd met het vervangen van de oudste lichtmasten. Daarmee wordt een verdere besparing gerealiseerd op de energielasten en een verbetering tot stand gebracht van de sociale veiligheid.

Het OVL bestand in Waalre bestaat uit masten, armaturen en lampen.

Masten

Van de 4.500 masten bestaat het overgrote deel uit stalen masten. Hiervan hebben circa 600 masten de technische levensduur van 40 jaar overschreden. De komende jaren worden deze masten vervangen

Armaturen

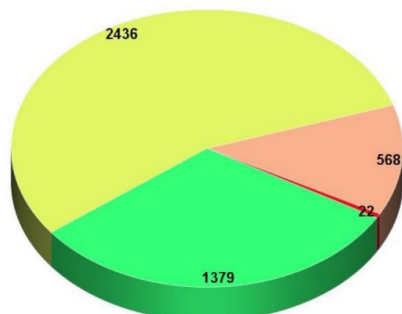
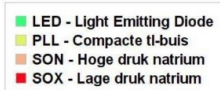
Tegelijkertijd met het vervangen van lichtmasten wordt gekeken of het armatuur ook vervangen dient te worden. De meeste echt oude armaturen zijn de laatste jaren vervangen. Bij vervangingen wordt zo veel mogelijk led toegepast. Dit is duurzamer en hiermee wordt meteen bespaard op het energieverbruik.

Lampen

Voor het vervangen van lampen wordt de economische levensduur aangehouden volgens opgave van de fabrikant. Dit betekent in de praktijk dat lampen groepsgewijs worden vervangen voordat ze stuk zijn. Hiermee worden de continuïteit en kwaliteit gewaarborgd en worden veel meldingen voorkomen.

Lampenbestand 1-1-2018

Lampenbestand 1-1-2018 (Totaal 4405)

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 84.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 88.000

Gemeentelijke gebouwen

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld te krijgen en houden worden deze panden om de paar jaar geïnspecteerd om input te krijgen voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud. De hoeveelheid panden varieert door de verkoop en aankoop van panden.

Vanaf 2018 worden, verspreid over meerdere jaren, door het college vastgestelde duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd bij gemeentelijke panden. Daarnaast wordt er bij het Hazzo een plan ontwikkeld voor een stuk sloop en revitalisatie van het gehele pand.

Paragraaf D financiering

De paragraaf financiering gaat in op het beheer en beleid van financiële middelen (geleende en uitgezette gelden) en de aan deze posities verbonden kosten en risico's voor de gemeente Waalre (treasuryfunctie). De treasuryfunctie ondersteunt, door middel van beschikbaarheid van financiële middelen, de uitvoering van de thema's. Het regelt de financiering van beleid en het uitzetten van gelden die niet direct nodig zijn.

Landelijke wet- en regelgeving

Wet Financiering Decentrale Overheden (Wet Fido)

Het Rijk heeft regels gesteld aan hoe gemeenten en provincies hun geld en kapitaal moeten beheren. Die regels staan in de Wet Fido. Het renterisico brengen we volgens de wet Fido in beeld met behulp van de kasgeldlimiet en de rente risiconorm.

Het kredietlimiet voor de gemeente is bepaald op € 2,5 miljoen voor een periode van maximaal 1 jaar. Door de introductie van een nieuw financieel product, ingegeven door financiële ontwikkelingen bij de BNG Bank, is het kredietlimiet verdeeld in 2 delen:

- een kasgeldlimiet van € 1 miljoen en
- een intradaglimiet van € 1,5 miljoen.

Intradaglimiet is het maximumbedrag dat gedurende de dag rood mag worden gestaan op de bankrekening. De intradaglimiet moet voor het eind van de dag weer zijn aangevuld tot de kasgeldlimiet van € 1 miljoen.

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijkse verplichte aflossingen en de renteherzieningen (kapitaallasten) niet meer mogen bedragen dan 20% van het begrotingstotaal bij aanvang van het jaar. Bij een gelijkmatige opbouw van de leningenportefeuille wordt het renterisico op de vaste schuld gespreid over meerdere jaren.

In onderstaande tabel is de verwachte ontwikkeling van de renterisiconorm voor de komende jaren weergegeven:

Nr.	Omschrijving	2019	2020	2021	2022
1	Begrotingstotaal	€ 30.889	€ 30.660	€ 30.795	€ 30.884
2	Wettelijk percentage	20%	20%	20%	20%
3	Renterisiconorm (1 * 2)	€ 6.178	€ 6.132	€ 6.159	€ 6.177
4	Renteherzieningen	0	0	0	0
5	Aflossingen	237	240	243	246
6	Bedrag waaromver renterisico gelopen wordt (4+5)	237	240	243	246
7	Ruimte onder renterisiconorm (3-6)	€ 5.941	€ 5.892	€ 5.916	€ 5.931

De bedragen aan langlopende leningen waar de gemeente Waalre de komende jaren een renterisico over loopt, blijven ruimschoots binnen de wettelijke norm (wet FIDO).

De Wet Fido schrijft ook regels voor het gebruik van het risicovolle beleggingsinstrument derivaten voor. Waalre maakt geen gebruik van derivaten.

Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF)

Deze wet beoogt dat gemeenten meer op hun geldstromen en de hoogte van schulden letten. We spreken van houdbare gemeentefinanciën als een gemeente ook bij economisch slecht weer genoeg geld overhoudt om aan de schuldverplichtingen te blijven voldoen zonder dat de noodzakelijke publieke voorzieningen in de knel komen.

Nederland is lid van de EMU (Europese Monetaire Unie). De wet HOF biedt het kabinet de mogelijkheid decentrale overheden gezamenlijk te beboeten bij overschrijding van de zogenaamde "tekortnorm": het collectieve aandeel in het EMU-saldo van de decentrale overheden. Het EMU-saldo van Nederland mag niet hoger zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product. Op dit moment is nog niet bekend of het rijk voor 2019 een referentiewaarde per gemeente gaat vaststellen.

Schatkistbankieren

Sinds de invoering van het schatkistbankieren moeten gemeenten hun overtollige middelen bij het ministerie van Financiën onderbrengen. Op het moment dat de girale saldo per bank, boven het drempelbedrag van € 250.000 uitkomt, zal het meerdere overgeboekt worden naar de Schatkist van het Rijk (Schatkistbankieren). Het huidige rentepercentage dat het Rijk biedt is 0%, waardoor Waalre helaas dus geen rente ontvangt over haar mogelijke overtollige middelen.

Lokale regelgeving

Financiële verordening

Gemeenten zijn volgens de gemeentewet verplicht een financiële verordening op te stellen. De financiële spelregels waaraan de ambtenaren en het Bestuur zich moet houden, oftewel de uitgangspunten voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie zijn geregeld in de verordening ex artikel 212 Gemeentewet. In de verordening zijn onder andere de algemene doelstellingen voor de financiering (in- en uitgaande geldstroom) en de richtlijnen en limieten van de financieringsfunctie en het risicobeheer opgenomen. Op 18 april 2017 is de Financiële Verordening Waalre 2017 vastgesteld.

Treasurystatuut

Het Treasurystatuut regelt de sturing, de beheersing, de verantwoording en het toezicht op de contante en girale geldstromen en de hieraan verbonden risico's.

In het Treasurystatuut zijn de volgende onderdelen voor de gemeente Waalre geregeld:

- treasurybeleid;
- uitvoering treasury-activiteiten;
- planning- en control cyclus;
- interne en externe controle.

Het Treasurystatuut Waalre is op 18 oktober 2016 door de Raad vastgesteld.

Uitgangspunten treasury-activiteiten

Voor de meerjarenramingen 2019-2022 hanteert de gemeente Waalre de volgende uitgangspunten voor treasury-activiteiten:

- Waalre gaat behoedzaam om met haar financiële middelen. In overeenstemming met de Wet Fido en het Treasurystatuut vindt het uitzetten van geldmiddelen en het aangaan en verstrekken van leningen en garanties alleen plaats voor de uitoefening van de publieke taak. De financiële risico's voor Waalre zijn daarbij minimaal.
- Op basis van de liquiditeitsbegroting wordt de financieringsbehoefte bepaald. De uitvoering van de financieringsbehoefte dient plaatst te vinden binnen de geldende wet- en regelgeving.

Financieringsbehoefte

In 2017 en 2018 zijn 3 langlopende geldleningen afgesloten voor de aankoop van de Brede School Aalst en het Zonnepanelen project. In het 1^e halfjaar van 2018 was het noodzakelijk om kasgeldleningen af te sluiten i.v.m. financieringstekorten. Na juli zijn alle kasgeldleningen afgelost en nieuwe kasgeldleningen zijn niet meer noodzakelijk. De reden ervan is, dat er een uitkering is geweest van het btw-compensatiefonds van € 2,9 miljoen en grondverkopen van € 2,5 miljoen. Vanaf juli 2018 is er sprake van een financieringsoverschot. Een liquiditeiten prognose over 2019 tot en met 2022 blijkt, dat er een tijdelijk financieringstekort is maar vanaf 2021 er weer een positief saldo bestaat.

Financieringsbehoefte (bedragen * € 1.000)				
Per datum	1-1-2019	1-1-2020	1-1-2021	1-1-2022
Financieringssaldo	-1.810	-1.540	25	2.018
	<i>tekort</i>	<i>tekort</i>	<i>overschot</i>	<i>overschot</i>

Bij een financieringstekort geldt op dit moment een rentepercentage voor kortlopende leningen (< 1 jaar) van ca. -0,35 % (maandelijkse kasgeldlening) en voor langlopende leningen (> 1 jaar) van ca. 1,75%.

Renteoverzicht

Conform de BBV wordt sinds de begroting 2017 binnen Waalre alleen nog gerekend met werkelijke rentelasten. In onderstaand rekenschema staat de prognose voor 2019 voor Waalre opgenomen.

Rente schema

a.	De externe rente over de korte en lange financiering	116.814		
b.	De externe rente baten	-/-	<u>0</u>	
	Totaal door te rekenen externe rente			116.814
c.	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorgerekend	-/-	0	
	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	<u>116.814</u>	
	Saldo door te rekenen externe rente		-/-	<u>116.814</u>
				0
d1.	rente over eigen vermogen		0	
d2.	rente over voorzieningen* (gewaardeerd op contante waarde)		<u>39.793</u>	
	De aan taakvelden toe te rekenen rente		+/-	<u>39.793</u>
				<u>39.793</u>
e.	De werkelijke aan taakvelden toegerekende rente			-/- <u>39.793</u>
f.	Renteresultaat op treasury			<u><u>-</u></u>

*Zie overzicht reserves en voorzieningen.

Rente toerekening (toelichting schema)

De rente die in het bovenstaande rekenschema is opgenomen, is toe te rekenen aan de brede school Ekenrooi (€ 103.495) en het zonnepanelenproject (€ 13.319).

De rente (€ 39.793) over de voorzieningen heeft betrekking op de personele voorzieningen, en het rentepercentage van 1,629% is voorgeschreven door het Rijk. Voor toekomstige personele verplichtingen moet een voorziening worden opgezet. De stand van de voorziening wordt bepaald op basis van een contante waarde van de personele verplichtingen.

Paragraaf E Bedrijfsvoering

Waar gaat de paragraaf over

De bedrijfsvoering omvat zaken als personeel en organisatie, informatie(voorziening), financiën, communicatie, juridische zaken en dienstverlening. Waalre streeft een efficiënte, doelmatige en kwalitatief hoogwaardige bedrijfsvoering na. Dit is van groot belang bij het kunnen uitoefenen van de controlerende taak van de raad. Dit lukt alleen met een betrouwbare en transparante informatievoorziening.

Volgens de vastgestelde verordeningen legt het college verantwoording af over de bedrijfsvoering aan de raad. Op basis van wettelijke voorschriften geeft de paragraaf Bedrijfsvoering inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens.

In de onderstaande tabel staan de beleidsindicatoren op het gebied van bedrijfsvoering:

Beleidsindicatoren			Gemeente / referent	2016	2017	2018	Bron/ laatste monitoring
Nr	Indicator	Omschrijving					
1	Formatie	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	5,5 (93,3 fte)	5,4 (92,8 fte)	5,5 (93,28 fte)	Eigen gegevens en pers. Monitor AO fonds gemeenten 2017
			Gelijke gemeenten	8,0	8,4	Niet beschikbaar	
2	Bezetting	Het aantal fte per 1000 inwoners	Waalre	4,9 (83,6 fte)	5 (85,7 fte)	5 (84,8 fte)	Eigen gegevens en Pers. Monitor AO fonds gemeenten 2017
			Landelijk	8,4	8,5	Niet beschikbaar	
3	Apparaatskosten	Middelen voor personeel, huisvesting, materieel, automatisering e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken.	Waalre	€ 450	€ 482	€ 509 (raming)	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	
4	% externe inhuur	Kosten externe Inhuur als % van totale loonsom	Waalre	12-15%	8,01%	19% (raming)	Eigen gegevens en Pers. monitor AO fonds gemeenten 2017
			Gelijke gemeenten	15%	15%	Niet beschikbaar	
5	Overhead	Het % overhead kosten ten opzichte van de totale lasten.	Waalre	17,8 %	12,2%	14,6% (raming)	Eigen gegevens
			Landelijk	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.	

Organisatie (algemeen)

Wat willen we bereiken?:

We beogen een zelfstandige netwerkgemeente met een daadkrachtige ambtelijke organisatie te zijn die in contact staat met de samenleving en bijdraagt aan het versterken van de lokale democratie en dienstverlening aan de inwoners van Waalre. Onze interne organisatiestructuur is flexibel, kwalitatief en toekomstbestendig, zodat effectief en efficiënt ingespeeld kan worden op ontwikkelingen in de samenleving bijvoorbeeld op het gebied van ICT, communicatie en financiën. Hierbij wordt het concept 'Het Nieuwe Samenwerken' gehanteerd. Uitgangspunt is een duurzaam financieel gezonde organisatie. We hebben kwalitatief hoogwaardige en efficiënte werkprocessen die aansluiten bij de behoefte van de (interne en externe) klant. De gemeente Waalre werkt op steeds meer beleidsterreinen samen met andere gemeenten en partijen. Dat is goed voor de kwaliteit van de dienstverlening en voor de gemeentelijke financiën.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Alle bedrijfsonderdelen werken volgens het principe 'Het Nieuwe Samenwerken', waarbij onderlinge afstemming en verbondenheid centraal staat. Het nieuwe samenwerken betreft de gehele organisatie (dit is verder uitgewerkt onder de thema's personeel, ICT, communicatie, juridische kwaliteitszorg en financiën).
- De bedrijfsprocessen zijn zodanig ingericht dat deze het functioneren van netwerkgemeente ondersteunen. Optimalisering en kwaliteitsverbetering is conform planning voortgezet.
- De werkplekken zijn zodanig ingericht dat ontmoeten gefaciliteerd wordt en plaats en tijd ongebonden werken mogelijk is.
- Er is een open en benaderbare cultuur en initiatieven en ontwikkelingen in de samenleving worden gefaciliteerd.
- Horizontaal toezicht tussen raad en college is versterkt en het verticale toezicht (door Rijk of provincie) staat meer op afstand.

Jaar 2019

- In 'Het Huis van Waalre', ons nieuwe multifunctioneel gemeentehuis, krijgt 'Het Nieuwe Samenwerken' zijn definitieve vorm. Het gebouw is ingericht op basis van de principes van 'Het Nieuwe Samenwerken' waarbij ontmoeten gefaciliteerd wordt en tijd en plaats ongebonden werken mogelijk is.
- Er wordt uitvoering gegeven aan het in 2018 opgestelde Organisatieplan en de daaraan gelieerde strategische personeels-, communicatie- en burgerparticipatieplannen.
- De gewenste cultuur (gericht op (intern en regionaal) samenwerken en faciliteren van burgerparticipatie) wordt in 2019 verder doorgezet door middel van gerichte opleidingen en ontwikkelingstrajecten.
- Het zaakgericht werken is verder doorontwikkeld. Het generiek zaakgericht werken is verder geoptimaliseerd. Meerdere processen waaronder het besluitvormingsproces en de omgevingsvergunning zijn met het zaakstelsel gedigitaliseerd.

Personeel

Wat willen we bereiken?:

Personeel dat in staat is om uitvoering te geven aan de taken en ontwikkeling die voortkomt uit "Samenwerken aan een sterker Waalre" waarbij de nadruk ligt op het 'Van Buiten naar Binnen werken'.

De gemeente Waalre wil een goed werkgever zijn die investeert op duurzame inzetbaarheid, vitaliteit en persoonlijke ontwikkeling. De organisatie heeft oog voor de wensen en behoeften van de medewerkers en biedt arbeidsvoorwaarden die passen bij de veranderende maatschappij en arbeidsmarkt.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2019-2022

We richten ons op de volgende speerpunten:

- **Leiderschapsontwikkeling:** we zorgen ervoor dat het MT in staat is om sturing te kunnen geven door een programma voor leiderschapsontwikkeling in aansluiting op "Samenwerken aan een sterker Waalre".
- **Goed werkgeverschap:** we positioneren de gemeente Waalre als aantrekkelijke werkgever binnen de regio, waar ruimte is voor ontwikkeling zodat medewerkers graag bij ons blijven werken of voor ons willen komen werken. Ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, blijven we in staat om de juiste mensen aan ons te binden.
- **Performancemanagement:** met behulp van de gesprekscyclus zorgen we voor een open, resultaatgerichte werkcultuur waar medewerkers zich optimaal kunnen ontwikkelen en daarmee eenieder een bijdraagt aan "Samenwerken aan een sterker Waalre".
- **Samenwerking:** we zoeken naar samenwerking om elkaar te versterken zowel intern, als met derden.

Jaar 2019

- Er is een strategisch organisatieplan en een strategisch personeelsbeleid opgesteld met bijbehorend uitvoeringsprogramma, inclusief leiderschapsontwikkeling en een cultuurtraject passend bij 'de Kracht van Waalre' (Van buiten naar binnen; burgerparticipatie).
- We hebben de vaste formatie en de flexibele schil op sterkte gebracht waarbij bewuste keuzes zijn gemaakt voor een stabiele organisatie. Totale personele lasten € 7.719.000. Daarnaast is er nog een flexibel in te zetten inhuurbudget van € 153.000, bedoeld voor onvoorzien en vervanging bij ziekte.
- "Samenwerken aan een Sterker Waalre" is vertaald in uitgewerkte kerncompetenties/kernwaarden waarbij duidelijk is welke vaardigheden en welk gedrag van alle medewerkers van de gemeente Waalre wordt verwacht.
- **Arbo:** er is uitvoering gegeven aan de acties die zijn voortgekomen uit de risico-inventarisatie en -evaluatie (RIE&E) die in 2018 gehouden is.
- Voor de invoering van de nieuwe ambtenarenwet is ingevoerd (WNRA: Wet Normalisering Ambtenaren)

Financiën, Planning & Control

Wat willen we bereiken?:

Een financieel sluitende meerjarenbegroting is en blijft uitgangspunt. Informatieverstrekking aan college en raad is steeds adequaat. We blijven financieel gezond en schuiven geen tekorten naar de toekomst. We zijn en blijven in control en we verschaffen inzicht in verplichtingen en risico's.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Verbeteren van de Planning en Control cyclus.
- Risico's beperken door intensiveren van risicomanagement en interne controle.
- Financiële verordening(en) herzien.
- Actief blijven sturen op een sluitende begroting.

Jaar 2019

- Er zijn duidelijke, eenvoudige, actuele en transparante afspraken over de P&C-cyclus gemaakt met de nieuwe Raad;
- Met de accountant is een "risicoscan" gedaan naar de huidige processen. Naar aanleiding hiervan is zover mogelijk nog in 2018 de Verbijzonderde Interne Controle uitgevoerd. Hierdoor is het zelfcontrolerend vermogen vergroot.
- Het zelfcontrolerende vermogen is vergroot door frequentere gesprekken tussen organisatie en de interne auditfunctionarissen over de belangrijkste risico's en beheersmaatregelen.

Communicatie

Wat willen we bereiken?:

Inwoners weten wat we als gemeente doen en ze waarderen wat we doen. Dat is het resultaat van een communicatieve organisatie en een communicatief bestuur, die luisteren naar en verbinding maken met hun omgeving. Samen zijn wij Waalre: Wij Waalre.

De uitrol van het strategisch communicatieplan heeft vorm gekregen. Communicatie is een primair proces van de (beleids)medewerkers/ projectleiders en bestuur en is veranderd van zenden/informereren naar betrokkenheid creëren.

De reputatie van Waalre is versterkt door profilering. Team communicatie transformeert van generalisten naar adviseurs met specifieke aandachtsgebieden en draagt bij aan het resultaat van de organisatie.

Wat gaan we ervoor doen

Periode 2019-2022

- Waalre staat bekend als een betrouwbare gemeente die daadwerkelijk open staat, de dialoog aangaat en van harte samenwerkt.
- Drie programmalijnen uit het Strategisch Communicatieplan zijn uitgevoerd:
- De reputatie en profilering van Waalre zijn versterkt
- Burgerparticipatie en interactie staan centraal. Er is invulling gegeven aan de faciliterende rol op het gebied van burgerparticipatie.
- De organisatie is communicatiever. Bestuur en organisatie hebben advies en coaching gekregen bij het oppakken van hun communicatierol.

Jaar 2019

- Waalre Academy is opgericht: trainingen, inspiratiesessies om de communicatiecompetenties van de organisatie te versterken.
- Het project 'Helder taalgebruik in brieven' is opgestart.
- Er is geëxperimenteerd met nieuwe vormen van burgerparticipatie.
- Er zijn diverse toolboxes en checklists beschikbaar voor burgerparticipatie
- De inzet van Social Media is geoptimaliseerd.
- Plan waarmee het verhaal van Waalre duidelijker gekoppeld wordt aan het merk Waalre.
- Issuemanagement is opgezet.
- Er zijn diverse activiteiten uitgevoerd die de reputatie van Waalre als woongemeente versterken.
- Voorbereidingsplannen voor het 100-jarig bestaan.
- Opvolging concept 'Wij Waalre'.

ICT en informatievoorziening

Wat willen we bereiken?:

ICT-beleid dat is geactualiseerd en mede zorgdraagt voor de realisatie van de ambities uit het uitvoeringsprogramma "Samen werken aan een sterker Waalre" en het landelijke uitvoeringsprogramma "Digitale agenda 2020". Het faciliteert het van buiten naar binnen werken en burgerparticipatie.

Een betrouwbare, flexibele en toekomstbestendige ICT-architectuur en infrastructuur.

Een professionele beheerorganisatie en optimalisering van sturingsprocessen voor betere regie op samenwerking met ICT-partners.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Het ICT-beleid is geactualiseerd.
- Implementeren van het verplichte landelijk uitvoeringsprogramma Digitale agenda 2020 bestaande uit 4 thema's:
- Stuurinformatie
- Collectieve infrastructuur en inkoop
- Dienstverlening en bedrijfsvoering
- Informatiebeveiliging en privacy (zie hier voor de aparte paragraaf)
- Doorontwikkelen van het zaakgericht en digitaal werken.

- Implementeren van een betrouwbare ICT-infrastructuur.
- Realiseren van een toekomstbestendig applicatielandschap waarbij applicaties doelmatig en efficiënt ingezet kunnen worden.
- Inrichten van een professionele beheerorganisatie en beheerprocessen, gebruikmakend van beproefde raamwerken.

Jaar 2019

- Er is een geactualiseerd informatiebeleidsplan opgesteld, inclusief uitvoeringsplan.
- Het bestaande applicatie landschap is in beeld gebracht en de ICT-architectuur is beschreven.
- Er is gestart met de inventarisatie van de beheerorganisatie en de benodigde processen.
- In de Basisregistratie Grootchalige Topografie (BGT) is de registratie verbeterd.
- De werkprocessen BAG (Basisregistratie Adressen Gebouwen), VTH (Vergunningen Toezicht Handhaving) en WOZ (Wet Waardering Onroerende Zaken) zijn op elkaar afgestemd, zodat gebruik gemaakt kan worden van dezelfde basisgegevens.
- Het integraal objectgericht werken verder uitgewerkt.
- Er is een duidelijk beeld wat de gevolgen zijn van de invoering van de Omgevingswet op het gebied van applicaties en data.

Informatieveiligheid

Wat willen we bereiken?:

Een (informatie) veilige digitale en analoge dienstverlening staat centraal. Hiervoor voeren we een informatieveiligheidsbeleid dat voldoet aan het landelijke normenkader, de landelijke Baseline Informatieveiligheid voor Nederlandse Gemeenten (BIG). De organisatie is zich bewust van de risico's die het werken bij de gemeente Waalre met zich meebrengt en treft daarvoor de nodige maatregelen.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Er is een informatieveiligheidsbeleid opgesteld;
- De landelijke informatieveiligheidskaders worden gevolgd en waar nodig geïmplementeerd.
- Transparantie over informatieveiligheid wordt verstrekt door de ENSIA (Eenduidig Normatiek Single Informatieaudit). Deze is verplicht en wordt komende jaren verder uitgebreid;
- De organisatie is zich bewust van veiligheidsrisico's en weet deze te beheersen. Dit door het nemen van maatregelen;
- Jaarlijks wordt het informatieveiligheidsplan opgesteld en wordt het plan geëvalueerd.

Jaar 2019

- Er is voldaan aan de ENSIA (Eenduidig Normatiek Single Informatieaudit) 2018;
- Het Informatieveiligheidsplan 2019 is uitgevoerd, waaronder het uitzetten en uitvoeren van BIG-maatregelen en het uitvoeren van een bewustwordingscampagne;
- Het is voor de organisatie duidelijk wat ieders verantwoordelijkheden, rollen en taken in het kader van informatieveiligheid.
- De beheerders kunnen werken met het beheerssysteem.

Privacy

Wat willen we bereiken?:

Ons belangrijkste toetsingskader op het gebied van privacy is de Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG). Transparantie voor burgers en medewerkers over welke gegevens we voor welke doeleinde verwerken staat hierin centraal en wij dienen daarbij de rechten van burgers en medewerkers te borgen. Hiervoor is nodig dat de organisatie bewust omgaat met de veelheid aan privacygevoelige informatie van burgers en medewerkers.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Er is een privacy beleidskader opgesteld.
- Er is een bewuste afweging gemaakt waar de gemeente Waalre voldoet aan de AVG-wetgeving en waar bewust wordt afgeweken.
- De PIA's (Privacy Impact Analyses) zijn door de organisatie uitgevoerd en de uitkomsten zijn verwerkt in concrete verbeterplannen die waar mogelijk zijn uitgevoerd.
- Eventuele datalekken worden opgelost.
- Door blijvende aandacht op het onderwerp privacy is het bewustwordingsniveau gestegen binnen de gehele organisatie.

Jaar 2019

- Het privacy plan 2019 is uitgevoerd (o.a. opzet van een verwerkersregister, procedure en registratie van verwerkersovereenkomsten).
- Door middel van campagnes is het bewustwordingsniveau verhoogd binnen de gehele organisatie.
- Voorkomende datalekken zijn opgelost.
- Er is gestart met het houden van PIA's (Privacy Impact Analyses).
- De rollen, taken en verantwoordelijkheden op het gebied van privacy zijn helder belegd binnen de organisatie.

Juridische kwaliteitszorg

Wat willen we bereiken?:

Het behouden en, waar nodig verbeteren, van de juridische kwaliteit van voorstellen en besluiten.

Wat gaan we er voor doen

Periode 2019-2022

- Het verhogen van het bewustzijn inzake (juridische) risico's en juridische kennis.
- Organisatiebreed medewerkers faciliteren om de juridische kwaliteit te garanderen en waar nodig te verhogen.

Jaar 2019

- In 2019 is gestart met de herinrichting van de juridische kwaliteitszorg.
- De collegiale afstemming is bevorderd.
- Er is geïnvesteerd op verbreding van kennis in de organisatie, bijvoorbeeld door het organiseren van opleidingen en kennisbijeenkomsten.
- Advisering bij de start van strategische, gevoelige en gecompliceerde dossiers, projecten en trajecten is verankerd in de werkprocessen.

Dienstverlening

Publieke dienstverlening is de voorkant van de gemeentelijke organisatie. Het omvat het verstrekken van diverse producten en diensten aan inwoners, bedrijven en instellingen zoals reisdocumenten, subsidies, rijbewijzen en vergunningen. Aan de voorkant van de gemeentelijke organisatie kunnen inwoners ook terecht met een melding over de openbare ruimte

Wat willen we bereiken?:

- Het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening voor inwoners, bedrijven en instellingen als één van de belangrijkste speerpunten van de gemeente.
- We willen een moderne, persoonlijke en efficiënte dienstverlening voor onze inwoners bieden. We willen onze inwoners positief verrassen, denken vanuit het perspectief van de inwoner en daarbij sluiten we zoveel mogelijk aan bij de hostmanship-gedachte.
- Klantvragen worden snel, doelmatig, helder en kwalitatief goed afgehandeld, zoveel mogelijk in één keer aan de voorkant van de organisatie.
- Inwoners kunnen zelf bepalen via welk kanaal en wanneer ze dienstverlening afnemen van de gemeente. Dit kan via verschillende kanalen (schriftelijk, telefonisch, digitaal, persoonlijk), waarbij de aandacht over de verschillende kanalen gelijk verdeeld wordt. Waar de Waalre naar ook binnenkomt, hij/zij kan uitgaan van een gelijke dienstverleningskwaliteit.
- Meer vrijheid en speelruimte voor inwoners o.a. om te bouwen, ondernemen of te organiseren (deregulering). De organisatie stelt zich professioneel, open, stimulerend en faciliterend op en zoekt steeds de aansluiting bij de eigen kracht van inwoners en stelt grenzen wanneer dat echt nodig is. Het uitgangspunt is vertrouwen in onze inwoners met appèl op hun eigen verantwoordelijkheid.
- De dienstverlening is zodanig ingericht dat het voor de inwoner duidelijk is dat de gemeente één organisatie is, met één stem naar buiten treedt en de inwoner weet wat hij/zij kan verwachten en waar hij/zij het antwoord op zijn/haar vraag kan vinden.
- De privacy is zo goed mogelijk gegarandeerd; (zorg-gerelateerde) persoonsgegevens zijn veilig bij de gemeente.

Wat gaan we er voor doen?:

Periode 2019-2022

- Verder ontwikkelen van onze digitale en fysieke (website, social media, telefoon, post en balie) dienstverlening op basis van de vastgestelde dienstverleningsnota. Hierbij is een goede bestuurscultuur (interactief proces) bewerkstelligd met aandacht voor een inclusieve samenleving.
- Het begrip "van buiten naar binnen werken" is doorvertaald in de dienstverlening.
- Onze Dienstverlening is conform de dienstverleningsnota ingericht volgens de volgende uitgangspunten:
 - excellente dienstverlening
 - inwoners bepalen zelf via welk kanaal en wanneer ze onze dienstverlening afnemen;
 - de inwoner wordt in een passende omgeving ontvangen;
 - we gaan uit van vertrouwen en benaderen vraagstukken vanuit een positief uitgangspunt (deregulering);
 - onze communicatie is duidelijk, open en modern;
 - we treden als één organisatie naar buiten.

- Voor omvangrijke en/of complexe vraagstukken worden inwoners zoveel mogelijk gekoppeld aan een casemanager.
- Zoveel mogelijk taken worden aan de voorkant van de organisatie afgehandeld, waarbij de inwoner in één handeling bediend wordt.
- Inwoners kunnen de meest voorkomende producten en diensten digitaal aanvragen.
- De website optimaal inrichten op het gebied van interactieve communicatie en digitale dienstverlening. Onze site is voor alle doelgroepen toegankelijk en gebruiksvriendelijk ingericht en sluit bovendien aan bij de meest voorkomende vragen producten/diensten die inwoners hebben (toptaken). Dit betekent dat de belangrijkste informatie/producten waar inwoners behoefte aan hebben, op uitstekende wijze geraadpleegd en afgehandeld kunnen worden.

Jaar 2019

- Onze dienstverlening is verder doorontwikkeld en verbeterd, gericht op de uitgangspunten zoals vastgelegd in de dienstverleningsnota; een gastvrije organisatie;
- De organisatie staat als een gelijkwaardige partner naast haar inwoners. We staan hierbij meer dan ooit dicht bij onze inwoners;
- We ondernemen klantvriendelijk en hebben oog voor de menselijke bejegening van onze klanten. Pijlers hierbij zijn een positieve houding, vertrouwen, onderlinge interesses en belangstelling voor elkaar;
- We werken op afspraak. Dit biedt duidelijkheid voor onze klanten en betekent een efficiënte bedrijfsvoering. Tevens wordt het gevoel van de wachtende klant hiermee voorkomen.
- Door meten en evalueren worden de goede onderdelen zichtbaar en wordt duidelijk op welke onderdelen verbetering wenselijk is;
- De leesbaarheid van de gemeentelijke informatie en brieven wordt verbeterd en optimaal toegankelijk gemaakt.

Paragraaf F verbonden partijen

Een verbonden partij is een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente Waalre een bestuurlijk en/of een financieel belang heeft. Van een financieel belang is sprake indien Waalre risico loopt met aan deze partijen beschikbaar gestelde middelen of als Waalre aangesproken kan worden als de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van bestuurlijk belang is sprake als Waalre zeggenschap heeft, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht.

Visie op de verbonden partijen

In de toekomstvisie De Kracht van Waalre heeft het gemeentebestuur van Waalre uitgesproken zich via twee sporen verder te ontwikkelen: Via het spoor van burgerparticipatie en via het spoor van regionale samenwerking. Hierover is het volgende opgenomen: "Wij werken intensief en effectief samen in de regio op thema's die de lokale gemeenschap overschrijden. We zijn een betrokken en betrouwbare partner voor medeoverheden en andere regionale partners. Wij leveren overtuigende meerwaarde voor de regio door een kwalitatief hoogstaande woonomgeving te bieden die aantrekkelijk is voor hooggekwalificeerd (inter-)nationaal talent in onder meer de hightech sector, waardoor onze regio concurrerend blijft ten opzichte van andere regio's die dergelijk talent willen aantrekken".

De evaluaties die in de Metropoolregio Eindhoven en het Stedelijk Gebied Eindhoven hebben plaatsgevonden hebben invloed op hoe de samenwerking zich de komende tijd gaat ontwikkelen. Het Stedelijk Gebied heeft inmiddels een nieuwe Samenwerkingsagenda vastgesteld en een convenant dat de wijze van samenwerken regelt. In het kader van de Update is op dit moment een Samenwerkingsakkoord in de maak. Het streven is dit vast te stellen in maart 2019.

De verbonden partijen van Waalre

Waalre heeft bestuurlijke en financiële belangen in verschillende verbonden partijen. Deze verbonden partijen voeren beleid uit voor de gemeente. De gemeente geeft als het ware de verbonden partijen opdracht. Waalre houdt beleidsmatige en financiële verantwoordelijkheid ten aanzien van deze partijen. Er zijn drie soorten verbonden partijen: gemeenschappelijke regelingen, deelnemingen en overige verbonden partijen.

Allereerst wordt hierna kort toegelicht wat het onderscheid tussen deze drie soorten verbonden partijen is en welke verbonden partijen Waalre kent. Vervolgens wordt per verbonden partij toegelicht wat het doel van de verbonden partij, hoe Waalre participeert en waar van toepassing wat de financiële situatie van de verbonden partij is en welke risico's Waalre eventueel loopt. Voor de financiële situatie van de verbonden partij wordt uitgegaan van de begroting 2019. Onderaan deze paragraaf volgt tot slot een beknopt overzicht van de baten en lasten in 2019 gemoeid met de verbonden partijen.

Gemeenschappelijke regelingen

De gemeente heeft een overeenkomst met partijen op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen. De gemeente neemt deel in het algemeen bestuur en betaalt mee. Verbonden partijen beschikken over reserves om risico's op te kunnen vangen. Het risico van gemeenschappelijke regelingen bestaat uit het deel dat de gemeente verhoudingsgewijs inneemt in het eventuele liquidatiesaldo van een samenwerkingsverband. Door de afvaardiging in het Algemeen Bestuur van het samenwerkingsverband behoudt Waalre invloed en nemen financiële risico's af. De jaarverslagen van de verbonden partijen komen na beoordeling door het college in de raad.

Het is wenselijk binnen gemeenschappelijke regelingen zoveel mogelijk dezelfde kaders af te spreken ten aanzien van financiële onderwerpen, zodat colleges en gemeenteraden hier eenduidiger regie op kunnen voeren. De vier grote gemeenschappelijke regelingen (MRE, ODZOB, GGD en VRBZO) hebben hier een notitie over voorbereid. Het betreft indexerings-uitgangspunten en bestuurlijke planning. Een verdere harmonisering wordt nagestreefd, zoals op het gebied van tussentijdse rapportages, nota reserves en voorzieningen en de nota risicomangement.

Waalre is deelnemer in de volgende gemeenschappelijke regelingen:

- A. Metropoolregio Eindhoven (MRE) te Eindhoven
- B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) te Eindhoven
- C. GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- D. Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost te Eindhoven
- E. Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen te Veldhoven
- F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE) te Eindhoven
- G. PlusTeam te Geldrop

Deelnemingen

De gemeente heeft aandelen en stemt zelf in de aandeelhoudersvergadering.

Voor Waalre betreft dit:

- a. Bank Nederlandse Gemeenten te Den Haag

Samenwerkingsverbanden

De gemeente werkt samen in andere constructies dan een deelneming of een gemeenschappelijke regeling. Bijvoorbeeld als lid van een stichting, of op basis van een convenant. De gemeentelijke bijdrage is verschillend. De bijdrage varieert van de inzet van uren voor bestuursondersteuning tot kosten van een lidmaatschap of kosten voor afname van diensten.

Waalre neemt deel aan de volgende samenwerkingsverbanden:

- I. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven
- II. Convenant Veldhoven
- III. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost Brabant (BIZOB) te Oirschot
- IV. Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven
- V. Dommelvallei+ te Mierlo
- VI. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum te Eindhoven
- VII. Veiligheidshuis te Eindhoven

Gemeenschappelijke regelingen

A. Metropoolregio Eindhoven (MRE)

De Metropoolregio Eindhoven is vanuit het SRE doorontwikkeld tot een bestuurlijk platform met een smalle servicegerichte organisatie. Een samenwerkingsverband dat regionale vraagstukken op het gebied van economie, infrastructuur en ruimte behartigt, alsmede het beheer van investeringsfondsen verzorgt.

Er heeft in 2017 een evaluatie van de MRE plaatsgevonden, die geleid heeft tot de Update MRE, een lopend proces waarin de samenwerking opnieuw gedefinieerd wordt. Inmiddels zijn de vier samenwerkingsthema's bepaald, namelijk Economie, Mobiliteit, Energietransitie en Transitie Landelijk Gebied. Het streven is in maart 2019 een nieuw Samenwerkingsakkoord vast te stellen. Hieruit zal een inwonersbijdrage voortvloeien. Het is te vroeg om te kunnen aangeven of die lager of hoger zal zijn dan op dit moment.

Bestuurlijke en financiële participatie

Bij het nieuwe Samenwerkingsakkoord hoort een aangepaste governance. Het is te vroeg om al te kunnen aangeven hoe die er uit gaat zien. De formele besluitvorming in het kader van de Gemeenschappelijke Regeling ligt op dit moment bij het Dagelijks Bestuur en het Algemeen Bestuur, waarin de gemeente Waalre door de burgemeester wordt vertegenwoordigd. Via de Raadstafel 21, een adviesorgaan waar raadsleden van alle deelnemende gemeenten zitting hebben, kunnen gemeenteraden uit de regio invloed uitoefenen. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van het inwonertal. Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

De benodigde weerstandscapaciteit heeft een directe relatie met de activiteiten van de organisatie Metropoolregio Eindhoven. In 2019 zijn de uitvoerende projecttaken van het oude SRE volledig afgebouwd en resten alleen de nog werkzaamheden vanuit de nieuwe netwerkorganisatie, het Regionaal Historisch Centrum en voor (het landgoed) Gulbergen. De risico's van Gulbergen worden afgedekt door de voorziening Gulbergen. De risico's die voortvloeien uit de andere reguliere werkzaamheden worden afgedekt door de Algemene reserves. De Metropoolregio Eindhoven kent als gevolg van de transformatie aanzienlijke frictiekosten. De opdracht is om deze in het tijdvak tot 2020 volledig af te bouwen. Voor de afbouw zijn de risico's voor het overgrote deel afgedekt door de vorming van voorziening Reorganisatie SRE (besluit Regioraad juni 2013). Bij het bepalen van de hoogte van de voorziening wordt uitgegaan van een jaarlijkse afbouw van 20 procent. Als deze afbouw niet wordt gerealiseerd, ontstaat een tekort in de voorziening en zal een aanvullende storting nodig zijn. De voorziening wordt jaarlijks bij het opstellen van de jaarrekening in samenspraak met de accountant beoordeeld op toereikendheid. Uw gemeenteraad heeft in zijn zienswijze op de begroting 2019 van de MRE zorg uitgesproken over de solvabiliteitsratio en heeft gevraagd om maatregelen. De nieuwe taken en de daarbij behorende nieuwe governance zullen een ander financieel plaatje met zich meebrengen. De planning is vooralsnog in maart 2019 het Samenwerkingsakkoord in werking te laten treden. De begroting MRE voor 2019 is reeds vastgesteld. Hierin is geen rekening gehouden met gewijzigde inhoud en governance. Deze zullen via begrotingswijzigingen verwerkt moeten worden. Daarnaast is de toekomst van het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven is op dit moment onderwerp van onderzoek en hoe en waar deze taken belegd zullen worden is vooralsnog onzeker.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen Vermogen	€ 5.106.000	€ 4.037.912
Vreemd Vermogen	€ 22.401.000	€20.344.823
Resultaat	€ 711.000	€ 388.648

B. Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)

De Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB) vervult namens de provincie en de gemeenten in de regio Zuidoost-Brabant publieke taken met als doel een kwalitatief hoogstaande publieke leefomgeving: een openbare ruimte die vrij is van hinder en gevaar.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van ODZOB wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 1.577.000	€ 1.577.000
Vreemd vermogen	€ 8.443.000	€ 5.055.000
Resultaat boekjaar	0	0

C. Gemeenschappelijke Regeling GGD Brabant-Zuidoost

Doel van deze regeling is de behartiging van belangen van de deelnemende gemeenten op het gebied van gezondheid(szorg).

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het Algemeen- en Dagelijks Bestuur door een lid van ons college (portefeuillehouder). Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en op basis van de omvang van de gemeente voor collectieve taken. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Door een negatief resultaat in 2017 werd het beschikbare weerstandsvermogen van de GGD ongewenst laag in verhouding tot de benodigde weerstandscapaciteit om de risico's af te dekken. Dit heeft ertoe geleid dat in 2018 de bijdrage van de gemeenten eenmalig is verhoogd. De Gemeente Waalre heeft in haar zienswijze aangegeven dat ze zich zorgen maakt over de lange termijn positie van de GGD. Het Algemeen Bestuur van de GGD heeft op 4 juli 2018 besloten om maatregelen te onderzoeken met als doel de GGD voor de toekomst financieel stabiel te maken. In de meerjarenbegroting 2019-2022 van de gemeente Waalre wordt de jaarlijkse gemeentelijke bijdrage aan de GGD opgenomen conform de vastgestelde begroting 2019 van de GGD.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 3.037.000	€ 2.555.000
Vreemd vermogen	€ 13.903.000	€ 12.195.000
Resultaat boekjaar	€ 293.000	€ - 129.000

D. Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)

Doel van deze gemeenschappelijke regeling is dat de Veiligheidsregio de belangen behartigt van de gemeenten in het samenwerkingsgebied op de terreinen van:

- Brandweezorg;
- Ambulancezorg;
- Geneeskundige hulpverlening bij ongevallen en rampen;
- Rampenbestrijding en crisisbeheersing.

Bestuurlijke en financiële participatie

Het Algemeen Bestuur van de Veiligheidsregio bestaat uit de burgemeesters van de gemeenten binnen de Veiligheidsregio. De burgemeester vertegenwoordigt zijn gemeente in de veiligheidsregio en legt verantwoording af aan zijn eigen gemeenteraad. Deelnemende gemeenten betalen jaarlijks een bijdrage op basis van de verwachte opdrachtverlening en deels op basis van de omvang van de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

In 2017 zijn de loonkosten (als gevolg van cao-verhoging, pensioenpremie stijging en IKB) hoger dan primair begroot en ook hoger dan gecompenseerd via de gemeentelijke bijdragen. Deze ontwikkeling zet zich voort in 2018 en 2019. In 2017 en 2018 is het structurele tekort met incidentele middelen gedekt. Voor de bijdrage 2019 zijn de gemeenten gevraagd akkoord te gaan om de autonome stijging van de loonkosten te laten compenseren door een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. Van de structureel geraamde hogere loonkosten van €1.355.000 compenseren gemeenten €1.014.000 via een verhoging van de gemeentelijke bijdrage. Het restant van € 341.000 wordt in 2019 niet structureel gecompenseerd. Bij het formuleren van de Kadernota 2020 wordt in beeld gebracht hoe de indexering voor 2020 e.v. uitvalt.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 9.172.324	€ 7.561.112
Vreemd vermogen	€ 21.997.539	€ 44.767.394
Resultaat boekjaar	€2.412.471	€ 951.982

E. Gemeenschappelijke regeling Regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen

Samen met negen andere gemeenten draagt Waalre in deze gemeenschappelijke regeling zorg voor de uitoefening van de taken en bevoegdheden die volgens artikel 17 van de Wet op het Primair onderwijs aan de gemeenteraden zijn opgedragen.

Bestuurlijke en participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in het regionaal samenwerkingsverband openbaar basisonderwijs De Kempen door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Risico

Verbonden partij in bestuurlijke zin. Er bestaat geen financiële verbondenheid. Waalre loopt geen financieel risico.

F. Gemeenschappelijke regeling Werkvoorzieningschap Regio Eindhoven (GRWRE)

De GRWRE heeft twee bedrijven in zich, namelijk de Ergon voor de uitvoering van de Wsw/ Lks en beschut werk en het Participatiebedrijf voor de re-integratie.

Doel van deze regeling is het uitvoeren van de (oude) Wet sociale werkvoorziening (Wsw) en de (nieuwe) Participatiewet (-re-integratie, loonkostensubsidies en beschermt werken) voor de deelnemende gemeenten (Waalre, Eindhoven, Veldhoven, Valkenwaard en Heeze-Leende. De deelnemende gemeenten dragen de GRWRE op de Wsw en de Participatiewet voor hen uit te voeren aan de hand van een door de GRWRE opgesteld Strategisch Plan.

Bestuurlijke en financiële participatie

Waalre is vertegenwoordigd in het algemeen bestuur door twee leden van het college van burgemeester en wethouders. De bijdrage van deelnemende gemeenten is voornamelijk gebaseerd op de omvang van de opdracht vanuit de gemeente. Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er bestaat een risico betreffende de omvorming van Sw-bedrijven in het kader van de Participatiewet. Wanneer de GRWRE-verlies maakt, moeten deelnemende gemeenten dit opvangen. Op basis van de (begrote) financiële positie en resultaten van de GRWRE, wordt op dit moment geen reëel financieel risico voor Waalre ingecalculeerd.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 9.620.000	€ 10.335.000
Vreemd vermogen	€ 6.280.000	€ 6.197.000
Resultaat boekjaar	€ 903.000	€ 907.000

G. PlusTeam

Op 1 januari 2015 is het PlusTeam van start gegaan. Een Gemeenschappelijke Regeling (bedrijfsvoeringsorganisatie) die samen met Geldrop-Mierlo is afgesloten om alle inwoners van Waalre en Geldrop-Mierlo op een adequate wijze te kunnen ondersteunen in het gehele brede maatschappelijke veld. Dit op basis van de visienota "Persoonlijk en Dichtbij" en het basismodel CMD/PT-model. In het PlusTeam werken gespecialiseerde professionals, die ingezet worden als de hulpvraag dusdanig complex is dat deze het CMD ontstijgt.

Bestuurlijke en financiële participatie

Met de wijziging van de Gemeenschappelijke Regeling in 2016 is de bestuurlijke vertegenwoordiging gewijzigd. In het Algemeen Bestuur hebben drie collegeleden zitting waaronder de burgemeester, in het Dagelijks Bestuur twee collegeleden, waarvan één als (vice-)voorzitter. De afspraak over de financiële bijdrage voor het PlusTeam is dat Geldrop-Mierlo 70% van de loonsom draagt en Waalre 30%. Voor de bijdrage van Waalre in 2017 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf. In 2018 is op basis van de jaarrekening van het Plus Team een andere verdeelsleutel overeengekomen (75% voor Geldrop-Mierlo en 25% voor Waalre).

Risico

Omdat het PlusTeam geen weerstandscapaciteit heeft, worden risicobedragen behorend bij de risico-inventarisatie van het PlusTeam in de jaarrekening en begroting van de gemeenten opgenomen. Voor de gemeente Waalre is het risico PlusTeam ingeschat op € 37.500.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	0	0
Vreemd vermogen	0	0

Resultaat boekjaar	€ 182.000	€ 40.147
Aandeel Waalre	€ 55.000	€ 12.044

Deelnemingen

a. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Doel

De BNG is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de inwoner.

Aandeel

De gemeente Waalre heeft een financieel belang in de BNG middels 6.318 aandelen die zij bezit met een nominale waarde per aandeel van € 2,50. Over het jaar 2017 is een nettowinst van EUR 393 miljoen beschikbaar voor uitkering van dividend en toevoeging aan reserves. Het dividendpercentage is verhoogd van 25% naar 37,5%. Het dividend over 2017 bedraagt € 2,53 per aandeel van nominaal €2,50 (2016: EUR 1,64 per aandeel). Dat is voor Waalre in totaal € 15.795,-.

Bestuurlijke participatie

De burgemeester vertegenwoordigt de gemeente in de algemene aandeelhoudersvergaderingen. Verder heeft de gemeente zeggenschap in de BNG via het stemrecht op de aandelen (1 stem per aandeel).

Risico

Het risico is enerzijds de waardevastheid van deze aandelen. Anderzijds wordt de jaarlijkse dividenduitkering structureel als opbrengst geraamd. Deze raming baseert men op eerder ontvangen uitkeringen en aangekondigde beleidsontwikkelingen. Een lager dividend houdt dus een risico in. Het gaat voor Waalre echter om te lage bedragen om te spreken van een reëel financieel risico.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	01-01-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 4.486.000	€ 4.953.000
Vreemd vermogen	€ 149.483.000	€ 135.041.000
Dividend Waalre	€ 10.362	€ 15.795

Samenwerkingsverbanden

I. Samenwerkingsovereenkomst Werk en Inkomen Veldhoven

Per 1 juni 2012 waren taken op het terrein van Werk en Inkomen ondergebracht bij de gemeente Eindhoven op het Werkplein Mercado. Vanaf 1 januari 2018 zijn deze taken ondergebracht bij de gemeente Veldhoven. Samenwerking met Veldhoven sluit beter aan bij onze toekomstvisie en Veldhoven is een meer gelijkwaardige en natuurlijke partner voor Waalre. De visie van "persoonlijk en dichtbij" kan door de samenwerking met Veldhoven, lokaal binnen het CMD, beter worden ingericht. Verder past de schaal van Veldhoven beter bij die van Waalre. Hierdoor wordt er een meer betrokken samenwerking verwacht welke leidt tot een goede en op maat geleverde dienstverlening aan onze inwoners.

Financiële bijdrage

De gemeente Veldhoven wordt op basis van een bedrag per persoon vergoed voor haar werkzaamheden, net als Eindhoven voorheen. In 2018 was dit een bijdrage van € 409.444,-. Bij de

totstandkoming van deze paragraaf was het exacte bedrag voor 2019 nog niet bekend. De verwachting is dat dit vergelijkbaar is met het bedrag van 2018.

In een Samenwerkingsovereenkomst is afgesproken dat de gemeente Veldhoven alle uitvoeringshandelingen en –besluiten krachtens de onderstaande regelingen uitvoert:

- Participatiewet
- Besluit Bijstandsverlening Zelfstandigen
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
- Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
- Wet gemeentelijke schuldhulpverlening

Risico

De uitvoering van bovenstaande betreft open einde regelingen. De hoogte van de uitkering vanuit het rijk voor de Participatiewet (zogenaamde BUIG-gelden) wordt gebaseerd op het aantal uitkeringen dat de gemeente twee jaar voor het begrotingsjaar moest uitkeren. Indien minder uitkeringen door de gemeente hoeven te worden uitgekeerd in het begrotingsjaar, betekent dit een voordeel voor de gemeente. Indien meer uitkeringen door de gemeente worden uitgekeerd, betekent dit een nadeel voor de gemeente. Waalre loopt hierdoor financieel risico. De vangnetuitkering biedt gemeenten financiële compensatie voor grote tekorten op het budget van de Participatiewet. Ze kunnen de compensatie aanvragen als het tekort groter is dan 5%. Daarbij geldt een getrapte opbouw: is het tekort tussen 5% en 10%, dan is de compensatie de helft. Boven de 10% wordt alles volledig gecompenseerd. De verwachting is dat het resterende financiële risico voor Waalre kan worden opgevangen binnen de begroting.

II. Convenant Veldhoven

De afgelopen periode is op diverse terreinen de samenwerking met de gemeente Veldhoven gezocht en gevonden. Het betreft onder andere toezicht en handhaving, rampenbestrijding en de website. Beide gemeenten zien hierin een kans om elkaar verder te versterken. Deze samenwerking is in november 2016 (in een heel lichte vorm) geformaliseerd middels een convenant. Op het gebied van ICT is ook samengewerkt. Deze samenwerking wordt op dit moment herzien.

Financiële bijdrage

De afspraak in het convenant is dat indien de samenwerking tot gevolg heeft dat er onderling of naar derden verplichtingen worden aangegaan, dat hierover nadere afspraken gemaakt worden waartoe in beide colleges wordt besloten. Afhankelijk van de mate van samenwerking en daarmee samenhangende kosten/risico's wordt hierbij een (juridische) vorm gekozen, bijvoorbeeld een samenwerkingsovereenkomst. Dit is gebeurd op het gebied van werk en Inkomen. De kosten en risico's worden daarmee per samenwerkingsthema vastgesteld.

III. Stichting regionale inkoop samenwerking Zuidoost-Brabant (BIZOB)

Bizob is ons regionale inkoopbureau. Om de inrichting meer toekomstbestendig te maken zijn op 1 januari 2017 de Statuten gewijzigd. De doelstelling en de governance zijn gewijzigd. De doelstelling is: "Het behalen van voordelen voor de Aangeslotenen onder meer op financieel, kwalitatief, en procesmatig gebied, onder andere door het in standhouden van een inkoopbureau en voorts door het verrichten van al hetgeen met een en ander direct of indirect verband houdt of daartoe bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin van het woord"

De kaders voor het inkopen van goederen, diensten en werken zijn vastgelegd in ons inkoopbeleid.

Bestuurlijke en financiële participatie

Voorheen was de gemeente Waalre in het bestuur vertegenwoordigd door de gemeentesecretaris en door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder). Op basis van de gewijzigde Statuten vertegenwoordigt vanaf 1 januari 2017 wethouder Van Holstein niet alleen Waalre in het stichtingsbestuur, maar is hij gekozen om de gemeenten in het cluster Dommelvallei+ te vertegenwoordigen (Heeze-Leende, Cranendonck, Geldrop-Mierlo, Nuenen en Son en Breugel). Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Het financiële risico voor de deelnemende gemeenten aan de stichting bestaat hoofdzakelijk uit de personeelslasten van de concerninkopers. Het risico voor de stichting is eveneens beperkt, doordat de gemeenten minimaal vier jaar capaciteit inkopen, de personele capaciteit bij vermindering van het aantal uren ingeperkt kan worden en de vaste kosten relatief laag zijn. Resultaten komen ten goede aan de aangesloten gemeenten. De hoogte van het bedrag per gemeente wordt via de verdeelsleutel van afgenomen dagdelen bepaald.

Vermogenspositie en resultaat (in EUR)	1-1-2017	31-12-2017
Eigen vermogen	€ 645.523	€ 666.145
Vreemd vermogen	€ 513.495	€ 575.175
Resultaat boekjaar	€ 177.764	€ 297.590

IV. Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven

Het recent vastgestelde convenant vormt de basis voor een intensieve samenwerking in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Partners zijn: Eindhoven, Helmond, Geldrop-Mierlo, Nuenen, Best, Oirschot, Son en Breugel, Veldhoven en Waalre. Het Stedelijk Gebied heeft als belangrijkste opdracht om de ambities van Brainport 2020 en de doorontwikkeling daarvan te faciliteren, middels hoogwaardige werkgebieden, een gevarieerd, wervend woonmilieu en een aansprekend pakket aan voorzieningen op terreinen als kunst, cultuur, sport en recreatie.

Bestuurlijke en financiële participatie

Een evaluatie van het Stedelijk Gebied heeft in 2017 plaatsgevonden. Deze heeft de basis gevormd voor een nieuwe Samenwerkingsagenda en een nieuw convenant.

Het convenant omvat afspraken tussen gemeentebesturen over de afstemming en uitvoering van de uitoefening van ieders toekomstige publiekrechtelijke bevoegdheden. Het convenant heeft een looptijd van 2018 tot 2025. Er is een Bestuurlijk Platform bestaande uit één collegelid per deelnemende gemeente. Daarnaast zijn er portefeuillehouder-overleggen tussen portefeuillehouders uit de gemeenten voor de thema's Ruimte, Wonen, Werken en Voorzieningen& Evenementen

Risico

Er werkt een secretariaat voor en in opdracht van het collectief van samenwerkende partners. De gemeenten zijn op basis van inwoneraantal gezamenlijk verantwoordelijk voor de financiering. Er wordt verantwoording afgelegd aan het Bestuurlijk Platform Stedelijk Gebied Eindhoven en er wordt geen afzonderlijke jaarrekening opgesteld. In de huidige structuur is geen sprake van langlopende verplichtingen, eigen of vreemd vermogen. Het financiële risico voor Waalre is daarmee zeer beperkt.

V. Dommelvallei+

De gemeenten Geldrop-Mierlo, Nuenen, Son en Breugel en Waalre (Dommelvallei+) werken samen in het kader van de transitie Awbz, Jeugdzorg en de veranderingen binnen het sociale domein. Waalre levert hiervoor de projectleider. Dommelvallei+ werkt hierbij samen met de 21 gemeenten uit het voormalige SRE-gebied.

Bestuurlijke en financiële participatie

De gemeente Waalre is vertegenwoordigd in de stuurgroep (bestuurlijk opdrachtgever) door een lid van het college van burgemeester en wethouders (portefeuillehouder).

Formeel is er voor Waalre geen sprake van een verbonden partij. Waalre neemt slechts diensten af van de Dommelvallei tegen betaling.

Risico

Door de samenwerking te zoeken worden de risico's verkleind die onvermijdelijk met de transitie binnen het sociaal domein samenhangen, omdat hier sprake is van open einde regelingen. Er wordt bijvoorbeeld gezamenlijk ingekocht. Voor het opvangen van financiële risico's binnen het sociaal

domein bestaat een algemene reserve sociaal domein. De provincie beoogt een herindeling van Nuene met Eindhoven. De beoogde ingangsdatum is januari 2021. Onduidelijk is welke gevolgen deze ontwikkeling hebben voor de samenwerking in de Dommelvallei +. Uiteraard worden deze ontwikkelingen nauwgezet gevolgd.

VI. Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)

Het RIEC beoogt de verdere ontwikkeling van de regionale samenwerking naar een structurele bestuurlijke en geïntegreerde aanpak van de georganiseerde misdaad in de regio.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio in afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

VII. Veiligheidshuis

Het Veiligheidshuis richt zich op ketensamenwerking binnen thema's relationeel geweld, jeugd, nazorg ex-gedetineerden en veelplegers. Het is er voor complexe probleemsituaties waar dwang, vaak gecombineerd met zorg, gewenst is. Indien nodig neemt het Veiligheidshuis tijdelijk de regie. Het Veiligheidshuis kan ook aansluiten bij een lokaal casuoverleg. Ze denken mee, coördineren en kunnen informatie opvragen die men lokaal niet heeft.

Bestuurlijke en financiële participatie

Vanuit het Veiligheidsoverleg Oost-Brabant is een stuurgroep ingesteld voor de aansturing van het Veiligheidshuis. Hierin worden burgemeesters uit de regio afgevaardigd. Waalre heeft momenteel geen vertegenwoordiger in die stuurgroep. Waalre heeft het samenwerkingsconvenant ondertekend. Voor de bijdrage van Waalre in 2019 wordt verwezen naar het overzicht onder aan deze paragraaf.

Risico

Er is geen sprake van financieel risico.

Overzicht bijdragen verbonden partijen in Euro's *

Verbonden partijen gemeente Waalre:	2017	2018	2019
Metropoolregio Eindhoven (MRE)	€ 230.800	€ 226.507	€ 230.648
Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant (ODZOB)	€ 58.906	€ 66.877	€ 78.020
GGD Brabant-Zuidoost te Eindhoven	287728	269738	278722
Veiligheidsregio Brabant-Zuidoost (VRBZO)	€ 670.509	€ 647.000	€ 686.912
Regionaal samenwerkingsverband openbaar onderwijs De Kempen	N.v.t.	N.v.t.	N.v.t.
Gemeensch. regeling Werkvoorzieningsschap Regio Eindhoven (GRWRE)**	€ 1.249.543	€ 1.115.692	€ 1.155.692
Plus Team	€ 524.727	€ 541.636	€ 481.283
Samenwerkingsverband Werk & Inkomen Veldhoven***	€ 420.470	€ 409.444	€ 409.444
Convenant Veldhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
Bureau Inkoop en Aanbestedingen Zuidoost Brabant (BIZOB)	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk
Convenant Stedelijk Gebied Eindhoven	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk	Projectafhankelijk
Dommelvallei+	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk	Dienstaafhankelijk
Regionaal Informatie- en Expertise Centrum (RIEC)	€ 8.700	€ 9.000	€ 9.562
Veiligheidshuis	€ 4.200	€ 4.500	€ 4.094
	€ 3.455.583	€ 3.290.394	€ 3.334.377

* Prijsindexering vindt voor de vier grote GR-en plaats obv Beleidsnotitie kaders P&C-documenten.

N.B. Kosten ODZOB kennen variabel deel in verzoektaken

N.B. VRBZO heeft voor 2019 een extra compensatie opgevoerd voor gestegen loonkosten

*** Bedrag 2018. Ministerie moet preciese bedrag 2019 bij opstellen van deze begroting nog bekendmaken.

**** In 2017 waren de taken Werk en Inkomen nog ondergebracht bij de gemeente Eindhoven

Bedrag 2019 is bedrag 2018. Preciese bedrag bij opstellen van deze begroting nog niet bekend

Paragraaf G Grondbeleid

Waar gaat de paragraaf over

Grondbeleid is een instrument om ruimtelijke doelstellingen te bereiken. Die doelstellingen liggen op het terrein van de volkshuisvesting, ruimtelijke ordening, economische ontwikkeling, openbare ruimte, infrastructuur, natuur en recreatie. De gemeente geeft in deze paragraaf een overzicht van de lopende en toekomstige projecten, de control en beheersing, alsmede de kaders van het grondbeleid.

Visie en beleid

Nota Grondbeleid

In 2010 is de Nota Grondbeleid door uw raad vastgesteld, met als uitgangspunt het concept 'sturend grondbeleid'. De gemeente voert faciliterende grondpolitiek, maar waar nodig actief grondbeleid. Bij elke gebiedsontwikkeling is sprake van onderhandeling en een overeenkomst tussen de gemeente en een of meerdere marktpartij(en). Uitgangspunt is dat met de marktpartij(en) een anterieure overeenkomst wordt overeengekomen. De gemeente hanteert met betrekking tot gronduitgifte marktconforme grondprijzen en bepaalt per plan de meest geschikte grondprijsmethode. In de tweede helft van 2018 zal een herziene nota Grondbeleid worden voorgelegd ter besluitvorming.

Nota Kostenverhaal

In november 2014 heeft uw raad de volgende beleidsnota's vastgesteld: Nota Kostenverhaal, beleidsnota Rood-met-groen en de beleidsnotitie Uitwerking Rood-met-groeninstrumentarium. Bij de vaststelling van de Nota Reserves en Voorzieningen in december 2015 zijn daarbij de volgende bestemmingsreserves ingericht:

- *Fonds Sociale Woningbouw*
- *Regio fonds (fonds Ruimtelijke Ontwikkelingen)*
- *Lokaal fonds (fonds Bovenwijkse Voorzieningen)*
- *Fonds Landschappelijke kwaliteit (ihkv kwaliteitstoelage natuur)*

In genoemde beleidsnota's zijn tarieven opgenomen die worden gevraagd bij zowel particuliere als gemeentelijke bouwplannen. Het kostenverhaal bij particuliere plannen vindt bij voorkeur plaats via privaatrechtelijke/anterieure overeenkomsten. Het exploitatieplan geldt als stok achter de deur. Begin 2019 zal de beleidsnota Kostenverhaal worden geactualiseerd en ter vaststelling worden aangeboden. In de actuele nota zullen dan gewijzigde tarieven zijn bepaald, zullen de effecten van nieuwe regelgeving zijn verwerkt en wordt inzage gegeven in de ontwikkelingen van de wetgeving waarin de wijze van omgaan met kostenverhaal is vastgelegd.

Pachtbeleid

In september 2017 is het nieuwe pachtbeleid door de raad vastgesteld. Dit is vanaf 1-1-2018 geïmplementeerd. Het beleid is voornamelijk geactualiseerd vanwege gewijzigde wet- en regelgeving.

Woningbouwprogramma en woningmarkt

Het woningbouwprogramma is gebaseerd op het Afsprakenkader Wonen 2017, zoals overeengekomen met alle gemeenten in het Stedelijk Gebied Eindhoven. Het gewenste woningbouwprogramma is tevens gebaseerd op de prognose van bevolking en woningbehoefte, zoals die door de provincie Noord-Brabant periodiek wordt opgesteld.

De provinciale prognose van de groei van de woningbehoefte geeft voor de komende 10 jaar nog een groei van de eigen behoefte. Doelstelling is om deze groei in principe te realiseren op de beschikbare inbreidingslocaties (o.a. 't Hazzo en omgeving, Brabantia-terrein, Schoonoordstraat, winkelcentrum De Programmabegroting 2019

Voldijn, herontwikkeling kantoor aan Gestelsestraat, verbouw 't Laar etc.). De woningbouwplannen op de uitbreidingslocaties Waalre-noord en Ekenrooi-zuid zullen in navolging van de regio-afspraken een meer exclusieve woonomgeving krijgen. De vraag is of Ekenrooi-zuid of fase 3 van Waalre-noord eerst in ontwikkeling wordt genomen.

Het woningbouwprogramma wordt voor een deel gerealiseerd op locaties, die de gemeente zelf in exploitatie heeft. Daarnaast wordt een groot deel ook gerealiseerd door particuliere ontwikkelingen. Het programma voor de periode 2019-2028 is opgenomen in de tabel.

Bouwprogramma 2019-2028											
jaar van oplevering	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	Totaal
Gemeente projecten	42	73	50	60	60	60	50	50	50	50	545
Particuliere projecten (groot)	93	150	165	54	0	0	0	0	0	0	462
Particuliere projecten (klein)	14	6	10	0	10	10	10	10	10	10	90
Projecten nog niet in ontwikkeling	0	0	0	20	10	10	10	10	10	10	80
TOTAAL	149	229	225	134	80	80	70	70	70	70	1177
Procentueel	13%	19%	19%	11%	7%	7%	6%	6%	6%	6%	100%

Voor de korte termijn (4 jaar) zijn concrete locaties in ontwikkeling, zowel op grond van de gemeente als particuliere ontwikkelingen. Voor de langere termijn zullen nog extra locaties in ontwikkeling moeten worden genomen. Hiervoor zijn meerdere mogelijkheden in beeld, zowel op inbreidings- als uitbreidingslocaties. Keuzes hierin worden pas later genomen om flexibel te zijn, zodat goed kan worden gereageerd op mogelijk nieuwe ontwikkelingen op de woningmarkt. Het is op dit moment goed merkbaar dat de woningmarkt weer is aangetrokken: de verkoopprijzen blijven stijgen.

Bouwgronden in exploitatie

Actieve en nieuwe grondexploitaties

In januari en februari 2018 zijn respectievelijk de grondexploitatie De Bleek 1 en grondexploitatie Trolliuslaan en omgeving nieuw geopend en vastgesteld door de raad. Later in 2018 zal een nieuwe grondexploitatie Gezondheidscentrum Hoeveland worden opgesteld en ter vaststelling aan de raad worden aangeboden. De gemeente is nog in de initiatief- en haalbaarheidsfase voor de herontwikkelingen in centrum Aalst, Den Hof. In 2018 zal nader onderzocht worden of, en zo ja, voor welk projectgebied van centrum Den Hof een grondexploitatie moet worden geopend. De verwachting is dat eind 2018 of in 2019 ook een nieuw en/of aangepaste grondexploitatie voor de volgende fase van Waalre-noord aan de gemeenteraad zal worden voorgelegd.

Rente- en inflatieparameters in grondexploitatie

Voor de berekening van grondexploitatie-resultaten wordt met de volgende parameters gerekend:

Parameters grondexploitaties	Jaarrekening 2017	Begroting 2019	Mutatie
Kosteninflatie	2,5%	2,5%	0,0%
Opbrengsteninflatie uitgifte	0,0%	0,0%	0,0%
Opbrengsteninflatie overig	0,0%	0,0%	0,0%
Rekenrente	0,0%	0,0%	0,0%

De gemeente moet op basis van nieuwe BBV-regelgeving de werkelijk betaalde rente voor grondexploitatieprojecten toerekenen. De benodigde investeringen die in de huidige grondexploitatie geraamd zijn, financiert de gemeente nog met eigen middelen. De te hanteren rekenrente is dan ook nog 0%. Indien voor grondexploitatie-investeringen toch externe financiering wordt aangetrokken zal de het rentepercentage aangepast worden. Inflatieparameters zijn trendcijfers en zijn in 2019 nog ongewijzigd. Deze zijn behoudend, volgens het voorzichtigheidsprincipe, bepaald. De rekenparameters hebben betrekking op de resterende looptijd. Voor het merendeel van de lopende grondexploitaties zijn reeds uitgifteprijs met de kopende partij overeengekomen, tegen een marktconforme prijs op moment van verkoop. Rekening houden met een opbrengststijging is in die situatie niet opportuun. Daarnaast geldt dat met de jaarrekening de kosten en opbrengsten waar nog geen overeenkomsten voor zijn gesloten, worden geactualiseerd aan de hand van het nieuwe prijspeil (in overleg met vakdisciplines zoals civiel techniek) dat aansluit bij het lopende jaar.

Tussentijdse winstneming grondexploitaties in 2018

Het BBV geeft nieuwe voorschriften voor winstneming in grondexploitaties. Het BBV geeft aan dat de 'percentage of completion'-methode toegepast moet worden. De gemeente Waalre heeft in haar financiële verordening opgenomen dat de gemeente alleen maar winst neemt als opbrengsten groter zijn dan de kosten dus dat er sprake is van winst in een grondexploitatie zodra deze wordt afgesloten. In verband met het moeten toepassen van de nieuwe voorschriften in de BBV leidt dit tot een andere manier van tussentijds winstnemen in 2018 voor de lopende grondexploitaties. De gemeente zal nu tussentijds winstnemen van de grondexploitatie indien al kosten zijn gerealiseerd, maar ook opbrengsten zijn gerealiseerd. Door toepassing van de methode is de verwachting dat circa € 1,3 miljoen tussentijds winst kan worden genomen in 2018 uit drie actieve grondexploitaties. In de volgende alinea wordt inzichtelijk hoe groot de geprognostiseerde winstneming per grondexploitatie is.

Mutaties actieve grondexploitaties in 2018

Onderstaande tabel geeft de financiële effecten weer van de actualisatieslag van de actieve grondexploitaties in 2018. De resultaten zijn gecorrigeerd met een verplichte tussentijdse winstneming. In de tabel staat naast het verwachte eindresultaat op moment van afsluiten van de grondexploitatie ook de mutatie van het eindresultaat door het actualiseren van de gegevens van de grondexploitatie. De tabel toont daarnaast de hoeveelheid nog te maken kosten en nog te realiseren opbrengsten in de resterende exploitatieperiode.

Actieve grondexploitatie	Eindwaarde bij jaarrek. 2017	Nog te maken kosten na 1-1-2019	Nog te realis. opbrengsten na 1-1-2019	Eindwaarde bij jaarrek. 2018	Tussentijdse winstneming in 2018	Mutatie eindwaarde na winstneming
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 1.768.049	€ 4.658.706	€ 9.893.063	€ 1.217.563	€ 495.834	€ -54.652
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 443.077	€ 188.168	€ -	€ 311.831	€ 135.059	€ 3.813
Centrumplan Waalre-dorp	€ -713.720	€ 547.506	€ 665.740	€ -718.691	€ -	€ -4.971
Ekenrooisestraat	€ 782.265	€ -297.792	€ -	€ 148.653	€ 633.612	€ -
De Bleeck	€ 169.848	€ 102.181	€ 725.000	€ 168.108	€ -	€ -1.740
Trolliuslaan e.o.	€ -139.491	€ 870.604	€ 1.199.050	€ -139.491	€ -	€ -
Totaal	€ 2.310.028	€ 6.069.373	€ 12.482.853	€ 987.973	€ 1.264.505	€ -57.550

In de volgende alinea's worden per project de mutaties van het eindresultaat toegelicht.

Waalre Noord fase 1 & 2 (complex 54)

Na oplevering van het appartementengebouw De Meeris is in 2018 de vuilstort heringericht als park. Ook de financiering en de invulling van het horecapunt zal in 2018 duidelijkheid geven voor het initiëren van de grondoverdracht en het bestemmingsplan proces.

De woningbouw op locatie Heistraat-noord fase 2 is 2018 gestart en de woningen worden in 2019 opgeleverd.

Voor de gronden ten zuiden van de Heistraat is een stedenbouwkundig plan vastgesteld en een anterieure overeenkomst afgesloten. In 2018 is het bestemmingsplan voor deze locatie in procedure gebracht. Eind 2018 zullen de woningen in verkoop worden gebracht.

Voor fase 2 van de Heistraat zuid wordt een stedenbouwkundig plan ontwikkeld op basis van het Afsprakenkader Wonen in het Stedelijk Gebied. Hier zal conform de nieuwe Woonvisie een meer exclusief woonmilieu worden ontwikkeld.

Eikenlaan/Berkenlaan (complex 52)

Het bouwperceel aan de Berkenlaan is verkocht aan een ontwikkelaar die het perceel, binnen de kaders van het geldende bestemmingsplan, een invulling wil geven met een vijftal grondgebonden woningen. De benodigde omgevingsvergunning is verleend in 2018, de realisatie van de woningen zal naar verwachting het grootste deel van 2019 in beslag nemen. Ten behoeve van de woningen zal de Berkenlaan door de gemeente verhard en heringericht worden.

Centrumplan Waalre-dorp (complex 57)

Met de gerealiseerde herinrichting van de Markt en de verkoop en beoogde nieuwe invulling van de voormalige bibliotheek aan de Markt 21 zijn grote stappen gezet in het kader van de uitvoering van de Centrumvisie Waalre-dorp. Nu cafetaria 'Het houten kietje' is verplaatst naar de overzijde van de Bergstraat en het bouwwerk is verwijderd kunnen de functionele en stedenbouwkundige kaders voor de invulling van de driehoek (Bergstraat-Willibrorduslaan-Blokvenlaan) verder worden uitgewerkt. Om een nieuwe invulling mogelijk te maken zal hoogstwaarschijnlijk het vigerende bestemmingsplan moeten worden aangepast.

Ekenrooisestraat (complex 33)

De seniorenwoningen in het CPO-project zijn allen opgeleverd en bewoond. De vijf bouwkavels zijn ook verkocht en deze woningen worden vanaf 2018 worden opgeleverd. De oplevering van het openbaar gebied is in 2019 gereed.

De Bleeck (complex 70)

Op 23 januari 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met de uitgangspunten en grondexploitatie ten behoeve van de herontwikkeling van het perceel aan de Bleeck 1. In 2018 is de afgebrande woning op het perceel gesloopt. In 2019 zal een deel van het perceel worden verkocht ten behoeve van de bouw van een woning. Voor het resterende perceel zal een bestemmingsplan worden opgesteld om een tweede woning mogelijk te maken. De verkoopopbrengst is nog onzeker maar het streven is om minimaal een budgetneutrale verkoop te regelen.

Trolliuslaan (complex 71)

Op 6 februari 2018 heeft de gemeenteraad ingestemd met de uitgangspunten en grondexploitatie ten behoeve van de herontwikkeling van het gebied rondom het huidige gemeenschapshuis en sporthal 't Hazzo. In het gebied is, na de uit te voeren sloop van het gemeenschapshuis, een herontwikkeling voorzien, waarbij sprake is van de realisatie van (sociale) huurwoningen, een herinrichting van het openbaar gebied en de realisatie van een nieuwe kantine/ ontmoetingsruimte bij de bestaande, te handhaven, sporthal. De uitwerking van de plannen is in volle gang, naar verwachting zal begin 2019 de eerste fase van de realisatie worden gestart.

Boekwaardeprognose

Onderstaande tabel presenteert de prognose van de ontwikkeling van de boekwaarde voor de periode van 31-12-2017 tot en met 31-12-2018 voor de actieve grondexploitaties. De verwachting is dat in 2018 is voor zo'n € 3,1 mln aan kosten worden gemaakt en zo'n € 1,8 mln aan grondopbrengsten en exploitatiebijdragen worden gerealiseerd. De gemeente heeft per 31-12-2017 dan nog een saldo van € 4,8 mln aan netto-investeringen terug te verdienen. Het project Ekenrooisestraat (Beekdael) heeft inmiddels een boekwinst. Gerealiseerde opbrengsten zijn al hoger dan de gemaakte kosten per 31-12-2017.

Projectnaam	Boekwaarde	Mutaties	Mutaties	Boekwaarde
	31-12-2017	kosten '18	opbrengsten '18	31-12-2018
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 4.506.308	€ 1.414.339	€ 2.681.122	€ 3.239.525
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 30.850	€ 194.203	€ 869.230	€ -644.177
Centrumplan Waalre--dorp	€ 1.028.182	€ 596.188	€ 823.033	€ 801.337
Ekenrooisestraat	€ -794.290	€ 797.913	€ 490.211	€ -486.588
De Bleeck	€ -	€ 454.711	€ -	€ 454.711
Trolliuslaan e.o.	€ -	€ 453.836	€ -	€ 453.836
Totaal	€ 4.771.050	€ 3.911.190	€ 4.863.596	€ 3.818.644

De investeringen in Waalre-Noord zijn voornamelijk het woonrijp maken van Park de Meeris en The Lodge (Heistraat Noord fase 2). Daarnaast is een hoeveelheid plankosten (een verzamelterm die betrekking heeft op gemeentelijke apparaatskosten, waaronder die voor 'voorbereiding-, toezicht- en uitvoeringskosten') en onderzoekskosten geboekt. De uitvoering van de herinrichting van de Markt was

in 2017 in volle gang. Er is dus een aanzienlijke hoeveelheid civiele kosten geboekt met de nodige planbegeleiding- en planuitvoeringskosten. De kosten voor Ekenrooisestraat bestaat hoofdzakelijk uit de tussentijdse winstneming, maar ook uit de restant bouwrijpmaakkosten van het plangebied. De opbrengsten betreffen een betaling van de waarborgsom voor een te verkopen bosvilla, de opbrengst van de verkoop van pand aan Markt 21 is gerealiseerd, de aanbetaling van de grond voor de villa's aan de Eiken-/Berkenlaan is ontvangen en de grondopbrengsten van de verkoop van de CPO-kavels en enkele vrije kavels zijn gerealiseerd in 2017.

Winstprognose

Van de per 1-1-2018 actief zijnde grondexploitaties zijn de volgende eindresultaten berekend:

Projectnaam	Resultaat	Tussentijdse winstneming	Tussentijdse winstneming	NCW	Eindwaarde per 31 december van jaar					
	excl. winst	t/m 2017	in 2018	1-1-2019	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Waalre Noord Fase 1 & 2	€ 1.995.053	€ 281.656	€ 495.834	€ 1.217.563						€ 1.217.563
Eikenlaan/Berkenlaan	€ 450.850	€ 3.960	€ 135.059	€ 311.831	€ 311.831					
Centrumplan Waalre-dorp	€ -704.599	€ -	€ -	€ -704.599		€ -718.691				
Ekenrooisestraat	€ 1.436.344	€ 654.079	€ 633.612	€ 148.653	€ 148.653					
De Bleeck	€ 168.108	€ -	€ -	€ 168.108	€ 168.108					
Trolliuslaan e.o.	€ -134.074	€ -	€ -	€ -134.074			€ -139.491			
Totaal	€ 3.211.682	€ 939.695	€ 1.264.505	€ 1.007.482	€ 628.592	€ -718.691	€ -139.491	€ -	€ -	€ 1.217.563

Als alle nog lopende grondexploitatie-projecten gerealiseerd zijn, dan heeft de gemeente € 3,2 mln winst gerealiseerd, waarvan in 2017 al € 0,94 mln winst genomen is conform regelgeving. De nog te realiseren winst na 1-1-2018 is geprognostiseerd op € 2,3 mln, waarvan vooralsnog de verwachting is dat eind 2018 hiervan 1,3 mln tussentijds kan worden genomen.

NB: de gemeente hanteert een rentepercentage van 0%, daarom zijn de netto contante waarde (NCW) resultaten gelijk aan de eindresultaten op einddatum. Voor negatieve grondexploitaties schrijft het BBV voor dat het maximale meerjarige streefpercentage voor de inflatie in de eurozone moet worden toegepast, en die bedraagt momenteel 2%. Vandaar dat de negatieve grondexploitaties een ander netto contante waarde resultaat presenteren dan de eindwaarde.

Effecten Vennootschapsbelasting

De gemeente is per 1 januari 2016 voor de ondernemingsactiviteiten vpb-plichtig. Een van die activiteiten is het voeren van een grondexploitatie. Berekeningen op basis van de huidige interpretatie van de wetgeving laten zien dat voor 2016 circa € 4.000 aan belasting zal moeten worden betaald. Deze uitkomst is echter nog verre van zeker. Diverse uitgangspunten moeten nog worden overlegd met de Belastingdienst. EY heeft namens de gemeente uitstel gevraagd tot november 2018. De gemeente wil graag meer helderheid krijgen in enkele fiscale uitgangspunten en hoe De Belastingdienst bepaalde uitgangspunten hanteert. In de periode 2017-2020 is een te betalen vpb van totaal € 62.400 berekend. Deze uitkomst wordt als risicobedrag opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen van deze jaarrekening.

Overige grondstoffen

De gemeente heeft een aantal percelen in bezit die in aanmerking komen voor woningbouwontwikkeling. Dit zijn echter eigendommen die pas op de (middel)lange termijn zullen worden opgepakt en waarvoor nog geen grondexploitatie is opengesteld. Dit betreft de locaties Waalre Noord fase 3, kavels langs de Heistraat, percelen in Ekenrooi Zuid en Boerenbondterrein. Momenteel worden deze eigendommen tijdelijk beheerd zoals in de vorm van verpacht landbouwgrond, paardenweide of tijdelijk evenemententerrein.

Waalre Noord fase 3

De gemeente heeft in het verleden enkele grondposities in dit toekomstig ontwikkelgebied strategisch aangekocht voor de realisatie van een woonwijk Waalre Noord fase 3 (conform Gebiedsvisie Waalre Noord). De gemeente wil echter eerst Waalre Noord fase 1 en 2 realiseren en regionaal is overeengekomen om fase 3 voorlopig (tot na 2025) niet in ontwikkeling te nemen. De komende jaren

wordt voor deze fase 3 nog geen planontwikkeling opgestart. Een aantal percelen zijn voor de komende tijd verpacht.

Ekenrooi Zuid

In de structuurvisie is dit gebied aangewezen als mogelijke ontwikkelingslocatie voor woningbouw. Met ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte is voor dit potentiële ontwikkelgebied een verkenning verricht. Dit gebied komt mogelijk in aanmerking voor 'Ruimte voor Ruimte' woningen. In het Afsprakenkader is aangegeven dat dit gebied versneld kan worden ontwikkeld voor een zeer exclusief woonmilieu. In 2018 wordt de gemeenteraad geïnformeerd over de ontwikkelingsstrategie.

Boerenbondterrein

De herontwikkeling van deze locatie laat nog op zich wachten. Het terrein wordt incidenteel gebruikt voor evenementen. Voorlopig zullen geen verkenning tot herontwikkeling worden gestart. Op dit moment is op het perceel een maatschappelijke functie bestemd.

Kavel langs de Heistraat in Waalre-Noord

Dit perceel, met een oppervlakte van 21.600 m², is in 2015 aangekocht via een veiling voor een totaalbedrag ad € 231.250. De gemeente heeft toen dit agrarische perceel voor circa € 10 per m² gekocht. Uit strategische overwegingen en als kans om dit perceel eventueel te gebruiken voor uitbreiding van Waalre Noord (conform gebiedsvisie) of voor grondruil. Nadat het perceel is aangekocht, is het perceel tijdelijk in beheer genomen en verpacht. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de mogelijke planuitbreiding van Heistraat Zuid fase 2. Dit perceel zou daarin betrokken kunnen worden.

Waardering grondposities

De gemeente moet elk jaar bijhouden of de grondposities in deze strategische grondvoorraad een lagere boekwaarde hebben dan de marktwaarde van de grondpositie bij de huidige bestemming. Op dit moment heeft de gemeente voor € 1,4 mln aan grondposities geïnvesteerd die voor gebiedsontwikkelingen in aanmerking komen. Uit de strategische grondvoorraad zijn geen directe financiële effecten voor de jaarrekening 2018.

Grondvoorraad	Type kavel	Kern	Sectienr	Oppervlakte (m ²)	Boekwaarde per 31-dec-18	Boekwaarde per m ²	Verwachte marktwaarde per 1-1-2019	Marktwaarde per m ²	Afwaardering	Onderbouwing
Waalre Noord fase 3	huiskavel	Waalre	A1754	4.090	€ 504.158	€ 123			€ -	
	veldkavel	Waalre	A1755	2.330	€ 103.982	€ 45	€ 646.000	€ 80	€ -	WOZ-taxatie
	veldkavel	Waalre	A4894	1.630	€ 35.860	€ 22			€ -	
	veldkavel	Waalre	A4018	4.220	€ 28.585	€ 6,77	€ 31.443	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Waalre	A4308	3.520	€ 23.843	€ 6,77	€ 26.227	€ 7,45	€ -	referentie transacties
Heistraat	veldkavel	Waalre	A2883	21.600	€ 231.250	€ 10,71	€ 231.250	€ 10,71	€ -	recente transactie
Ekenrooi Zuid	veldkavel	Aalst	A3364	4.227	€ 28.632	€ 6,77	€ 31.495	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A2905	19.585	€ 132.662	€ 6,77	€ 145.925	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3611	1.942	€ 13.154	€ 6,77	€ 14.470	€ 7,45	€ -	referentie transacties
	veldkavel	Aalst	A3704	18.380	€ 124.500	€ 6,77	€ 136.947	€ 7,45	€ -	referentie transacties
Boerenbondterrein	veldkavel	Waalre	A4705	9.825	€ 218.068	€ 22	€ 982.500	€ 100	€ -	taxatiewaarde
Totaal				91.349	€ 1.444.694	€ 15,8	€ 2.015.006		€ -	

Daarnaast heeft de gemeente het voornemen om een huis met adres Dijkstraat 2, gelegen binnen de contouren van Waalre Noord fase 3, te verkopen in 2019. Deze woning wordt met een hoeveelheid erf verkocht. Op dit moment is nog geen duidelijke verkoopwaarde te verwerken in verband met de ongesplitste WOZ-taxatie van de drie percelen en onduidelijkheid wat precies aan kaveloppervlak in de verkoop wordt gezet. Een eerste grove toets aan de strikte eisen van de BBV maakt dat een afwaardering mogelijk noodzakelijk is. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost voor de 'bestemmingsreserve grondexploitaties'. Deze wordt verderop behandeld in paragraaf G.

Pacht- en restgronden

Pachtgronden

De gemeente heeft diverse landbouwgronden in bezit. Dit is het gevolg van strategische grondaankopen uit het verleden, met als doel deze in te kunnen zetten bij grondruil,

woningbouwontwikkelingen en natuurcompensatie. Totdat deze gronden kunnen worden omgezet, wordt een deel daarvan verpacht. In 2018 is ca. 40 hectare verpacht. De opbrengsten uit de pachtcontracten waren ca. € 32.500,-. In 2019 ontstaat een nieuwe situatie. In het kader van de gebiedsontwikkeling Dommeldal de Hogt vindt eind 2018 een kavelruil plaats. Het gevolg daarvan is, dat er nog slechts ca. 15 hectare agrarische grond in eigendom van de gemeente zal zijn. Daar komt bij dat de pachtnormen per 1 juli 2018 zijn herzien, waardoor de prijs per hectare met ruim 1/3 is verlaagd van € 838 naar € 550. Per saldo wordt verwacht dat de pachtopbrengsten over 2019 nog slechts ca. € 12.500 is.

Verhuur gronden

Binnen deze post pacht valt ook de verhuur van gronden, waaronder paardenweiden. Deze is in 2019 ongewijzigd ca. € 12.500.

Restgronden

Voor restgronden wordt een passief grondbeleid gevoerd. Er is geen specifieke actieve verkoopstrategie. De gemeente verkoopt reststroken op basis van particuliere verzoeken, indien voldaan wordt aan beleidsregels. Dit levert dan ook incidenteel grondopbrengsten op. Voor de jaren 2017 en 2018 was, op grond van ervaringen uit het verleden, een opbrengst van EUR 8.000 begroot. In 2018 is voor meer dan EUR 8.000 aan restgronden verkocht.

Particuliere initiatieven

De gemeente faciliteert een toekomstig woningbouwprogramma (vanuit volkshuisvestelijk en economisch beleidsdoelstellingen) niet alleen via haar eigen bouwprojecten, maar ook via particuliere initiatieven. Hieronder volgt een korte toelichting over de grotere particuliere projecten, die de gemeente op dit moment faciliteert.

Brabantiaarterrein

De corporaties en BAN bouw zijn verenigd in de herontwikkeling van het voormalige Brabantiaarterrein. Het terrein is volop in ontwikkeling en er worden diverse typen woningen gerealiseerd. Op het resterende plandeel van 'Thuis zijn 21 grondgebonden koopwoningen gerealiseerd en nog 18 appartementen in aanbouw. De plannen op het plandeel langs de Tongelreep zijn meermaals gewijzigd, mogelijk zal een nieuw bestemmingsplan in 2019 in procedure worden gebracht.

Molenstraat/Dreefstraat

Het gebied is volledig bouwrijp gemaakt en in 2018 is gestart met de bouw van de eerste woningen die eind 2018 of begin 2019 naar verwachting zullen worden opgeleverd. Gezien het aantal te verkopen (vrije) bouw kavels zal woonrijp maken wat verder in de tijd liggen.

Gestelsestraat 16

Op het terrein Gestelsestraat 16 in Aalst staat een bedrijfsverzamelgebouw (voormalige jongensschool). In 2017 heeft een initiatiefnemer verzocht het gebouw en het achterliggende terrein te mogen transformeren tot 33 woningen, waarvan 11 sociale huurappartementen en 22 appartementen in de vrije huursector. Uw Raad heeft besloten medewerking te verlenen aan het bouwplan middels een omgevingsvergunning/ uitgebreide afwijkingsprocedure. De verwachting dat eind 2018 gestart wordt met de bouw en oplevering zal ongeveer eind 2019 zijn.

Molenstraat 8

Op het terrein Molenstraat 8 in Waalre-dorp staat een bedrijfsverzamelgebouw (de voormalige Walra-fabriek). De eigenaar wil samen met Vivent het bedrijfspand transformeren naar een woon-zorgproject. Dit project omhelst geclusterd wonen voor mensen met geheugenproblemen (dementie) met daarbij 24 uren-zorg. Het plan bestaat uit 20 appartementen, één ondernemerswoning en twee gemeenschappelijke ruimtes. Het bouwplan past niet binnen het geldende bestemmingsplan. Op het perceel zit de bestemming 'Bedrijf'. Een wijziging van het gebruik is daarom noodzakelijk om het initiatief mogelijk te maken. Aangezien het gebouw niet in bouwvolume en bouwoppervlakte wordt

vergroot kan voor de afwijking van het bestemmingsplan volstaan worden met een reguliere omgevingsvergunningsprocedure (kruimelgeval). De besluitvorming binnen deze procedure is een collegebevoegdheid. De verwachting is dat in het najaar 2018 de vergunning verleend is en de verbouw kan starten. Oplevering wordt verwacht medio eind 2019

Wonen Hartje Waalre

De woningbouw binnen het projectgebied is inmiddels volledig gereed, alle woningen en appartementen zijn opgeleverd. Nadat het gebied woonrijp is gemaakt zal het openbaar gebied conform de gesloten anterieure overeenkomst, na oplevering conform door de gemeente goedgekeurde besteks- en inrichtingstekeningen en het verstrijken van de onderhoudstermijnen, aan de gemeente worden overgedragen.

Winkelcentrum De Voldijn

De eigenaar van het winkelcentrum Voldijn wil 36 appartementen boven het winkelcentrum realiseren, waarvan minimaal 30% in de sociale sector. De eigenaar zal ook de nodige herinrichtingsmaatregelen rondom het winkelpand verzorgen. Het herziene bestemmingsplan moet nog door de raad in behandeling worden genomen. De gemeente zal vóór het ontwerp-bestemmingsplan een anterieure overeenkomst sluiten met het oog op kostenverhaal.

Willibrordushof

Op 19 juni 2018 is het bestemmingsplan waarmee de realisatie van dit project, dat voorziet in de herontwikkeling van een bedrijfslocatie nabij de hoek van de Willibrorduslaan en Bergstraat in Waalre-dorp, kan worden uitgevoerd vastgesteld door de gemeenteraad. Naar verwachting zal in het voorjaar van 2019 kunnen worden gestart met de bouwwerkzaamheden.

Markt 14

Het kantoorpand aan de Markt 14 zal worden gesloopt. Hiervoor in de plaats zal een appartementengebouw worden gerealiseerd met 6 appartementen, met een bijbehorende ondergrondse parkeervoorziening. Na afronding van de benodigde ruimtelijke procedure, in dit geval een uitgebreide omgevingsvergunningprocedure, kan naar met de (her)ontwikkeling van de woningbouw worden gestart.

Leesakker

In 2018 is vergunning verleend voor verbouw van de begane grond van De Leesakker naar 10 goedkoper huurappartementen, oplevering is in 2019.

Michiel de Ruyterstraat

Op verzoek van Woonstichting 'thuis zijn plannen in de procedure gebracht voor de sloop van 16 woningen en herbouw van in totaal 25 sociale huurwoningen. De verwachting is dat in 2019 de vergunningen verleend kunnen worden. Na de woningbouw zal ook de openbare ruimte opnieuw worden ingericht.

Eindhovenseweg 24

Op de braakliggende locatie Eindhovenseweg 24 worden door een particulier 11 huurappartementen gebouwd. De procedure wordt in 2018 afgerond, waarna de werkzaamheden kunnen starten.

Risico's van grondeigendom

De risicobuffer voor de actieve en nieuwe grondexploitaties

Bij de actualisatie van de grondexploitaties wordt een realistisch scenario opgesteld en een 'worst case' scenario. Bij een grondexploitatie met een negatieve eindwaarde houden we het verschil tussen beide scenario's aan als buffer in de algemene reserve grondexploitaties. Deze algemene reserve grondexploitaties maakt onderdeel uit van het beschikbare weerstandsvermogen. In de volgende tabel wordt weergegeven welke risicobuffer benodigd is.

Projectnaam	Netto risicobedrag	Verlies project	Resultaat per 1-1-2019	Risicobuffer nodig	Benodigde risicobuffer
Waalre Noord fase 1 & 2	€ 823.080	nee	€ 1.713.397	nee	€ -
Eiken-/Berkenlaan	€ -45.258	nee	€ 446.890	nee	€ -
Centrumplan Waalre dorp	€ 191.398	ja	€ -718.691	ja	€ 191.398
Ekenrooisestraat	€ 23.673	nee	€ 782.265	nee	€ -
De Bleek 1	€ 47.533	nee	€ 168.108	nee	€ -
Trolliuslaan e.o.	€ 155.807	ja	€ -139.491	ja	€ 155.807
Totaal	€ 373.153		€ 539.081		€ 347.205

Voor de verliesgevende grondexploitaties is een totale risicobuffer van € 347.205 nodig indien het 'worst case' scenario zich voordoet.

De risicobuffer voor strategische grondvoorraad

De locatie Dijkstraat 2 in Waalre Noord fase 3 bestaat uit drie percelen. Een bebouwd huisperceel (bestemming wonen) en twee onbebouwde percelen (bestemming agrarisch). De gemeente wil graag het huisperceel verkopen. De verwachting is dat voor de agrarische percelen, conform de striktere BBV-regelgeving, een afwaardering van circa € 110.000 moet worden gedaan. Aangezien nog niet geheel duidelijk is hoeveel grond verkocht zal worden en voor welke prijs is dit een risicopost voor de Algemene Reserve Grondexploitaties.

Dit betekent dat de totale risicobuffer die aangehouden wordt in de Algemene Reserve Grondexploitaties € 457.000 bedraagt.

Algemene reserve Grondexploitatie

Verliesvoorzieningen

De stand van de voorziening verliezen bouwgrondexploitatie was per 1 januari 2018 € 672.554. De verliesvoorziening wordt eenmaal per jaar gemuteerd bij de jaarrekening op basis van de geactualiseerde grondexploitaties per 31 december van dat betreffende jaar. Dit betekent dat de geraamde verliezen voor Trolliuslaan en Centrumplan Waalre dorp per 31 december 2018 worden gemuteerd in de voorziening.

De grondexploitatie centrumplan Waalre dorp is geactualiseerd naar een geraamd negatief berekend resultaat van €718.691. De verliesvoorziening voor dit project bedraagt per 1-1-2018 € 672.554 en wordt bij de jaarrekening 2018 verhoogd met het werkelijke geactualiseerde verlies per 31-12-2018.

De grondexploitatie Trolliuslaan is geactualiseerd naar een geraamd negatief berekend resultaat van € 139.491. De verliesvoorziening voor dit project bedraagt begin 2018 (raadsbesluit start grondexploitatie maart 2018) € 128.686 en wordt bij de jaarrekening 2018 verhoogd met het werkelijke geactualiseerde verlies per 31-12-2018.

Algemene reserve Grondexploitatie

De stand van de algemene reserve Grondexploitatie was per 1 januari 2018 (na effectuering van de jaarrekening 2017) € 886.085.

Op moment van schrijven is al door de raad in februari 2018 een voorbereidingskrediet goedgekeurd waarvan € 300.000 uit de algemene reserve Grondexploitatie wordt gedekt. Daarnaast heeft de raad in februari 2018 de negatieve grondexploitatie Trolliuslaan e.o. vastgesteld met een negatief resultaat waarvoor een verliesvoorziening is getroffen. Deze verliesvoorziening is bij de jaarrekening 2017 geactualiseerd naar een bedrag van € 128.868. Na effectuering van deze goedgekeurde bedragen, resteert er nog een reserve van € 457.217 voor het opvangen van de risico's in de grondexploitaties en in beheer zijnde strategische grondeigendommen.

De totale benodigde risicobuffer bedraagt € 457.000. De reserve heeft dan ook voldoende middelen voor het opvangen van eventuele te incasseren risico's.

Paragraaf H Horizontale verantwoording

De gemeente Waalre voert veel wettelijke taken uit namens Rijk en provincie, ook wel medebewindstaken genoemd. Door de Wet revitalisering generiek toezicht (WRGT) in 2012 is het interbestuurlijk toezicht (IBT) – het toezicht van Rijk en provincie op de uitvoering van de medebewindstaken - veranderd. Uitgangspunt van de wet is dat de horizontale verantwoording tussen college en gemeenteraad verstevigd wordt. De raad is het eerste controlerende orgaan waaraan het college jaarlijks verantwoording aflegt. Hierdoor kan de controle door Rijk en provincie sober, op afstand en risicogericht zijn.

In deze paragraaf wordt niet ingegaan op het toezicht vanuit het Rijk. Wel wordt uiteen gezet hoe het interbestuurlijk toezicht vanuit de provincie Noord-Brabant geregeld is en welke ontwikkelingen er zijn in de horizontale verantwoording van het college aan de raad.

Interbestuurlijk toezicht door provincie Noord-Brabant

De provincie heeft in het Beleidskader IBT 2016-2019 opgenomen hoe ze het systematisch interbestuurlijk toezicht uitoefent. De provincie houdt op dit moment toezicht op zes gebieden (zie onderstaande tabel). Hiervoor is een dashboard ontwikkeld, waarmee de provincie de taakuitvoering door de gemeente beoordeelt op een driepuntschaal: voldoet – voldoet gedeeltelijk – voldoet niet. Deze beoordeling wordt jaarlijks in de jaarrekening verwerkt.

Toezichtgebied	Doel	Hoe	Toetsingskader
Financieel toezicht	Bewaken van een gezonde financiële positie	Toetsen van begroting en jaarrekening	Financieel Toezicht Wet financiering decentrale overheden (FIDO) uitgewerkt in het provinciale gemeenschappelijk financieel toezichtkader
Omgevingsrecht	Bewaken dat gemeenten een veilige en gezonde leefomgeving realiseren en deze op een duurzame en doelmatige wijze behouden en ontwikkelen	Toetsen van beleidsplan Handhaving, het jaarlijks uitvoeringsprogramma Handhaving en het jaarlijks evaluatieverslag; daarnaast voert de provincie themaonderzoeken en steekproeven uit	Diverse wet- en regelgeving m.b.t. de fysieke leefomgeving zoals milieu, natuur, water en ruimtelijke ontwikkeling. O.a. Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.
Archief- en informatiebeheer	Bewaken van toegankelijke en betrouwbare overheidsarchieven	Toetsen van jaarlijks verslag van B&W (voor het eerst bij jaarrekening 2015)	Archiefwet
Monumentenzorg	Bewaken dat cultureel erfgoed behouden blijft	Toetsen van jaarlijkse informatieverstrekking aan provincie, o.a. aanwezigheid van actieve commissie die adviseert over omgevingsvergunningen.	Monumentenwet
Ruimtelijke Ontwikkeling	Bewaken dat de ruimte optimaal en planmatig wordt benut	Tweejaarlijkse monitor waarin getoetst wordt op de aanwezigheid van structuurvisies voor het hele gemeentelijke grondgebied en actuele (< 10 jaar oud) bestemmingsplannen	Wet ruimtelijke ordening en Verordening Ruimte
Huisvesting vergunninghouders	Bewaken dat gemeenten voldoende houders van een verblijfsvergunning asiel huisvesten	Realisatiecijfers van het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers (COA)	Halfjaarlijkse taakstelling rijksoverheid en Huisvestingswet

Daarnaast bepaalt de provincie periodiek op welke thema's ze extra focus legt. In 2018 is o.a. bij alle gemeenten een 'Analyse financiën decentralisaties sociaal domein' uitgevoerd, die aanleiding gaf tot aanbevelingen voor de begroting 2019 o.a. met het doel de realiteit van de ramingen (verder) te verbeteren. De aanbevelingen van de provincie zijn overgenomen en in deze begroting verwerkt. In 2018 is de provincie ook samen met gemeenten gestart met de voorbereiding van het toezicht op de invoering Wet Digitale Overheid. Het is nog niet bekend op welke wijze het toezicht gaat plaatsvinden. De thema's voor periodiek toezicht in 2019 zijn op dit moment nog niet bekend.

Sinds 2015 maakt Waalre voor de horizontale verantwoording – de verantwoording van college aan raad - gebruik van door VNG/KING beschikbaar gestelde vragenlijsten met prestatie-indicatoren. Per wet worden circa tien belangrijke prestatie-indicatoren gepresenteerd. Op basis van deze indicatoren is een goed beeld te vormen van de uitvoering van de gemeente op de medebewindstaken. De ingevulde indicatoren werden opgenomen in de jaarrekening van de gemeente en digitaal ontsloten via de website Waarstaatjegemeente.nl zodat ook toezichthouders (Rijk en provincie) en inwoners de gegevens konden raadplegen.

Sinds november 2017 is het niet langer mogelijk om gegevens via Waarstaatjegemeente.nl aan te leveren omdat het systeem niet voldeed aan de verwachtingen. Aangezien niet meteen een alternatief beschikbaar was om toezichthouders en de raad te bedienen, hebben we ervoor gekozen de bestaande situatie te handhaven en dezelfde prestatie-indicatoren als voorgaande jaren in de jaarrekening 2017 op te nemen. In afwachting van nieuwe ontwikkelingen op dit gebied, laat de provincie gemeenten vrij in hun keuze op welke wijze ze de raad willen informeren. Een nieuwe oplossing vanuit VNG/KING om toezichthouders en raad te bedienen wordt op korte termijn niet verwacht.

Toezichtindicatoren BBV

Op 5 maart 2016 is het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV) gewijzigd. Uitgangspunt is het horizontaal toezicht verder te versterken en raadsleden in staat te stellen om op maatschappelijke effecten te kunnen sturen. Gemeenten zijn vanaf die datum verplicht om in de programmabegroting en jaarrekening de beoogde of gerealiseerde maatschappelijke effecten toe te lichten aan de hand van een set verplichte en facultatieve beleidsindicatoren.

In deze begroting zijn beleidsindicatoren opgenomen. Ieder jaar leveren landelijke bronhouders van deze indicatoren de meest recente informatie aan via Waarstaatjegemeente.nl zodat gemeenten deze kunnen verwerken in de programmabegroting en jaarrekening. In deze begroting 2019 zijn de cijfers van medio 2018 gebruikt. We merken op dat niet alle indicatoren jaarlijks door de bronhouder worden geactualiseerd en dat in enkele gevallen de bronhouder gewijzigd is. Indicatoren zijn vaak pas interessant wanneer de ontwikkeling wordt beschouwd over de tijd. Daarom zijn ook de gegevens uit voorgaande jaren opgenomen.

Overzicht opgenomen beleidsindicatoren

Nr.	In begroting opgenomen bij Taakveld / Paragraaf	Naam indicator
1	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Formatie
2	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Bezetting
3	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Apparaatskosten
4	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Externe inhuur
5	Paragraaf E Bedrijfsvoering	Overhead
6	Taakveld 1 Veiligheid	Verwijzingen Halt
7	Deze indicator is vervallen	Harde kern jongeren
8	Taakveld 1 Veiligheid	Winkeldiefstallen
9	Taakveld 1 Veiligheid	Geweldsmisdrijven
10	Taakveld 1 Veiligheid	Diefstallen uit woning
11	Taakveld 1 Veiligheid	Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)
12	Deze indicator is vervallen	Ziekenhuisopname na verkeersongeval met een motorvoertuig
13	Deze indicator is vervallen	Overige vervoersongevallen met een gewonde fietser
14	Taakveld 3 Economie	Functiemenging
15	Deze indicator is vervallen	Bruto gemeentelijk product
16	Taakveld 3 Economie	Vestigingen van bedrijven
17	Taakveld 4 Onderwijs	Absoluut verzuim
18	Taakveld 4 Onderwijs	Relatief verzuim
19	Taakveld 4 Onderwijs	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)
20	Taakveld 5 Sport, cultuur en recreatie	Niet sporters
21	Taakveld 6 Sociaal domein	Banen
22	Taakveld 6 Sociaal domein	Jongeren met delict voor rechter
23	Taakveld 6 Sociaal domein	Kinderen in uitkeringsgezinnen
24	Taakveld 6 Sociaal domein	Netto participatiegraad
25	Deze indicator is vervallen	Achterstandsleerlingen
26	Taakveld 6 Sociaal domein	Werkloze jongeren
27	Taakveld 6 Sociaal domein	Personen met een bijstandsuitkering
28	Taakveld 6 Sociaal domein	Personen met een lopend re-integratietraject
29	Taakveld 6 Sociaal domein	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdhulp
30	Taakveld 6 Sociaal domein	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdbescherming
31	Taakveld 6 Sociaal domein	Jongeren (t/m 18 jaar) met jeugdreclassering
32	Taakveld 6 Sociaal domein	Wmo Cliënten met een maatwerkarrangement
33	Taakveld 7 Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval
34	Taakveld 7 Volksgezondheid en milieu	Hernieuwbare elektriciteit
35	Paragraaf A Lokale heffingen	Gemiddelde WOZ waarde
36	Taakveld 3 Economie	Nieuw gebouwde woningen
37	Taakveld 3 Economie	Demografische druk
38	Paragraaf A Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden
39	Paragraaf A Lokale heffingen	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden
40	Taakveld 6 Sociaal domein	Melding kindermishandeling

B. Financiële begroting

1. Overzicht van de baten en lasten per taakveld

Bedragen x € 1.000

	begroting 2018	begroting 2019	begroting 2020	begroting 2021	begroting 2022
Uitgaven bestuur en ondersteuning (excl. mutaties reserves)	7.695	7.535	7.550	7.637	7.688
uitgaven veiligheid	852	968	973	973	973
uitgaven verkeer, vervoer en waterstaat	1.316	1.407	1.417	1.442	1.630
uitgaven economie	164	164	144	184	184
uitgaven onderwijs	1.099	1.058	1.061	1.059	1.060
uitgaven sport, cultuur en educatie	2.233	2.314	2.386	2.395	2.394
uitgaven sociaal domein	11.504	11.320	11.262	11.223	11.114
uitgaven volksgezondheid en milieu	3.863	3.934	3.884	3.899	3.858
uitgaven ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	6.755	2.139	1.983	1.983	1.983
	-	-	-	-	-
totaal uitgaven exclusief mutatie reserves	35.481	30.839	30.660	30.795	30.884
Inkomsten bestuur en ondersteuning (excl. mutaties reserves)	21.686	21.932	22.140	22.327	22.488
inkomsten veiligheid	70	69	68	67	67
inkomsten verkeer, vervoer en waterstaat	20	32	32	32	32
inkomsten economie	181	183	183	183	183
inkomsten onderwijs	142	235	256	257	259
inkomsten sport, cultuur en educatie	214	267	267	268	269
inkomsten sociaal domein	3.112	2.877	2.877	2.877	2.877
inkomsten volksgezondheid en milieu	3.324	3.396	3.416	3.436	3.457
inkomsten ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	5.202	1.380	1.380	1.380	1.380
totaal inkomsten exclusief mutatie reserves	33.951	30.371	30.619	30.827	31.012
totaal geraamd resultaat voor bestemming	1.530	468	41	-32	-128
totaal toevoegingen aan reserves	90	202	277	327	327
totaal onttrekkingen uit reserves	1.620	682	386	304	200
af rondingsverschillen		1	3	-2	-
totaal resultaat na bestemming	-	-11	-65	-11	-1
		overschot	overschot	overschot	overschot

2. Uiteenzetting van de financiële positie en de toelichting

2.1 Totstandkoming begroting 2019

Op 21 maart 2018 vonden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Aalst Waalre Belang (AWB) nam als grootste partij vervolgens het voortouw om te komen tot samenwerking met andere partijen en tot een nieuw college. Dit heeft voor de zomer van 2018 geleid tot de vorming van een nieuwe coalitie. Onder voorzitterschap van een externe gespreksleider is vervolgens gestart met inhoudelijke gesprekken en het resultaat van deze gesprekken is vastgelegd in het Waalres Akkoord 2018-2022.

Het Waalres akkoord 2018-2022 is primair een beleidsakkoord op hoofdlijnen voor de komende periode. De coalitie heeft hierin ook opdrachten geformuleerd, zodat dit akkoord de leidende agenda is geweest voor het opstellen van de Begroting 2019.

In het kader van de vernieuwing van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) moet vanaf de Begroting 2017 een overzicht van de landelijke taakvelden en indicatoren worden opgenomen. Gemeenten zijn vrij in de keuze dit rechtstreeks aan programma's te koppelen of als bijlage op te nemen. Voorheen heeft gemeente Waalre ervoor gekozen om een overzicht met de baten en lasten per taakveld in de bijlagen op te nemen. Echter, met ingang van deze begroting 2019 is de indeling naar programma's en thema's vervallen en gewijzigd in een indeling naar taakvelden.

In deze begroting zijn wij voor de jaren 2019 t/m 2022 uitgegaan van een stijgingspercentage van de tarieven voor OZB met 2,1% (cumulatief) per jaar.

2.2 Resultaat van de begroting 2019 e.v.

De begroting 2019 (saldo na bestemming) sluit in evenwicht. Hiernaast is er een post voor onvoorzien uitgaven van € 190.000, waarvan ca. € 100.000 voor eenmalige onvoorzien lasten en € 90.000 voor structurele onvoorzien lasten.

Het financiële beeld begroting 2019-2022 laten de volgende saldi zien:

	Voor resultaat bestemming	Resutaat bestemming	Na resultaat bestemming
2019	€ 469.000 (nadeel)	€ 480.000 (voordeel)	€ 11.000 (voordeel)
2020	€ 44.000 (nadeel)	€ 109.000 (voordeel)	€ 65.000 (voordeel)
2021	€ 34.000 (voordeel)	€ 23.000 (nadeel)	€ 11.000 (voordeel)
2022	€ 128.000 (voordeel)	€ 127.000 (nadeel)	€ 1.000 (voordeel)

a. Financiële gevolgen nieuw en bestaand beleid 2019

De in de begroting opgenomen baten en lasten van het bestaande beleid zijn geactualiseerd op basis van de laatst bekende ontwikkelingen. Het risico is echter aanwezig dat in de loop van het jaar sommige baten en lasten mogelijk zullen moeten worden bijgesteld omdat de ramingen te krap blijken te zijn. Voor het opvangen van eventuele financiële tegenvallers is in

eerste instantie de post onvoorzien van ca. € 100.000 voor eenmalige lasten en € 90.000 voor structurele lasten beschikbaar.

b. Financiële gevolgen voor de inwoners

Bij het vaststellen van de tarieven voor afvalstoffenheffing in 2019 in deze meerjarenbegroting 2019 - 2022 is een doorkijk gemaakt naar de ontwikkeling van de kosten, de tarieven en de voorziening tot en met 2022. Indien de tarieven van 2018 gehandhaafd blijven voor 2019 e.v., ontstaat in 2020 feitelijk een negatief saldo op de voorziening afvalstoffenheffing. Dit is niet toegestaan. Door de tarieven voor 2019 te indexeren met 7,6% en vanaf 2020 te indexeren met 3% worden vanaf 2022 de werkelijke kosten in rekening gebracht bij de inwoners. De voorziening is dan helemaal teruggegeven aan de inwoners.

Daarnaast stijgen de tarieven van de ozb in 2019 met 2,1%.

De gemiddelde gemeentelijke belastingdruk per woonruimte stijgt door genoemde maatregelen met 2,7 %.

Totale gemiddelde belastingdruk	2017	2018	2019
éénpersoonshuishouden	€ 654	€ 679	€ 696
meerpersoonshuishouden	€ 727	€ 757	€ 780
Stijging in % t.o.v. voorgaande jaar	2,2%	3,8%	2,7%

c. Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.

Volgens het BBV mogen voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume geen balansposten worden gevormd.

In de begroting is wel een voorziening personele verplichtingen gevormd, voor:

- a. uitkeringen en pensioenen (nieuwe gevallen) aan gewezen wethouders;
- b. uitkeringen/wachtgelden aan het voormalig personeel;

Een voorziening voor de verplichtingen sub a en b is verplicht, omdat er periodiek uitkeringen bijkomen c.q. vervallen en de uitkeringspercentages wijzigen, terwijl er daarnaast rekening moet worden gehouden met genoten inkomsten. Hierdoor kunnen de jaarlijkse uitgaven aanzienlijk fluctueren.

Geraamde toekomstige verplichtingen worden jaarlijks geactualiseerd bij het opmaken van de jaarrekening. Er vindt, indien nodig, een herberekening plaats van het te storten bedrag om de voorziening op voldoende peil te houden.

d. Investerings in materiële vaste activa.

De boekwaarde van de bestaande materiële vaste activa in de begroting 2019 bedraagt volgens de staat van investeringen per 1-1-2019 € 40.519.323.

De boekwaarde van de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (wegen, bruggen etc.) gaat de komende jaren toenemen. Deze categorie investeringen mocht in het verleden volgens het BBV ineens ten laste van de reserves worden bekostigd. Vanaf 2017 is het echter verplicht om de investeringen met maatschappelijk nut te activeren en jaarlijks af te schrijven. De investeringen met maatschappelijk nut zijn vanaf 2017 daarom niet meer ineens, maar in jaarlijkse afschrijvingstermijnen (plus eventuele rentelasten) ten laste van een (daarvoor te vormen) bestemmingsreserve of vanuit de exploitatie bekostigd.

In de investeringsplannen 2019 – 2022 zijn de volgende investeringen opgenomen:

	Materiële vaste activa	Waarvan met economisch nut	Waarvan met maatschappelijk nut
Jaar 2019	3.414.813	3.094.000	320.813
Jaar 2020	2.658.500	1.458.500	1.200.000
Jaar 2021	4.019.000	2.019.000	2.000.000
Jaar 2022	3.002.000	3.002.000	0

e. Vrij besteedbare reserve

Van de reserve vrij besteedbaar is het volgende bedrag vrij besteedbaar per 1 januari 2019 volgens overzicht reserves en voorzieningen: € 1.297.914. Bij de raming van deze stand is geen rekening gehouden met mogelijke winstnemingen uit de bouwgrondexploitatie of overschotten/tekorten bij de jaarrekening 2018. Naast de vrij besteedbare reserve beschikt de gemeente ook over een algemene bufferreserve. Het geraamde saldo van deze reserve per 1 januari 2019 is € 3.411.944.

f. Inzet reserves voor structurele dekking exploitatielasten

Het is volgens het BBV niet toegestaan om reserves *rechtstreeks* in te zetten voor de dekking van investeringen en *structurele* exploitatielasten. Wel is het mogelijk om voor dit doel specifieke reserves (investerings- en egaliseringsreserves) te vormen en hieruit een jaarlijkse beschikking ten gunste van de exploitatie te doen. Dit vindt bijvoorbeeld toepassing bij grote investeringswerken, waarbij de jaarlijkse afschrijvingslasten ten laste van de betreffende reserve komen. In Waalre betreft dit specifiek gevormde reserves voor de dekking van structurele kapitaallasten van bepaalde investeringen in de volgende tabel.

Ottrekking uit investeringsreserves	Bedrag 2019	Laatste jaar
reserve huisvesting gemeentewerf (vanaf 1999)	12.640	2038
reserve renovatie sporthallen (vanaf 2007)	68.837	2031
reserve renovatie brandweerkazerne (vanaf 2007)	24.234	2047
reserve buitensport Waalre (vanaf 2008)	50.220	2032/2057
Totaal	155.931	

Geraamde onttrekking 2020: € 155.931

Geraamde onttrekking 2021: € 155.931

Geraamde onttrekking 2022: € 155.931

De onttrekkingen zijn gelijk aan de afschrijvingsbedragen.

Behalve de hiervoor genoemde structurele inzet van de reserves, worden soms reserves ingezet voor *eenmalige zaken*.

g. Samenvatting voornaamste uitgangspunten begroting 2019

Bij de ramingen voor de salariskosten in de begroting 2019 is rekening gehouden met een stijging van de pensioenpremies en cao-verhoging. De huidige cao loopt tot 1 januari 2019.

Verdere uitgangspunten bij de ramingen in deze begroting zijn:

- 1 Sluitende exploitatiebegroting.
- 2 Tarieven voor rioolheffing volgens het vastgestelde vGRP.
- 3 Verhogen van tarieven afvalstoffenheffing richting kostendekkende tarieven, rekening houdend met de uitputting van de reserve afvalstoffenheffing.
- 4 Andere tarieven voor dienstverlening zoveel mogelijk kostendekkend maken.
- 5 Verhoging van de o.z.b. tarieven jaarlijks met 2,1%.
- 6 Het rentepercentage voor zowel de berekening van de kapitaallasten als de berekening van de rente over de reserves en voorzieningen wordt vanaf 2017 gelijkgesteld aan de werkelijke rentelast. Deze is op dit moment 0% (zie paragraaf D).

h. Meerjarenramingen/meerjarenperspectief 2019-2022

Uitkomsten meerjarenramingen

De begroting 2019 sluit met een positief saldo van € 11.000. De meerjarenramingen 2020, 2021 en 2022 sluiten met de onderstaande resultaten:

	Voor resultaat bestemming	Resultaat bestemming	Na resultaat bestemming
2019	€ 469.000 (nadeel)	€ 480.000 (voordeel)	€ 11.000 (voordeel)
2020	€ 44.000 (nadeel)	€ 109.000 (voordeel)	€ 65.000 (voordeel)
2021	€ 34.000 (voordeel)	€ 23.000 (nadeel)	€ 11.000 (voordeel)
2022	€ 128.000 (voordeel)	€ 127.000 (nadeel)	€ 1.000 (voordeel)

Resultaatbestemming voordeel = er wordt meer onttrokken aan de reserves t.g.v. de exploitatie dan er in de reserves wordt gestort.

Omdat de begroting 2019 reëel sluitend is, wordt voldaan aan de eisen van de Gemeentewet en aan de aanvullende richtlijnen van de provincie voor toepassing van het repressief begrotingstoezicht van Gedeputeerde Staten.

Uitgangspunten meerjarenramingen

De meerjarenramingen zijn samengesteld op basis van de voorstellen zoals benoemd onder punt g.

i. Investeringslasten meerjarenramingen 2019 – 2022 waarop wordt afgeschreven.

Voor het investeringsplan wordt verwezen naar de bijlage.

j. Structureel begrotingssaldo 2019.

De gemeenteraad heeft de taak (op grond van artikel 189, lid 2 van de Gemeentewet) om erop toe te zien dat de gemeentebegroting structureel en reëel in evenwicht is.

Indien structurele lasten gedekt worden door structurele baten is er sprake van structureel evenwicht. Onderstaand overzicht geeft inzicht in het structureel begrotingssaldo. Dit saldo kan bepaald worden door het begrotingssaldo te zuiveren van incidentele baten en lasten.

Presentatie van het structureel begrotingssaldo (x € 1.000)			
	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur en ondersteuning	1.949	286	-1.663
Veiligheid	968	69	-899
Verkeer, vervoer en waterstaat	1.407	32	-1.375
Economie	164	183	19
Onderwijs	1.058	235	-823
Sport, cultuur en educatie	2.314	267	-2.047
Sociaal domein	11.320	2.877	-8.443
Volksgezondheid en milieu	3.934	3.396	-538
Ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	2.139	1.380	-759
Totaal van de taakvelden	25.253	8.725	-16.528
Overzicht algemene dekkingsmiddelen	245	21.625	21.380
Overzicht overhead	5.151	21	-5.130
Bedrag heffing vennootschapsbelasting	0	0	0
Bedrag voor onvoorzien	190	0	-190
Subtotaal taakvelden (incl. algemene dekkingsmiddelen, overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien)	30.839	30.371	-468
Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	202	682	480
Geraamd resultaat	31.041	31.053	12
Incidentele baten en lasten	571	355	216
Structureel begrotingssaldo			228

Het positief structureel begrotingssaldo van 228.000 laat zien dat gemeente Waalre structureel hogere baten heeft dan lasten. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat de begroting van gemeente Waalre structureel en reëel in evenwicht is.

In 2019 t/m 2022 zijn de volgende eenmalige bedragen in de exploitatie meegenomen:

Eenmalige lasten t.l.v. de reserve	Jaar	Jaarbedrag
Omgevingswet	2019	125.000
Centrumontwikkeling Aalst	2019	10.000
Woonnotitie	2019	20.000
Onderzoek Oost - West verbinding	2019	15.000
Krediet huidige en toekomstige energievraag	2019	20.000
Duurzaam warmteplan	2019 t/m 2021	50.000
Onderzoek varianten afvalinzameling	2019	25.000
Draagvlakpeiling informatie afval	2019	10.000
Burgerparticipatie salariskosten	2019	80.000
Burgerparticipatie salariskosten	2020	35.000

Eenmalige lasten t.l.v. de exploitatie	Jaar	Jaarbedrag
Onvoorziene lasten	2019 t/m 2022	100.000
Verkiezingen	2019	60.500
Verkiezingen	2021	30.250
Verkiezingen	2022	30.250
Vervangen lichtmasten en armaturen	2019	25.000
Opstellen leerlingprognoses	2020	2.000
Aanpak Winkelcentrum den Hof	2019	10.000
Energiekosten gemeentehuis	2019	15.000
Onderhoud meubilair	2019	5.000

Overzicht begrotingssaldo vóór en na verrekening incidentele baten en lasten

	Bedragen x € 1.000			
	2019	2020	2021	2022
Begrotingssaldo	11	65	11	1
Eenmalige lasten t.l.v. reserves	355	85	50	0
Eenmalige baten (onttrekking reserves)	355	85	50	0
Eenmalige lasten t.l.v. exploitatie	216	102	130	130
Eenmalige baten t.g.v. exploitatie	0	0	0	0
Saldo zonder incidentele baten en lasten	228	167	141	131

Een positief saldo is een overschot op de begroting

3. Gepronotiseerde balans

De (verplichte) geprognosticeerde balans geeft inzicht in de meerjarige ontwikkeling van de bezittingen en de schulden van de gemeente.

ACTIVA	1-1-2018	1-1-2019	31-12-2019	31-12-2020
Vaste activa				
Immateriële vaste activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	30.754.524	33.350.062	35.386.656	36.795.472
Financiële vaste activa	418.272	298.483	296.213	58.904
<i>Totaal vaste activa</i>	<i>31.172.796</i>	<i>33.648.545</i>	<i>35.682.869</i>	<i>36.854.376</i>
Vlottende activa				
Onderhanden werk	4.098.132	6.870.778	6.870.778	6.870.778
Uitzettingen met een rentetijdsperiode < 1 jaar	5.785.551	1.379.037	0	0
Liquide middelen	197.867	0	0	0
Overlopende activa	482.965	482.965	482.965	482.965
<i>Totaal vlottende activa</i>	<i>10.564.515</i>	<i>8.732.780</i>	<i>7.353.743</i>	<i>7.353.743</i>
TOTAAL GENERAAL ACTIVA	41.737.312	42.381.326	43.036.613	44.208.120
PASSIVA				
Vaste passiva				
Eigen vermogen	11.878.768	10.154.693	10.102.928	10.029.346
Voorzieningen	15.472.214	16.822.971	17.435.158	18.084.739
Vaste schulden > 1 jaar	7.164.328	8.181.660	7.951.336	7.710.673
<i>Totaal vaste passiva</i>	<i>34.515.311</i>	<i>35.159.325</i>	<i>35.489.423</i>	<i>35.824.759</i>
Vlottende passiva				
Netto vlottende schulden < 1 jaar	4.310.575	4.310.575	4.635.764	5.471.935
Overlopende passiva	2.911.426	2.911.426	2.911.426	2.911.426
<i>Totaal vlottende passiva</i>	<i>7.222.002</i>	<i>7.222.002</i>	<i>7.547.191</i>	<i>8.383.362</i>
TOTAAL GENERAAL PASSIVA	41.737.312	42.381.326	43.036.613	44.208.120

4. Berekening EMU-saldo

In dit overzicht wordt het saldo van baten en lasten van gemeente Waalre omgezet naar het saldo van werkelijke uitgaven en inkomsten, zoals de overheid deze presenteert in het EMU-saldo. Het EMU-saldo is het saldo van de werkelijke inkomsten en uitgaven van de overheid in een bepaald jaar. Op basis van het BBV dient in de programmabegroting een berekening opgenomen te worden van het gemeentelijk aandeel in het EMU-saldo.

Omschrijving	2018	2019	2020
	x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2018, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2019	Volgens meerjarenraming in begroting 2019
1. Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-1.564	-469	-43
2. Mutatie (im)materiële vaste activa	7.400	3.415	2.658
3. Mutatie voorzieningen	678	612	650
4. Mutatie voorraden (incl. bouwgronden in exploitatie)			
5. Verwachte boekwinst bij verkoop effecten en verwachte boekwinst bij verkoop (im)materiële vaste activa			
Berekend EMU-saldo	-8.286	-3.272	-2.051

Het Rijk heeft voor elke gemeente een individuele referentiewaarde voor het EMU-saldo (maximum) bepaald. Voor gemeente Waalre ligt deze referentiewaarde op -4.664 voor 2019. Uit bovenstaand overzicht blijkt dat gemeente Waalre onder de zgn. referentiewaarde blijft.

5. Investeringsplannen 2019 – 2022 (investerings vanaf € 10.000)

Jaar	Programma	Omschrijving	Investering	V*	Dekking	Afschrijving Termijn Lasten
2019	Ruimtelijk domein	GRP 2019	€ 2.913.000	V	exploitatie	50 jr € 58.260
		Vervanging licenties en applicaties	€ 115.000	V	exploitatie	5 jr € 23.000
	Ruimtelijk domein	speelruimtebeleid	€ 66.000		exploitatie	10 jr € 26.500
	Ruimtelijk domein	centrumontwikkeling Aalst	€ 200.000		exploitatie	25 jr € 8.000
2020	Ruimtelijk domein	GRP 2020	€ 1.370.000	V	exploitatie	50 jr € 27.400
	Ruimtelijk domein	Herinrichting N69	€ 400.000		exploitatie	25 jr € 16.000
	Ruimtelijk domein	speelruimtebeleid	€ 88.500		exploitatie	10 jr € 26.500
	Ruimtelijk domein	centrumontwikkeling Aalst	€ 800.000		exploitatie	25 jr € 32.000
2021	Ruimtelijk domein	Fietspadstrooier en sneeuwplough	€ 16.000	V	exploitatie	10 jr € 1.600
		Vervangen telefooncentrale	€ 75.000	V	exploitatie	5 jr € 15.000
	Ruimtelijk domein	speelruimtebeleid	€ 13.000		exploitatie	10 jr € 26.500
	Ruimtelijk domein	Herinrichting N69	€ 2.000.000		exploitatie	25 jr € 80.000
	Ruimtelijk domein	Vervangen sneeuwschaaf	€ 10.000	V	exploitatie	10 jr € 1.000
	Ruimtelijk domein	vervangen vuilniswagen	€ 150.000	V	exploitatie	8 jr € 18.750
2022		GRP 2021	€ 1.755.000	V	exploitatie	50 jr € 35.100
		vervanging kernapplicaties software	€ 350.000	V	exploitatie	5 jr € 70.000
		vervanging laptops en tablets	€ 54.000	V	exploitatie	4 jr € 13.500
		vervanging Wifi	€ 22.500	V	exploitatie	4 jr € 5.625
	Ruimtelijk domein	vervanging epoke zoutstrooier	€ 10.000	V	exploitatie	10 jr € 2.250
	Ruimtelijk domein	speelruimtebeleid	€ 33.500		exploitatie	10 jr € 26.500
Ruimtelijk domein	GRP 2022	€ 2.532.000	V	exploitatie	50 jr € 50.640	

*Vervangingsinvestering = V

C. de Bijlagen

A. Overzicht reserves en voorzieningen met toelichting

Omschrijving reserves	Stand per 31-12-2018	Rente	Toevoegingen 2019		Onttrekkingen 2019		Stand per 31-12-2019
			2.0 Rente	T.l.v. exploitatie	T.g.v. exploitatie	Tgv expl. Afschrijving	
Algemene reserves							
Bufferreserve	3.411.944	0,0%	-	-	80.000	-	3.331.944
Vrij besteedbaar	1.297.914	0,0%	-	-	275.000	-	1.022.914
Grondexploitatie	457.217	0,0%	-	-	-	-	457.217
Sociaal domein	500.000	0,0%	-	-	-	-	500.000
<i>Algemene reserves</i>	<i>5.667.075</i>		-	-	<i>355.000</i>	-	<i>5.312.075</i>
Bestemmingsreserves							
Openbare ruimte en bruggen	75.000	0,0%	-	150.000	-	-	225.000
Wettelijke bepalingen	382.217	0,0%	-	-	97.000	-	285.217
Regionaal fonds	72.773	0,0%	-	-	-	-	72.773
Lokaal fonds	401.865	0,0%	-	-	-	-	401.865
Sociale woningbouw	56.000	0,0%	-	-	-	-	56.000
Landschappelijke kwaliteiten	5.000	0,0%	-	-	-	-	5.000
Huisvesting gemeentewerf	252.800	0,0%	-	-	-	12.640	240.160
Renovatie sporthallen	894.881	0,0%	-	-	-	68.837	826.044
Renovatie brandweerkazerne	702.786	0,0%	-	-	-	24.234	678.552
Buitensportaccommodatie Waalre	1.185.880	0,0%	-	-	-	50.220	1.135.660
Buitenonderhoud schoolgebouwen	232.212	0,0%	-	52.349	-	-	284.561
Aandelen bouwfonds	305.604	0,0%	-	-	74.000	-	231.604
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	<i>4.567.018</i>		-	<i>202.349</i>	<i>171.000</i>	<i>155.931</i>	<i>4.442.436</i>
Totaal reserves	10.234.093		-	202.349	526.000	155.931	9.754.511

Omschrijving voorzieningen	Stand per 31-12-2018	voorziening o.b.v. CW	Toevoegingen 2019		Aanwending 2019		Stand per 31-12-2019
			(rente)	Tlv exploitatie	uitgaven	n.v.t.	
Voorzieningen							
<i>Voorzieningen verplichtingen en verliezen</i>							
Voorz.personele verplichtingen (cw)	2.414.624	1,650% ja	39.793	-	47.211	-	2.407.206
Verliesvoorziening bouwgrondexploitatie	801.240	nee	-	-	-	-	801.240
<i>subtotaal</i>	<i>3.215.864</i>		<i>39.793</i>	<i>-</i>	<i>47.211</i>	<i>-</i>	<i>3.208.446</i>
<i>Voorzieningen gelijkmatige verdeling kosten</i>							
Voorz.onderhoud gem.gebouwen (cw)	936.380	nee	-	190.110	250.305	-	876.185
Voorz.rationeel wegbeheer (cw)	56.270	nee	-	196.300	210.000	-	42.570
<i>subtotaal</i>	<i>992.650</i>		<i>-</i>	<i>386.410</i>	<i>460.305</i>	<i>-</i>	<i>918.755</i>
<i>Voorzieningen middelen derden</i>							
Voorz.vervanging riolering (cw)	12.479.894	nee	-	751.555	-	-	13.231.449
Voorz.afvalstoffenheffing (cw)	134.563	nee	-	-	58.055	-	76.508
<i>subtotaal</i>	<i>12.614.457</i>		<i>-</i>	<i>751.555</i>	<i>58.055</i>	<i>-</i>	<i>13.307.957</i>
Totaal voorzieningen	16.822.971		39.793	1.137.965	565.571	-	17.435.158

Totaal reserves en voorzieningen	27.057.064		39.793	1.340.314	1.091.571	155.931	27.189.669
---	-------------------	--	---------------	------------------	------------------	----------------	-------------------

Algemene bufferreserve

De reserve dient als buffer voor financiële tegenvallers. Er bestaan geen provinciale of landelijke normen voor de minimale hoogte van de algemene reserve.

Stand 1 januari 2018		3.617.067
onttrekkingen 2018		
startnotitie visie op goed wonen	-25.000	
Verliesvoorziening Trolliuslaan	-135.123	
Burgerparticipatie	<u>-45.000</u>	
		-205.123
Stand 31 december 2018		3.411.944
onttrekkingen 2019		
Burgerparticipatie	<u>-80.000</u>	
		-80.000
Stand 31 december 2019		3.331.944
onttrekkingen 2020		
Burgerparticipatie	<u>-35.000</u>	
		-35.000
Stand 31 december 2020		3.296.944
onttrekkingen 2021 - 2022		
- geen		0
Stand 31 december 2022		3.296.944

Algemene reserve vrij besteedbaar

Deze reserve dient voor de dekking van diverse voorkomende uitgaven, waarvoor geen specifieke afzonderlijke reserves zijn gevormd. Een aanwending vindt onder meer plaats voor exploitatie-uitgaven met een eenmalig karakter.

Stand 1 januari 2018		1.731.594
onttrekkingen 2018		
omgevingswet	-225.000	
centrumontwikkeling Aalst	-10.000	
dienstverlening	-50.000	
onderzoek bruggen	-40.000	
innovatieve aanpak energiebesparing	-52.911	
Ondersteuningsprogramma energie	-37.394	
overbrengen kredieten 2017 naar 2018	<u>-18.375</u>	
		-433.680
Stand 31 december 2018		1.297.914
onttrekkingen 2019		
omgevingswet	-125.000	
centrumontwikkeling Aalst	-10.000	
woonnotitie	-20.000	
onderzoek oost-west verbinding	-15.000	
huidige en toekomstige energievraag	-20.000	
duurzaam warmteplan	-50.000	
onderzoek varianten afvalinzameling	-25.000	
draagvlakpeiling informatie afval	<u>-10.000</u>	
		-275.000
Stand 31 december 2019		1.022.914
onttrekkingen 2020		
duurzaam warmteplan		-50.000
Stand 31 december 2020		972.914
onttrekkingen 2021		
duurzaam warmteplan		-50.000
Stand 31 december 2021		922.914
onttrekkingen 2022		
- geen		0
Stand 31 december 2022		922.987

Algemene reserve grondexploitatie

De algemene reserve voor grondexploitatie heeft als functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de grondexploitatiegebieden.

Stand 1 januari 2018		886.085
onttrekkingen 2018		
Heistraat zuid fase 2	-300.000	
negatieve grex Trolliuslaan	-128.868	
		-428.868
Stand 31 december 2018		457.217
onttrekkingen 2019 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		457.217

Algemene reserve sociaal domein

Het afdekken van kosten voortvloeiende uit redelijkerwijs niet in te schatten risico's op het brede terrein van het sociaal domein

Stand 1 januari 2018		750.000
onttrekking 2018 krediet preventieve zorg		-250.000
Stand 31 december 2018		500.000
onttrekkingen 2019 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		500.000

Reserve openbare ruimte en bruggen

Om de kosten van het beheer openbare ruimte en bruggen te dekken

Stand 1 januari 2018		0
stortingen 2018		
openbare ruimte	50.000	
bruggen	25.000	
Stand 31 december 2018		75.000
stortingen 2019		
openbare ruimte	100.000	
bruggen	50.000	
Stand 31 december 2019		225.000
stortingen 2020		
openbare ruimte	150.000	
bruggen	75.000	
Stand 31 december 2020		450.000
stortingen 2021		
openbare ruimte	200.000	
bruggen	75.000	
Stand 31 december 2021		725.000
stortingen 2022		
openbare ruimte	200.000	
bruggen	75.000	
Stand 31 december 2022		1.000.000

Reserve wettelijke bepalingen

Om de kosten als gevolg van rijksbeleid te financieren.

Stand 1 januari 2018	495.817
onttrekkingen 2018	
t.g.v. vrije reserve	-113.000
Stand 31 december 2018	382.817
onttrekkingen 2019	
t.g.v. vrije reserve	-97.000
Stand 31 december 2019	285.817
onttrekkingen 2020	
t.g.v. vrije reserve	-81.000
Stand 31 december 2020	204.817
onttrekkingen 2021	
t.g.v. vrije reserve	-44.245
Stand 31 december 2021	160.572
onttrekkingen 2022	
-geen	0
Stand 31 december 2022	160.572

Reserve regionaal fonds

Kwalitatieve investeringen: regiofonds

Stand 1 januari 2018		181.596
storting 2018 - de Bleeck 1	7.000	
onttrekking 2018		
overbrengen krediet tbv exploitatie Dommeldal/de Hogt 2017	-9.823	
exploitatie Dommeldal/de Hogt 2018	-20.000	
overbrengen krediet ontwikkelfonds werklocaties	-86.000	
		-108.823
Stand 31 december 2018		72.773
onttrekkingen 2019 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		72.773

Reserve lokaal fonds

Kwalitatieve investeringen: Lokaal fonds

Stand 1 januari 2018		393.865
storting 2018 - de Bleeck 1	8.000	
onttrekking 2018 - geen		0
Stand 31 december 2018		401.865
stortingen/onttrekkingen 2019 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		401.865

Reserve sociale woningbouw

fonds sociale woningbouw

Stand 1 januari 2018		56.000
stortingen/onttrekkingen 2018 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		56.000

Reserve landschappelijke kwaliteiten

Stand 1 januari 2018		5.000
stortingen/onttrekkingen 2018 - 2022		
-geen		0
Stand 31 december 2022		5.000

Reserve huisvesting gemeentewerf

Deze reserve dient ter dekking van de afschrijvingslasten van de in 1997 gerealiseerde gemeentewerf. Oorspronkelijk niveau van de reserve is gebaseerd op het totaal van de afschrijvingslasten van de investering over de afschrijvingsperiode van 40 jaren (t/m 2038).

Stand 1 januari 2018	265.440
onttrekkingen 2018	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2018	252.800
onttrekkingen 2019	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2019	240.160
onttrekkingen 2020	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2020	227.520
onttrekkingen 2021	
- Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2021	214.880
onttrekkingen 2022	
Afschrijving gemeentewerf	-12.640
Stand 31 december 2022	202.240

Reserve renovatie sporthallen

Doel van de reserve is om de kosten voor de renovatie van de sporthallen te financieren.

Stand 1 januari 2018	963.718
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2018	894.881
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2019	826.044
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2020	757.207
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2021	688.370
onttrekkingen 2022	
- Afschrijvingsbedrag	-68.837
Stand 31 december 2022	619.533

Reserve renovatie brandweerkazerne

Doel is het financieren van de kapitaallasten voor de renovatie van de brandweerkazerne.

Stand 1 januari 2018	727.020
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2018	702.786
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2019	678.552
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2020	654.318
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2021	630.084
onttrekkingen 2022	
- Afschrijvingsbedrag	-24.234
Stand 31 december 2022	605.850

Reserve buitensportaccomodatie sportpark Waalre

Doel van de reserve is om de kosten van de buitensportaccomodatie te financieren.

Stand 1 januari 2018	1.236.100
onttrekkingen 2018	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2018	1.185.880
onttrekkingen 2019	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2019	1.135.660
onttrekkingen 2020	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2020	1.085.440
onttrekkingen 2021	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2021	1.035.220
onttrekkingen 2022	
- Afschrijvingsbedrag	-50.220
Stand 31 december 2022	985.000

Reserve buitenonderhoud schoolgebouwen

Reserve dient ter dekking kosten buitenonderhoud. Betreft overheveling van voorziening naar reserve omdat het onderhoudsplan niet is geactualiseerd i.v.m. huurconstructie nieuwbouw Brede School Ekenrooi en doordecentralisatie onderhoud overige scholen.

Stand 1 januari 2018	179.863
storting 2018	52.349
onttrekkingen 2018 - geen	0
Stand 31 december 2018	232.212
storting 2019	52.349
Stand 31 december 2019	284.561
storting 2020	52.349
Stand 31 december 2020	336.910
storting 2021	52.349
Stand 31 december 2021	389.259
storting 2022	52.349
Stand 31 december 2022	441.608

Reserve aandelen bouwfonds

De vordering op de BNG van jaarlijks € 117.521 tot en met 2020 is in 2013 geheel ten gunste van de exploitatie geboekt. Bij de jaarstukken 2013 heeft Waalre dit totaalbedrag 822.646 in de reserve Bouwfonds gestort. De jaarlijkse onttrekking neemt af.

Stand 1 januari 2018	389.604
onttrekkingen 2018	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-84.000
Stand 31 december 2018	305.604
onttrekkingen 2019	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-74.000
Stand 31 december 2019	231.604
onttrekkingen 2020	
0 beschikking t.g.v. de exploitatie	-64.000
Stand 31 december 2021	167.604
onttrekkingen 2021	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-54.000
Stand 31 december 2021	113.604
onttrekkingen 2022	
- beschikking t.g.v. de exploitatie	-44.000
Stand 31 december 2022	69.604

VOORZIENINGEN

Voorziening personele verplichtingen

De voorziening is gevormd t.b.v. het verrichten van de jaarlijkse uitkeringen aan voormalig personeel i.v.m. wachtgeldverplichtingen en uitkeringen/pensioenen aan gewezen wethouders. Het niveau van de voorziening is gerelateerd aan thans voorkomende aanspraken en is bij de jaarrekening 2015 berekend volgens de contante waarde. De bespaarde rente wordt aan de voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2018	2.444.041
Rentetoevoeging 2018	40.278
onttrekkingen 2018	-69.695
Stand 31 december 2018	2.414.624
Rentetoevoeging 2019	39.793
onttrekkingen 2019	-47.211
Stand 31 december 2019	2.407.206
Rentetoevoeging 2020	39.671
onttrekkingen 2020	-39.315
Stand 31 december 2020	2.407.562
Rentetoevoeging 2021	39.677
onttrekkingen 2021	-39.315
Stand 31 december 2021	2.407.924
Rentetoevoeging 2022	39.683
onttrekkingen 2022	-39.315
Stand 31 december 2022	2.408.292

Voorziening verliezen Bouwgrondexploitatie (BGE)

Voorziening dekt geraamd verlies van complex "Centrumplan Waalre" en 't Hazzo Trolliuslaan

Stand 1 januari 2018	672.554
Toevoeging: verliesvoorziening 't Hazzo Trolliuslaan	128.686
Stand 31 december 2018	801.240
Toevoegingen/onttrekkingen 2019-2022	
- geen	0
Stand 31 december 2021	801.240

Voorziening onderhoud gemeentegebouwen

Voorziening is gevormd t.b.v. het planmatig onderhoud aan de gemeentegebouwen (muv gemeentehuis). O.b.v. het onderhoudsplan worden te verwachten jaarlijkse uitgaven voor groot onderhoud voor de komende 10 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld jaarlijks benodigd bedrag. Het beheersplan voor onderhoud omvat zowel buiten- als binnenonderhoud. Niveau van de voorziening is berekend o.b.v. contante waarde, daarom wordt bespaarde rente aan voorziening toegevoegd.

Stand 1 januari 2018	931.566
uitgaven groot onderhoud 2018	-185.296
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2018	936.380
uitgaven groot onderhoud 2019	-250.305
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2019	876.185
uitgaven groot onderhoud 2020	-268.090
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2020	798.205
uitgaven groot onderhoud 2021	-169.645
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2021	818.670
uitgaven groot onderhoud 2022	-166.850
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	190.110
Stand 31 december 2022	841.930

Voorziening rationeel wegbeheer

De voorziening is gevormd t.b.v. planmatig onderhoud wegen. Op basis van het beheersplan en kwaliteitsniveau worden de te verwachten jaarlijkse onderhoud uitgaven voor de komende 5 jaren begroot. De jaarlijkse storting in de voorziening is berekend op een gemiddeld benodigd bedrag gedurende de 5-jaarlijkse periode. Het niveau van de voorziening is berekend op basis van contante waarde, daarom wordt bespaarde rente toegevoegd.

Stand 1 januari 2018	109.970
uitgaven groot onderhoud 2018	-250.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2018	56.270
uitgaven groot onderhoud 2019	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2019	42.570
uitgaven groot onderhoud 2020	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2020	28.870
uitgaven groot onderhoud 2021	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2021	15.170
uitgaven groot onderhoud 2022	-210.000
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	196.300
Stand 31 december 2022	1.470

Voorziening vervanging riolering

De voorziening dient om jaarlijkse fluctuaties op het tarief rioolrechten tegen te gaan. Het gemeentelijk rioleringsplan (GRP) omvat een 5-jaarlijkse periode en is gebaseerd op een gesloten financiering. Het verschil tussen de baten en lasten van de rioleringsactiviteiten komt tot uitdrukking in deze voorziening. Door deze systematiek kunnen de rioolrechten gedurende de planperiode van het vGRP constant gehouden worden. Deze voorziening is m.i.v. 2014 gevuld ivm verandering (reclassificatie vanuit reserve) in de BBV voorschriften.

Stand 1 januari 2018	11.775.163
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	704.731
Stand 31 december 2018	12.479.894
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	751.555
Stand 31 december 2019	13.231.449
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	778.566
Stand 31 december 2020	14.010.015
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	769.909
Stand 31 december 2021	14.779.924
uitgaven	0
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	768.927
Stand 31 december 2022	15.548.851

Egalisatievoorziening afvalstoffenheffing

Deze voorziening dient ter egalisatie van financiële ontwikkelingen m.b.t. de afvalstoffen-taak. De afvalstoffenheffing is gebaseerd op kostendeckende tarieven. Evt. voor- en nadelige zullen o.b.v. realisatie worden verrekend via het tarief afvalstoffenheffing.

Stand 1 januari 2018	211.527
onttrekking voorziening	-76.964
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2018	134.563
onttrekking voorziening	-58.055
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2019	76.508
onttrekking voorziening	-37.661
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2020	38.847
onttrekking voorziening	-3.797
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	-
Stand 31 december 2021	35.050
onttrekking voorziening	
Toevoegingen:	
- storting:t.l.v. diverse functies exploitatie:	31.552
Stand 31 december 2022	66.602

Kerngegevens

	Realisatie eind 2016	Realisatie eind 2017	Raming eind 2018	Raming eind 2019
A. Sociale structuur				
Aantal inwoners:	17.023	17.032	17.237	17.494
van 0-19 jaar	3.952	3.921	3.968	4.027
van 20-64 jaar	9.107	9.034	9.137	9.273
van 65 jaar en ouder	3.964	4.077	4.132	4.194
Aantal bijstandsgerechtigden Participatiewet	171	186	210	210
Aantal personen met een minimum inkomen	340	370	400	450
Aantal eenpersoonshuishoudens	2.072	2.125	2.165	2188
Aantal meerpersoonshuishoudens	5.177	5.255	5.265	5269
B. Fysieke structuur				
Aantal woningen	7.558	7.641	7.756	7.890
Oppervlakte gemeente in ha	2.240	2.240	2.240	2.240
Oppervlakte binnenwater in ha	26	26	27	27
Oppervlakte bossen en natuurterreinen in ha	360	360	360	360
Oppervlakte openbaar plantsoen in ha	40	40	40	40
Oppervlakte bermen in ha	38	38	38	38
Lengte van verharde wegen in km	135	135	135	135
Lengte van fiets-, ruiter-, en wandelpaden in km	100	100	100	100
C. Financiële structuur				
(bedragen x € 1 mln)				
Niveau reserves en voorzieningen	32,6	27,0	26,1	27,5
Opbrengst onroerende zaakbelastingen	3,11	3,20	3,3	3,46
Opbrengst rioolheffing	1,45	1,49	1,55	1,56
Opbrengst afvalstoffenheffing	1,16	1,19	1,28	1,35
Algemene uitkering gemeentefonds				
Reguliere uitkering	11,75	10,8	12,3	16,7
Sociaal domein (3 D's)	5,3	5,2	5,3	1,5

Bron: CBS, BZK en eigen administratie